

Eksempelsamling med vurderte elevtekster, norsk Vg3, 2010

Innhold

Innledning.....	5
Om veiledningen	5
Hvordan veiledningen kan brukes.....	5
Hva er <i>faglighet</i> i norsk?	6
Hvilke oppgaver gis til skriftlig eksamen?	6
Underveisvurdering og sluttvurdering	7
Det profesjonelle skjønnnet	7
Sensor som elevens advokat	8
1 Måloppnåelse i kortsvaret.....	9
1.1 Kortsvar i en besvarelse som har fått karakter 6	9
1.1.1 Rammetekst	9
1.1.2 Elevens besvarelse.....	9
1.2 Kortsvar i en besvarelse som har fått karakter 3	10
1.2.1 Rammetekst	10
1.2.2 Elevens besvarelse.....	10
1.3 Kortsvar i en besvarelse som har fått karakter 1	11
1.3.0 Oppgave	11
1.3.1 Rammetekst	11
1.3.2 Elevens besvarelse.....	12
1.4 Kortsvar i en besvarelse som har fått karakter 5	12
1.4.0 Oppgave	12
1.4.1 Rammetekst	13
1.4.2 Elevens besvarelse.....	13

1.5 Kortsvar i en besvarelse som har fått karakter 2	14
1.5.0 Oppgave	14
1.5.1 Rammetekst	14
1.5.2 Elevens besvarelse.....	14
2 Artikkelloppgaver	16
Eksempel 2.1 Artikkel som langsvar, karakter 6	16
2.1.1 Rammetekst	16
2.1.2 Elevens besvarelse.....	16
2.1.3 Kjennetegn på måloppnåelse.....	20
Eksempel 2.2 Artikkel som langsvar, karakter 4	23
2.2.1 Rammetekst	23
2.2.2 Elevens besvarelse.....	23
2.2.3 Kjennetegn på måloppnåelse.....	27
Eksempel 2.3 Artikkel som langsvar, karakter 3	30
2.3.1.Rammetekst	30
2.3.2 Elevens besvarelse.....	30
2.3.3 Bruk av kjennetegn på måloppnåelse	34
Eksempel 2.4 Artikkel som langsvar, karakter 2	37
2.4.1 Rammetekst	37
2.4.2 Elevens besvarelse.....	37
2.4.3 Kjennetegn på måloppnåelse.....	42
3 Tolgingsoppgave: To dikt av Marie Takvam	45
Eksempel 3.1 Tolgingsoppgave som langsvar, karakter 4	45
3.1.1 Rammetekst	45
3.1.2 Elevens besvarelse.....	45
3.1.3 Kjennetegn på måloppnåelse.....	51
Eksempel 3.2 Tolgingsoppgave som langsvar, karakter 2	54

3.2.1 Rammetekst	54
3.2.2 Elevens besvarelse.....	54
3.2.3 Kjennetegn på måloppnåelse	57
Eksempel 3.3 Tolkingoppgave som langsvar, karakter 1	60
3.3.1 Rammetekst	60
3.3.2 Elevens besvarelse.....	60
3.3.3 Kjennetegn på måloppnåelse	66
4 Essayoppgaver	69
Eksempel 4.1 Essayoppgave som langsvar, karakter 3.....	69
4.1.1 Rammetekst	69
4.1.2 Elevens besvarelse.....	69
Eksempel 4.2 Essayoppgave, karakter 6.....	75
4.2.1 Rammetekst	75
4.2.2 Elevens besvarelse.....	75
4.2.3 Kjennetegn på måloppnåelse	80
5 Kåserioppgave: Språk og generasjoner	82
Eksempel 5.1 Kåserioppgave, karakter 5.....	82
5.1.1 Rammetekst.....	82
5.1.2 Elevens besvarelse.....	82
5.1.3 Kjennetegn på måloppnåelse	86
Eksempel 5.2 Kåserioppgave, karakter 4.....	89
5.2.1 Rammetekst.....	89
5.2.2 Elevens besvarelse.....	89
5.2.3 Kjennetegn på måloppnåelse	92
6 Retorisk analyse.....	95
6.1 Retorisk analyse, karakter 5	95
6.1.1 Rammetekst	95

6.1.2	Elevers besvarelse.....	95
6.1.3	Kjennetegn på måloppnåelse.....	100
7	Norsk sidemål, oppgave om hovedsynspunkt og argumentasjon	103
Eksempel 7.1	Norsk sidemål, karakter 5.....	103
7.1.1	Rammetekst	103
7.1.2	Elevers besvarelse.....	103
7.1.3	Kjennetegn på måloppnåelse	107
Eksempel 7.2	Norsk sidemål, karakter 4.....	109
7.2.1	Rammetekst	109
7.2.2	Elevers besvarelse.....	109
7.2.3	Kjennetegn på måloppnåelse	113
Eksempel 7.3	Norsk sidemål, karakter 3.....	115
7.3.1	Rammetekst	115
7.3.2	Elevers besvarelse.....	115
7.3.3	Kjennetegn på måloppnåelse	118
Eksempel 7.4	Norsk sidemål, karakter 1.....	120
7.4.1	Rammetekst	120
7.4.2	Elevers besvarelse.....	120

Innledning

Om veiledningen

I denne veiledningen vil du finne en rekke ulike elevtekster som i hovedsak er skrevet til eksamen i 2010. Tekstene er presentert med den karakteren de fikk til sensuren, sammen med begrunnelser for karakteren. Formålet er å vise hvordan elevtekster blir vurdert til eksamen.

Kapittel 1 tar for seg kortsvaret spesielt og har fem eksempler på kortsvar med ulike mestringsnivå. I de følgende kapitlene finner du en rekke eksempler på komplette besvarelser, sortert etter hvilken oppgavetype eller sjanger langsvaret har. Noen av kapitlene har flere ulike svar på samme oppgave, slik at man kan sammenlikne elevsvar som viser ulik grad av måloppnåelse.

En elevtekst er opphavspersonens eiendom. Utdanningsdirektoratet har fått tillatelse til å bruke tekstene i denne veiledningen, og takker elevene for positiv respons. I tillegg til en rekke erfarne sensorer har Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning deltatt i utarbeidingen av veiledningen.

Struktur

Hvert eksempel blir presentert i en rammetekst med en kort karakteristikk av elevteksten. Derfra kan du klikke deg til

- oppgaven (uten tekstvedlegg)
- elevteksten uten kommentar
- skjemaet med kjennetegn på måloppnåelse
- elevteksten med merknader som viser hva som er spesielt verdt å legge merke til

Denne veiledningen har relativt mye kommentartekst til hvert eksempel. Hensikten er ikke å si at sensorene må skrive like mye, men å vise hva man skal legge vekt på i vurderingen. Sensor skal bruke vurderingsskjemaet og skrive så mye som han/hun trenger for å begrunne karakterforslaget sitt.

Hvordan veiledningen kan brukes

Den primære målgruppen for veiledningen er sensorer i norsk skriftlig. Vurderingene her er lest av flere sensorer, og noen av tekstene har vært gjennom klagebehandling. Veiledningen skal kunne brukes som referanse ved sensuren.

Veiledningen kan videre brukes som utgangspunkt for felles samtaler og kursopplegg for lærere om hvordan man vurderer elevtekster på Vg3-nivå. Lærerne kan starte med å lese elevsvarene uten merknader og diskutere sterke og svake sider ved tekstene. Slike diskusjoner er en forutsetning for å opparbeide tolkingsfellesskap. Faglig skjønn er nødvendig i vurderingen av elevtekster, og i en del tilfeller finnes det gode argumenter for mer enn én karakter. Veiledningen skal være til hjelp i lærernes vurderingsarbeid.

Det er også fullt mulig å bruke eksemplene sammen med elevene for å vise hvordan man kan svare på ulike oppgaver og hva som er karakterkravene til eksamen. Mange av eksempeltekstene kan egne seg godt i skriveopplæringen. Men underveisvurdering krever en annen type tilbakemelding til elevene, noe vi ikke gir eksempler på her. Kommentarene i underveisvurderingen skal i større grad peke på hva som er forbedringspotensialet i tekstene.

Hva er faglighet i norsk?

Begrep som "faglighet" og "norskfaglig kompetanse" blir brukt på litt ulike måter i ulike sammenhenger. Her bruker vi disse begrepene om *den samlede kompetansen som læreplanen krever*. Det vil si at skrivekompetanse, lesekompetanse, muntlig kompetanse og digital kompetanse inngår i den norskfaglige kompetansen, slik den kommer til uttrykk i læreplanen. Faglighet dekker altså både fagkunnskap, forstått som kunnskap om faglige emner, formidlingsevne og tekstforståelse.

Elevene viser fagkunnskap i norsk skriftlig ved å skrive om norskfaglige emner, men også ved å skrive i samsvar med en oppgitt sjanger og ved å bruke fagspråk i tolkinger og analyseoppgaver. De viser skrivekompetanse ved å gi teksten god struktur, bruke språklige virkemidler og skrive korrekt, og de viser lesekompetanse ved å vise at de forstår og kan bruke tekster. Alt dette er norskfaglig kompetanse.

Hvilke oppgaver gis til skriftlig eksamen?

Eksamen i norsk bygger på hovedområdene *Skriftlige tekster*, *Sammensatte tekster* og *Språk og kultur* i læreplanen. Vurderingsveiledningen for eksamen (www.udir.no) gir deg informasjon om hvordan eksamen er lagt opp og hva som er kravene til kortsvar og langsvaer.

Oppgavesettene dekker bredden i læreplanen så langt det er mulig innenfor tidsrammen til eksamen. Eleven skal vise skrivekompetanse, tekstforståelse og kunnskap om norskfaglige emner. Når oppgavesettet har en kortsvaroppgave, blir eleven der bedt om å skrive om et norskfaglig emne. Da kan langsvaeroppgavene åpne for friere sjangrer som kåseri eller novelle.

I og med at oppgavene er knyttet til tekstvedlegg, er eksamen i norsk en prøve i både lese- og skrivekompetanse. Oppgavene fordrer at elevene har en god forståelse av de tekstvedleggene som hører med til oppgaven. Den brede tekstkompetansen som dette krever, hører med til den helheten som skal vurderes.

Tekstvedleggene kan brukes i en type "paraplyoppgave", der eleven blir bedt om å bruke et utvalg av tekstvedleggene i svaret sitt. I andre oppgavetyper skal eleven knytte svaret sitt til én av tekstene på den måten oppgaveinstruksjonen ber om. Selv om noen av tekstvedleggene kan være kjente for eleven fra før, skal det ikke være mulig å bare gjengi noe man har skrevet tidligere. Teksten skal enten brukes i et komparativt perspektiv, i forhold til en eller flere andre tekster, eller den skal brukes i forhold til en spesiell instruks.

Eksamen er en spesiell skrivesituasjon. Den skal være forutsigelig i den forstand at elevene skal kunne vite hva som blir forventet og forberede seg på det. Derfor er oppgavene som blir gitt, relativt like fra år til år.

Fra 2011 får hver oppgave en veiledende kommentar. Kommentarene bygger på de generelle kjennetegnene på måloppnåelse til eksamen, og forutsetter at de er kjent for eleven. Hensikten med kommentarene er å gi eksaminander og sensor kortfattet informasjon om hva som forventes i hver oppgave. Kjennetegnene på måloppnåelse er ikke endret, og sensorene skal vurdere besvarelsene på samme måte som tidligere.

Underveisvurdering og sluttvurdering

Noen kompetansemål kan ikke prøves til eksamen, men må inngå i underveisvurderingen og standpunkt karakteren. Det gjelder for eksempel produksjon av sammensatte tekster, andre tidkrevende skriveoppgaver og refleksjon over egen skriving. Læreplanen forutsetter altså at elevene skriver mer varierte tekster underveis i opplæringen enn de som er gjengitt her. Derfor er ikke denne veiledningen representativ for skriveopplæringen i sin helhet, bare for eksamen og eksamensforberedende skriving.

Underveisvurderingen skal fremme læring gjennom gode faglige tilbakemeldinger. Eleven skal få hjelp i det konkrete læringsarbeidet gjennom tydelige målformuleringer og læringskrav.

Sluttvurderingen, både standpunkt- og eksamensvurdering, skal gi informasjon om hvilket nivå eleven har nådd i faget. Sluttvurdering skal være basert på kjente retningslinjer for hva en god prestasjon er.

Eksempel på ulike former for underveisvurdering finner du på nettsida Vurdering for læring, se <http://www.udir.no/Vurdering-for-laring/>

Du finner en veiledning til andre sider ved læreplanen i norsk her <http://www.udir.no/Lareplaner/Veiledninger-til-lareplaner/>

Det profesjonelle skjønn

Vurderingen av eksamensbesvarelser i norsk skriftlig bygger på karakterforskriften og vurderingsveiledningen i faget. Vurderingsveiledningen viser hvordan sensor skal ta hensyn til ulike sider ved elevteksten: struktur, språklige virkemidler, formelle ferdigheter, forståelse og bruk av vedlagte tekster og faglig innhold fra hovedområdet Språk og kultur. Disse sidene eller dimensjonene kan vi kalle *delkompetanser*. Både delkompetanser og helhet i en eksamensbesvarelse skal vurderes.

Når sensorer diskuterer elevtekster, handler det ofte om hvor stor vekt man legger på de ulike delkompetansene. Det fins ingen enkle oppskrifter, fordi tekstene kan være svært ulike. Ofte er det samsvar mellom for eksempel språklige ferdigheter og fagkunnskap, men noen

elevtekster har sterke og svake sider som peker i ulike retninger. Da må det i tillegg være *et profesjonelt skjønn* med i arbeidet med vurderingen. Det innebærer at sensor ser både helhet og delkompetanser og gir en samlet vurdering av eksamensbesvarelsen.

Profesjonelt skjønn er ikke det samme som "magefølelse", men en vurderingsfaglig kompetanse som bygger på kunnskap om læreplan og forskrift, veiledninger, erfaring og ikke minst faglige samtaler. De faglige samtalene er avgjørende for at man skal kunne opparbeide felles holdninger, det vil si tolkingsfellesskap. Tolkingsfellesskapet er på sin side en forutsetning for at elevene skal få en rettferdig vurdering. Karakteren du får som elev, skal ikke være avhengig av hvilke lærere og sensorer du har.

Veiledningen med kjennetegn på måloppnåelse ligger til grunn for vurderingen. Matrisen med kjennetegn har en oppsummerende rad med stikkord "Hovedinntrykk", der sensor skal oppsummere om teksten er *et relevant svar på oppgaven* og om den *kommuniserer godt med mottaker*. Disse to kjennetegnene er delvis overlappende – en tekst som ikke er et relevant svar på oppgaven, har også et kommunikasjonsproblem. Et godt svar skal ha både innhold, struktur og språk som er i samsvar med det oppgaven ber om. Men norskfaget har en lang tradisjon for relativt åpne oppgaver, og det er viktig å minne om at sensor ikke skal legge en rigid tolking av oppgaven til grunn for vurderingen. Sensor skal vurdere helheten i elevens tekst, og se hva eleven mestrer. Se mer om dette i avsnittet "Sensor som elevens advokat".

Sensor som elevens advokat

Det hører med til sensors profesjonelle skjønn også å være åpen for det overraskende svaret og belønne elever som har greid å finne sin egen stemme. Mange oppgaver gir mulighet til å velge ulike perspektiv, og eleven skal kunne finne sin egen innfallsvinkel for å svare på oppgaven. Sensor må være åpen for ulike løsninger og synspunkter. I noen tilfeller oppdager sensor at oppgaven ikke er klart nok formulert, eller at tekstvedleggene byr på utfordringer som ikke er forutsett. Da skal sensor ta hensyn til det i vurderingen.

Sensor skal være elevens "advokat" i den forstand at han/ hun skal ha en positiv vurdererholdning og se etter det eleven faktisk mestrer. Det skal være mulig for eleven å svare på oppgaven på sitt nivå. Kjennetegnmatrisen reflekterer dette ved å legge vekt på hva eleven *kan*.

1 Måloppnåelse i kortsvaret

Her finner du eksempler på kortsvar som kan sammenliknes. Karakteren er satt på grunnlag av både kortsvaret og langsvaret.

1.1 Kortsvar i en besvarelse som har fått karakter 6

Norsk hovedmål V2010.

1.1.1 Rammetekst

Kortsvaret er fra en besvarelse som har fått karakteren 6. Teksten er på 252 ord.

Svaret har en god og hensiktsmessig struktur. Tekstvedleggene og tema for oppgaven presenteres i innledninga, og i avslutninga blir temaet nevnt igjen. De to tekstene er behandlet hver for seg i andre og tredje avsnitt. Svaret har også en god tittel.

Eleven knytter svaret sitt til de to tekstene når innhold og fortellemåte blir sammenlignet. Kunnskap om både sagalitteratur og tegneserier kommer fram gjennom bruk av et variert fagspråk. Eleven viser faglig sikkerhet gjennom de eksemplene som han/hun trekker fram.

Ordforråd og setningsoppbygging er variert, og ortografien er stort sett god.

Helhetsinntrykket er at eleven viser fagkunnskap og uttrykker den på en svært god og presis måte.

1.1.2 Elevens besvarelse

Fra saga til tegneserie

Utdraget fra islendingesagaen er hentet fra *Soga om Gunnlaug Ormstunge*, som ble skrevet på 1200-tallet. Tegneseriestripen *Aldo Monrad* ble trykt i *Aftenposten*, 15. august 2009. De to tekstene har ulikt innhold og ulik fortellermåte.

I utdraget møter vi blant annet storhøvdingen Illuge og sønnen Gunnlaug. Familie, slektsrelasjoner og store hendelser, får stor plass i sagaen. Sagaen bruker referat, og forteller om personer og ting som har skjedd. Innholdet i sagaen flyter jevnt, og referatet brytes bare av at scener siteres. Kun det viktigste er med, og forfatterstemmen refererer det han har sett og fått fortalt. Utdraget representerer en fortellermåte som var vanlig for å bevare historie for ettertiden.

Tegneseriestripen representerer en annen fortellermåte, og gjennom scenisk fremstilling får leseren innblikk i hendelsen. Tankeboblen gir oss innblikk i tankene til en av hovedpersonene. Bildene i den sammensatte teksten, skildrer miljøet rundt, og fjerner muligheten for leseren til

å danne seg et bilde av personene. Innholdet i tegneserien er mer dynamisk enn i sagaen, ved at det veksles mellom spørsmål, utrop og tanker.

Mens sagaen ser tilbake og viser personenes styrke og makt, forteller tegneserien om deres planer for fremtiden. Sagaen er fra en fjern fortid, mens tegneserien med biler og ”totusentallsironi”, kunne skjedd i dag. Siden tekstene er fra forskjellige tidsperioder og har ulik funksjon, er det naturlig at innholdet og fortellermåten er forskjellig. I begge tekstene fungerer det godt til sitt bruk. Sagaen bevarer historie for ettertiden, mens tegneserien er til underholdning og noen ganger også til ettertanke.

1.2 Kortsvar i en besvarelse som har fått karakter 3

Norsk hovedmål V2010

1.2.1 Rammetekst

Kortsvaret er fra en besvarelse som har fått karakteren 3. Teksten er på 287 ord.

Svaret har en synlig, men ikke helt hensiktsmessig struktur. Det mangler tittel og innledning, og tekstvedleggene blir ikke presentert. Den siste setningen fungerer som en grei avslutning på oppgaven. Teksten er delt i to avsnitt, men inndelinga virker noe tilfeldig.

De momentene som trekkes fram i sammenligninga av innhold og fortellemåte, er svært relevante. Kunnskap om sagalitteratur og tegneserier kommer tydelig fram.

Her er mange ortografiske feil. Det blir brukt en del fagspråk, men det er ikke helt korrekt.

Teksten har gode sammenlikningsmomenter, men ortografiske feil og uryddig struktur trekker ned.

1.2.2 Elevens besvarelse

Del A Kortsvarsoppgave

I saga om Grunnlaug Ormstunge blir handlingen objektivt fortalt. Her går ikke forfatteren inn i individets tanker eller føleser, men forteller det som blir sagt og gjort.

Vi får kjennskap til personens tanker og føleser igjennom det personen sier og gjør.

Blant annet står det om Gunnlaug “svært tidleg vaksen, og stor og sterk” her blir det indirekte fortalt at Gunnlaug er moden for alderen, og en kan forstå at han er en klok gutt. Forfatteren i sogan om Grunnlaug Ormstunge skriver kun det han har vært vitne til. I sagaen er det en Sciensik framstilling av handlingen. Det vil si at det brukes mange replikker og beskrivelser. I sogan kommer ikke Forfatteren med egne

vurderinger, forfatteren refererer til det folk sier eller det mange folk mener.

Et annet kjennetegn ved fortellerstilen i sagaen er at handlingen bygges på understatement, som på fagspråket er Litos. Dramatiske handlinger blir kort fortalt, og kommer ofte fram i en kort setning eller i en bisetning. I motsetning til sagaen om Grunnlaug Ormtunge blir tegneserien Aldo Monrado ikke fortalt fra en fortellersynsvinkel. Her kommer personene med egne tanker og replikker. Her begynner fortellingen midt i handlingen (media res). I tegneserien blir mye fortalt igjennom korte replikker og tanker. I første rute skapes det forventinger om det som skal komme senere i fortellingen. I andre og tredje rute skjer handlingen, mens i fjerde og siste rute kommer historiens budskap og klare poeng fram. Innholdet i fortellingene omhandler ungdommens valg, handlinger og mål videre livet. Selv om fokuset har endert seg fra 1200- tallet til i dag, så viser fortellingene til at ungdom har andre planer med livet enn det foreldrene har for dem. Begge fortellingene omhandler løsrivelse fra foreldrene i ulike situasjoner.

1.3 Kortsvar i en besvarelse som har fått karakter 1

1.3.0 Oppgave

Norsk hovedmål V2010.

1.3.1 Rammetekst

Kortsvaret er tatt fra en besvarelse som har fått karakteren 1. Det er på 244 ord.

Svaret er delt i fire avsnitt, men det er lite sammenheng mellom denne inndelinga og innholdet i avsnittene. Avsnittsmarkeringa er uryddig. Det er ingen tittel, innledning eller avslutning, og heller ingen presentasjon av temaet eller de to tekstene.

Fortellemåten i de to tekstvedleggene ikke nevnt. De momentene som trekkes fram i sammenligninga av innholdet, er til dels lite relevante og viser svært lite fagkunnskap.

Ortografien er stort sett korrekt, og selv om det fins svakheter i syntaks og ordvalg, kommuniserer teksten. Men selv om språket kommuniserer, er dette et svar som ikke kan bidra til en ståkarakter.

1.3.2 Elevens besvarelse

Gunnlaug og Aldo har samme utseende. Som Gunnlaug ble beskrevet i Soga om Gunnlaug Ormstunge: ”Han hadde lysebrunt hår som fall fint, svarte auge, litt stygg nase, med eit tiltalende andlet”. Andlet betyr ansikt. Noen karateristiske trekk med ansiktet til Aldo er øyenbrynene, en antydning til bart, og tannregulering. Ut ifra dette ser det ut som Gunnlaug og Aldo er like gammel, altså femten år.

Med et felles utseende, skilles de to guttene på personligheta.

”Så er sagt om Gunnlaug at han var svært tidleg vaksen, og stor og sterk”. Gunnlaug var en bredskuldret, sterk og stolt gutt som ikke var redd for noe.

Aldo forteller i boble to at han skal skaffe seg en kjæreste slik at faren slipper å tro at han er homo. Aldo er vel kanskje ikke den mest macho gutten i nabolaget, som heller sitter inne foran PC-en, enn å løpe på fotballbanen. Han er heller ikke fullt så bredskuldret.

Gunnlaug ville ut å oppleve verden, og studere andre folks skikker. Han fikk ikke lov for den største høvdingen, Illuge, men dro allikevel. Aldo skrøt på seg noen mål til høsten for å imponere faren, men dette med litt ironi, totusentallsironi, som faren ikke skjønnte. Begge guttene hadde noe form for mål, men Gunnlaug mente sine.

En annen kontrast er at Aldo kjører og Gunnlaug rir. To transportmidler som skildrer 1200-tallet fra 2000 åra. I Gunnlaug så blir hele slekta skrevet opp, i tegneserien ser vi bare Aldos far.

1.4 Kortsvar i en besvarelse som har fått karakter 5

1.4.0 Oppgave

Del A Kortsvaroppgave

Svaret bør ikke være lengre enn ca. 250 ord.

Vedlegg: To tekstutdrag fra Nordahl Rolfsens lesebok for folkeskolen, med riksmålsrettskriving fra 1917 og bokmålsrettskriving fra 1938.

Sammenlikn de to tekstutdragene og finn noen endringer i for eksempel bøyingsformer, ordvalg, ortografi og setningsbygging. Forklar kort hvorfor endringene i rettskrivingsreformen fra 1938 skapte debatt.

1.4.1 Rammetekst

Kortsvaret er fra en besvarelse som har fått karakteren 5. Det er på 248 ord.

Teksten har en klar og hensiktsmessig struktur: innledning som presenterer tekstgrunnlaget, midtdel som sammenlikner et bredt utvalg eksempler fra tekstutdraga og en konklusjon som setter dem inn i en relevant språkhistorisk kontekst. Eleven bruker fagspråk, men ikke alltid korrekt.

Eleven viser god forståelse og kan også forklare hvorfor 1938-reformen skapte debatt. Språket er godt og variert, ortografien er stort sett korrekt, men her er noen kommafeil.

Helhetsinntrykket et kortsvar som er godt strukturert og viser svært god faglig kompetanse.

1.4.2 Elevens besvarelse

Del A kortsvarsoppgave

De to tekstutdragene som er sammenliknet er hentet fra Nordahl Rolfsens lesebok for folkeskolen. Den ene teksten er skrevet etter riksmålsrettskriving fra 1917 og den andre etter bokmålsrettskriving fra 1938.

De to tekstene er altså lik med tanke på innhold, men språket har visse forskjeller som følge av rettskrivningsreformen. Det er forskjell på bøyningsformer i de to tekstene. A-endingen på substantiv og verb er kanskje endringen som skiller seg mest ut i den nyeste teksten. Her er for eksempel mor er omgjort til mora og slektet og slekta.

Ordvalget er forholdsvis likt. Mange ord har endret skrivemåte, men likner fortsatt på det opprinnelige ordet og har samme betydning. Deilig og herlig er et eksempel på endring i ordvalg. Når det gjelder ortografi ser vi blant annet at ham er byttet med han, selv med sjøl og seil med segl.

Også setningsbygningen er delvis endret. Vi ser at "sette årer og seil inn" er byttet til "sette inn årer og segl". I overskriften omgjøres "hans diktning" med "diktningen hans". Generelt kan vi si at rettskrivingen beveger seg fra et danskpreget språk til et språk med flere innslag av dialekt.

Rettskrivningsreformen fra 1938 hadde til hensikt å føre nynorsk og bokmål nærmere sammen, samtidig skulle antall sideformer reduseres. Dette skulle skje "på norsk folemåls grunn". Da man ikke var enige om hva som var egentlig folkemål forstår man at det var duket for debatt. Mange syntes det nye skriftspråket var vulgært og stygt. Det var verken fugl eller fisk.

1.5 Kortsvar i en besvarelse som har fått karakter 2

1.5.0 Oppgave

Del A Kortsvaroppgave

Svaret bør ikke være lengre enn ca. 250 ord.

Vedlegg: To tekstutdrag fra Nordahl Rolfsens lesebok for folkeskolen, med riksmålsrettskriving fra 1917 og bokmålsrettskriving fra 1938.

Sammenlikn de to tekstutdragene og finn noen endringer i for eksempel bøyingsformer, ordvalg, ortografi og setningsbygging. Forklar kort hvorfor endringene i rettskrivingsreformen fra 1938 skapte debatt.

1.5.1 Rammetekst

Kortsvaret er fra en besvarelse som har fått karakteren 2. Det er på 228 ord.

Teksten har en synlig struktur, og den er tydelig todelt. Det første avsnittet ser ut til å være sjølstendig skrevet, det andre er i stor grad avskrift av læreboka *Grip teksten Vg3*, uten at denne er oppgitt som kilde.

I det første avsnittet viser eleven noe innsikt i forholdet mellom dansk skrifttradisjon og norsk talemål, men begrepsbruken er lite sjølstendig og sammenhengen uklar. Et par relevante eksempler trekkes fram, men de blir ikke forklart.

Eleven viser på en enkel måte faginsikt og peker på noen karakteristiske trekk ved teksten. Eleven mestrer til en viss grad ortografien og bruker et enkelt ordforråd, men skiller i liten grad mellom sitat fra kilder og egenprodusert tekst.

Helhetsinntrykket er et kortsvar som viser noe faglig kompetanse, men bruken av kilder er uselvstendig og gir et for "kildenært" svar.

1.5.2 Elevens besvarelse

DEL A

Når man skal sammenligne disse to tekstene fra 1917 og 1938 ser man at ordvalgene og bøyingsformene forandrer seg veldig mye. Fra riksmålsrettskrivingen fra 1917 ser man at man har bare fokusert på å skrive skriftbildet og ikke uttalen av ordene, mens på bokmålsrettskrivningen fra 1938 har dem gått etter den norske uttalen på ordene. Dette gjorde at mange ord ble skrevet forskjellig som f. eks Han slektet ble til han slekta, bosatt ble til busatt, hadde stanset ble til hadde stanst. Det kom helt klart fram at det var det norske bokmålet som kom fram i Bokmålsrettskrivningen, og nordmennene var mer fornøyd med bokmålsrettskrivningen enn riksmålsrettskrivningen og en god grunn for det var fordi den ikke var skrevet på Dansk.

I 1938-reformen tok man steget ett hakk opp fra 1917-reformen der det ble gradert valgfri, der noen former skulle være valgfrie mens andre bare skulle brukes av elever i skolen og ikke i lærebøkene. 1938-reformen skulle få flere av formene obligatorisk eller påbudene som i 1917-reformen var valgfrie. Det var nå obligatorisk å skrive *brua* og *steinen* istedenfor *broen* og *stene*. Det var mange som ble provosert og reagerte sterkt på dette, spesielt de som hadde dannet talemålet som sitt naturlige språk. Det ble innført obligatoriske former som gikk ut over dette talemålet og som derfor ble oppfattet som «vulgær» eller bygdespråk. Det innebar at 1938 tok steget over den viktigste sosiale grensen i skrift nemlig grensen mellom det dannede talespråket – det talte riksmålet – og folkemålet dialektene.

2 Artikkeloppgaver

Her finner du eksempler på besvarelser der langsvaret er en artikkeloppgave.

Eksempel 2.1 *Artikkel som langsvar, karakter 6*

Norsk hovedmål V2010

2.1.1 Rammetekst

Alle deler av oppgaven er besvart. Eleven viser evne til problematisering og refleksjon.

Kortsvaret har en god innledning der teksten og hovedsynet blir presentert. Teksten viser kunnskap om sagalitteratur, og fagspråk blir brukt på en presis måte.

Langsvaret har en god tittel. Temaet blir presentert i innledningen. Sammenligninga av mannsidealer i de to tekstene er grundig, og eleven trekker inn et større perspektiv som viser kunnskap og evne til refleksjon. Spørsmålet om mannsidealer i dag blir også satt inn i en relevant sammenheng.

Ordforrådet er variert, og eleven bruker fagspråk korrekt. Det er få formelle feil, men avsnittsmarkeringa har svakheter.

Alt i alt er dette en besvarelse som viser solid fagkunnskap og selvstendig refleksjon.

Denne besvarelsen fikk 5 ved ordinær sensur og ble hevet til 6 etter klagebehandling. Klagenemnda bestemte altså at karakteren 5 var urimelig.

2.1.2 Elevens besvarelse

Del A: Kortsvarsoppgave

Islendingssagaen ”Soga om Gunnlaug Ormstunge” er skrevet på 1200-tallet, mens tegneseriestripen Aldo Monrad er fra 2009. Tar man tidsgapet mellom disse tekstene til betraktning sier det seg selv at de er enormt forskjellige både når det kommer til innhold, budskap, mottakergruppe og fortellermåte.

Ættesagaene hadde som mål å bevare historier om ærefulle menn og kvinner. Derfor er språket svært informativt. Det ser vi særlig i begynnelsen av sagaene, der vi alltid får et solid innblikk i geografisk tilhørighet og en innføring i den nærmeste slekten til hovedpersonene.

Aldo Monrad inneholder ikke noen form for innledning. Den hopper rett inn i en situasjon, og det er vanskelig å si noe om verken situasjon eller utfall ut fra det første tegneseriebildet. Innholdet i begge tekstene omhandler et forhold mellom far og sønn, men vi ser klare forskjeller. Gunnlaug blir beskrevet som en stor, vakker og sterk ung mann med store ambisjoner og stort egensinne, mens gutten i tegneserien er Gunnlaugs strake motsetning med en nerdete og svak framtoning. Det som imidlertid er likt er at begge uttrykker en form for opprør eller forargelse over fedrene sine.

Hovedforskjellen i fortellermåten er naturligvis at i tegneserien er all tekst på replikkform, mens i sagaen er teksten refererende og man har en objektiv forteller (forteller uten innsyn). I motsetning til sagaen som kun konsentrerer seg om det ytre, får vi i tegneserien et kort tankereferat som fungerer som en avslutning på stripen. Tegneserien har en åpenbar ironi som til og med bemerkes i selve tegneserien, noe som er helt utenkelig at skal forekomme i sagalitteraturen.

Del B: Langsvarsoppgave

Oppgave 1: Mannsideal under lupen

Idealer knyttet til både kvinner og menn er noe som alltid finnes i et samfunn, fra de mest primitive til de mest høyteknologiske og moderne. Det vil alltid eksistere forestillinger om hva som er "det perfekte" når det kommer til personlighet, utseende og seksuell orientering. I det norske samfunnet blir mannsidealet mer og mer tydelig, mye på grunn av medienes klare fokus på temaet. Dermed blir disse mannsidealene noe mange unge menn bruker mye tid på i dag. Forestillingen er at hvis man oppnår dette mannsidealet til fulle, har man nådd toppen av Lykke og selvtilfredshet.

Det er interessant å stille en del spørsmål angående mannsideal og samfunn. Er det slik at mannsidealet er uforanderlig til alle tider og ikke minst; er disse kjønnsidealene til gode for samfunnet? Hvilke prosesser i mennesket er det som gjør at vi er så avhengig av å ha et "idealmenneske" å forholde oss til? Det enkleste svaret på spørsmålene er vel å si seg enig med Ibsen og konstatere en gang for alle at idealer er det samme som løgner, men det blir nok litt for enkelt. Mannsidealene er viktige, virkelige og har alltid spilt en stor rolle i samfunnet, og særlig hos unge. Men det er ikke bare i moderne tid at mannsidealene har stått sterkt. I islendingsagaen "Soga om Gunnlaug Ormstunge" som er skrevet på 1200-tallet kommer det fram et tydelig mannsideal. Her er det en nærmest overdreven maskulinitet som blir

beskrevet. Gunnlaug blir omtalt som stor og sterk, tiltrekkende, evnerik og ærestørst. Dette er en typisk framstilling av menn i sagalitteraturen. Mennene har stor styrke og mye makt og ære, men også fornuft og visdom er viktige personlighetstrekk. Historisk vet vi at voldsdyrking var en stor del av det norrøne mannsideal også. Grunnen til at dette elementet ikke vises så godt i ”soga om Gunnlaug Ormstunge” er nok at kristendommen og kristne verdier førte til at tema som hevn og vold ble nedtonet til fordel for mer kristelige og mildere tema. I teksten ”Generasjon Kane” av Ingebrigt Steen Jensen beskrives det et mannsideal som er bemerkelsesverdig likt det i islendingsagaene. Steen Jensen skriver om et samfunn styrt av sterke menn fra en generasjon som i bunn og grunn er inspirert av ett litterært forbilde, nemlig den maskuline cowboyen Morgan Kane fra bøkene til Kjell Hallbing (Louis Masterson). Steen Jensen hevder at så å si alle vellykkede menn med prestisje og toppjobber i Norge er blitt påvirket av mannsidealet i bøkene om Morgan Kane, i langt større grad enn for eksempel politisk engasjement. Det er nettopp gjennom denne inspirasjonskilden at de har blitt slike ”store menn”, hevder Steen Jensen. Mannidealet i ”Morgan Kane”-bøkene inneholder en tydelig forrækt for svakhet, en maskulin væremåte, og en seksualitet plassert godt innpå det heterofile spekteret. Ut fra dagens samfunn ser man også et tydelig negativt kvinnesyn. Mannsidealet er med andre ord ikke så ulikt det som vi får inntrykk av i ”Soga om Gunnlaug Ormstunge” selv om det negative kvinnesynet ikke gjør seg gjeldene her. Men hva med mannsidealet for dagens ungdom? Har det forandret seg fra Gunnlaugs dager og tidligere generasjoner?

Unge i dagens samfunn møter nok mange av de samme mannidealene som menn har gjort til alle tider. Det er fortsatt den sterke, vakre, evnerike og heterofile mannen som er plassert på en øverst på rangstigen. Det som er hovedforskjellen i dag sammenlignet med mannsidealet for bare noen tiår tilbake gjelder ikke innholdet i selve mannsidealet, men i hvor stor grad unge personer blir eksponert for det. Media setter søkelys på kropp og utseende daglig. På TV sendes det programmer som for eksempel ”Paradise Hotel” og ”Big Brother” med en naiv tilnærning til kropp og seksualitet. Media er på denne måten med på å gradvis forandre mannsidealet. Både det norrøne mannsidealet og det som Steen Jensen beskriver kombinerer en sterk og attraktiv mann med et solid intellekt. Det er dette intelligens- og kunnskapsfokuset som ser ut til å litt etter litt forsvinne i dagens samfunn. Det virker som det er nok bare å se bra ut, og kunnskapsløshet blir ikke møtt med sterke negative sanksjoner i den sosiale kretsen. Vi ser tendensene i dag til at flere menn velger bort høyere utdanning på universitet og høyskole til fordel for arbeid som blir sett på som mer maskulint, det vil si arbeid i for

eksempel bygg- og anleggsbransjen. Mange synes også det gir mer mening i livet å tilbringe dagene på et treningsstudio framfor å gå skole. Dette er ikke landet Norge tjent med. Et land som skriker etter gode og velutdannede hoder. Det er med denne utviklingen at mannsidealet kan begynne å skade samfunnet, og på sikt føre til at menn sakker akter ut på arbeidsmarkedet. Det er nok også ingen tvil om at ”Morgan Kane”-idealet som Steen Jensen beskriver også har mange negative aspekter ved seg. Det er tydelig kvinneundertrykkende og har en negativ holdning til homofili og generelt nærhet mellom menn.

Mannsidealene går det ikke an å gjøre noe stort med. De vil alltid eksistere i ulike varianter, men med den samme grunnmuren. I denne grunnmuren er det biologiske momenter som spiller den største rollen. Vi er biologiske vesener fra topp til tå som handler, enten vi vil det eller ikke, ut fra dyriske drifter og instinkter som er spikret inn i vår natur og tankegang. Det overordnede målet er å vinne kampen om biologisk utvalg og få videreført våre gener. Så lenge det finnes reproduktive menn og kvinner på planeten, vil det altså finnes manns- og kvinneideal som et redskap i evolusjonsprosessen. Nå høres kanskje dette svært sosialdarwinistisk ut, men vi må nok innfinne oss med at dette er sannheten om kjønnsidealene i samfunnet. Det betyr ikke at vi ikke skal bry oss om utviklingen av dem. Det er viktig at vi følger med så ikke fokuset på kjønnsidealene ikke blir for stort, for det er tross alt bare et fåtall av oss som har sjanse til å nå disse idealene. Om fokuset overdrives og idealene forlyttes til et mer uoppnåelig stadium vil særlig ungdom preges av dette gjennom for eksempel dårlig selvtillitt og selvfølelse. Vi må også huske på at kjønnsidealene kan være et solid maktmiddel. Mange statsledere opp igjennom historien har bevisst prøvd å påvirke kjønnsidealene i den retning som tjener målet med styresettet på best mulig måte. Det er nok å nevne Hitlertyskland for å forstå hvor farlig enretting av kjønnsidealene kan være. Vi må kjempe for sunne kjønnsidealene som ikke undertrykker, fordømmer eller skaper dårlig selvtillitt.

2.1.3 Kjennetegn på måloppnåelse

	Karakter 1	Karakter 2 Svaret viser at eleven kan	Karakter 3–4 Svaret viser at eleven kan	Karakter 5–6 Svaret viser at eleven kan	Kommentarer
KORTSVAR:: Oppbygging		skrive en kort tekst med synlig struktur	skrive en kort tekst med en stort sett hensiktsmessig struktur	skrive en kort tekst med klar og hensiktsmessig struktur	Innledning og presentasjon av tekstene fungerer godt.
KORTSVAR: Faglig innhold		gjøre rede for faglige emner på en enkel måte peke på noen karakteristiske trekk ved en tekst/tekster	gjøre rede for faglige emner på en oversiktlig og stort sett relevant måte gjøre rede for noen karakteristiske trekk ved en tekst/tekster, i noen grad benytte fagspråk	gjøre rede for faglige emner på en oversiktlig og presis måte gjøre kort og presist rede for noen karakteristiske trekk ved en tekst/tekster, benytte fagspråk	Viser kunnskap om sagalitteratur og tegneserie. Bruker fagspråk på en korrekt måte.
KORTSVAR OG LANGSVAR Språk, formelle ferdigheter		mestre hovedformene i formverket til en viss grad og skrive sammenhengende til en viss grad mestre ortografi og tegnsetting bruke et enkelt ordforråd og i noen grad kunne variere setningskonstruksjoner skille mellom sitat fra kilder og egenprodusert tekst	mestre hovedformene i formverket, ha stort sett god tekstbinding stort sett mestre ortografi og tegnsetting bruke et variert ordforråd og varierte setningskonstruksjoner markere sitat og vise til kilder på en ryddig måte	mestre formverket godt, ha god tekstbinding mestre ortografi og tegnsetting bruke et stort og variert ordforråd og varierte setningskonstruksjoner markere sitat og vise til kilder på en ryddig og nøyaktig måte	Språket er variert og godt, men kommasetting er mangelfull Ingen bruk av kilder

<p>LANGSVAR: Oppbygging, sjanger</p>		<p>skrive med en viss tematisk sammenheng</p> <p>skrive med synlig struktur i den valgte sjangeren</p> <p>bruke noen enkle språklige virkemidler i den valgte sjangeren</p>	<p>skrive med tematisk sammenheng</p> <p>skrive med en stort sett hensiktsmessig struktur i den valgte sjangeren</p> <p>bruke språklige virkemidler i den valgte sjangeren</p>	<p>skrive med klar tematisk sammenheng</p> <p>skrive med klar og hensiktsmessig struktur i den valgte sjangeren</p> <p>bruke et bredt register av språklige virkemidler i den valgte sjangeren</p>	<p>God tematisk sammenheng. Tidlig i teksten blir det stilt spørsmål som anslår tema som blir behandlet lenger ut i svaret. Flere perspektiver på tematikken trekkes inn, men det er en klar linje i teksten.</p>
<p>LANGSVAR: Forståelse og bruk av vedlagte tekster</p>		<p>peke på noen språklige virkemidler i tekster</p> <p>peke på noen sider ved innhold og form i tekster</p> <p>analysere tekster på en enkel måte med lite bruk av fagspråk</p> <p>i noen grad grunngi egne meninger om tekstene</p>	<p>gjøre rede for språklige virkemidler og i noen grad vise hvordan de fungerer i teksten</p> <p>tolke, vurdere eller sammenligne tekster på en enkel, men relevant måte</p> <p>analysere tekster ved å bruke noe fagspråk</p> <p>ta stilling til spørsmål og verdier i tekster og delvis grunngi egen vurdering</p>	<p>gjøre rede for språklige virkemidler på en presis og oversiktlig måte, og vise hvordan de fungerer i teksten</p> <p>tolke, vurdere eller sammenligne tekster på en nyansert måte</p> <p>analysere tekster ved hjelp av et presist fagspråk</p> <p>ta stilling til spørsmål og verdier i tekster på bakgrunn av en analyse, grunngi egen vurdering</p>	<p>God forståelse av tekstvedlegg</p>
<p>LANGSVAR Forståelse av språk- og kulturforhold, faglige emner</p>		<p>forklare, vurdere eller drøfte noen språk- og kulturforhold på en enkel måte, med utgangspunkt i vedlagte tekster</p> <p>gjøre rede for noen historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en enkel måte</p>	<p>forklare, vurdere eller drøfte noen språk- og kulturforhold med utgangspunkt i vedlagte tekster</p> <p>gjøre rede for historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en oversiktlig og stort sett relevant måte</p>	<p>forklare, vurdere eller drøfte språk- og kulturforhold på en reflektert måte, med utgangspunkt i vedlagte tekster</p> <p>gjøre rede for historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en oversiktlig og stort sett relevant måte</p>	<p>I svaret blir kunnskap om norrøn litteratur brukt på en faglig relevant måte, og tankene i Steen Jensens tekst knyttes til spørsmål i samtida.</p>

		i liten grad bruke kilder på en relevant måte	i noen grad bruke kilder på en relevant måte	bruke kilder på en relevant og kritisk måte	
KORTSVAR OG LANGSVAR		svare delvis relevant på kortsvaroppgaven	svare stort sett relevant på kortsvaroppgaven	svare presist og relevant på kortsvaroppgaven	
Hovedintrykk		Svare delvis relevant på langsvaroppgaven	svare stort sett relevant på langsvaroppgaven	svare utfyllende og relevant på langsvaroppgave	
		skrive tekster som kommuniserer og til en viss grad fungerer som en helhet	skrive tekster som fungerer godt som en helhet	skrive tekster som fungerer svært godt som en helhet	

Karakter: 6

Eksempel 2.2 Artikkel som langsvær, karakter 4

NOR1211 V2010, oppgave 1

2.2.1 Rammetekst

Eleven har besvart alle deler av oppgaven, og treffer sjangeren godt.

Kortsvaret viser fagkunnskap, og både innhold og fortellemåte er sammenlignet. Det er noe svak sammenheng mellom innholdsmomentene.

I langsvaret er tekstene sammenlignet på en relevant måte. Den andre delen av oppgaven spør hvilke mannsidealer som gjelder for unge i dag. Her trekkes det fram mange gode sammenligningsmomenter, men i siste del av teksten kommer disse fram på en noe fragmentert og usammenhengende måte.

Strukturen i teksten er delvis hensiktsmessig, men i siste del er avsnittsinndelingen en svakhet.

Besvarelsen har et variert ordforråd, selv om noen ord og uttrykk er idiomatisk feil. Det fins også eksempler på gode retoriske grep.

Det er god og korrekt bruk av kilder og sitater i hele besvarelsen.

Alt i alt er dette en besvarelse som viser bred fagkunnskap, men som har svakheter i struktur og ordvalg.

2.2.2 Elevens besvarelse

Del A)

De to tekstene, *Soga om Gunnlaug Ormstunge* og *Aldo Monrad*, omhandler noe av den samme tematikken, men er fortalt på svært ulike måter. Begge tekstene handler om forholdet mellom barn og forelder, og hvordan barnet ikke følger forelderens forventninger. Den første forskjellen mellom tekstene en merker seg er at *Soga om Gunnlaug Ormstunge* er skrevet i ren tekstform mens *Aldo Monrad* er et uttrykk satt sammen av både tekst og bilde. Førstnevnte tekst er skrevet i konsentrert fortellerstil; den er direkte og forklarende, nærmest oppramsende. Den er skrevet i tradisjonell saga- stil og gir seg ut for å være objektiv. Teksten kan oppfattes som en mer seriøs tekst enn tegneserien fordi den innledes med slektsdokumentasjon og stedsbeskrivelse. Dette er også typisk sagadiktningen.

Aldo Monrad benytter seg av flere virkemiddel, blant annet ironi og tegninger. Tegneserien begynner in medias res, er kort og forteller mye på kort tid og med få ord. *Aldo Monrad* legger ikke opp til å ha et reelt

hendelsesforløp, men poengterer en typisk ungdomskultur i det tjuetførste århundre. Leseren befinner seg på innsiden av karakterens hode og kan lese vedkommendes tanker, i motsetning til i islendingsoga. De to tekstene benytter seg altså av svært forskjellige virkemiddel, men forteller historier som ikke er så ulike hverandre.

Kilder:

Røskeland, Marianne f. fl, *Norsk Vg2 studieforbredende Panorama*, Gyldendal Norsk Forlag AS, 2007 (Tegneserier, s. 343-244) Dato: 21.5.2010

Tekstvedlegg: *Aldo Monrad*

Tekstvedlegg: *Soga om Gunnlaug Ormstunge*

DEL B

Oppgave 1)

Ormstunge vs. Kane – mannsideal før og nå

Leser vi de to tekstene *Soga om Gunnlaug Ormstunge* og *Generasjon Kane*, er noe av det første som slår oss at de to tekstene er fortalt på svært ulike måter; historien om Gunnlaug Ormstunge, den *emnelege* vikingen fra Borgarfjorden, er skrevet i tradisjonell saga- stil. Ingebrigt Steen Jensen på sin side proklamerer en moderne tekst med både fargebilder og store overskrifter i sin *Generasjon Kane*. Vi ser allikevel raskt at tekstene har likhetstrekk; både islendingsagaen fra 1200-tallet og Steen Jensens tekst fra 2009 handler om menn og menns holdninger og adferd.

Vi vil i denne artikkelen ta utgangspunkt i *Soga om Gunnlaug Ormstunge* og *Generasjon Kane* og sammenligne fremstillingen av menn i de to tekstene. Hvordan har mannsidealet endret seg i løpet av de 800 årene som skiller de to tekstene? Hvilke mannsideal råder blant unge i dagens samfunn? For å konkretisere oppgaven tar vi utgangspunkt i det norske samfunn.

Gunnlaug Ormstunge blir beskrevet som en lovende ung mann. Han er stor og sterk og har et tiltalende ansikt. Han er ”smal om livet og brei over akslene, uvanleg velvaksen” (tekstvedlegg: *Soga om Gunnlaug Ormstunge*). Fokus på utseende er altså ikke et moderne fenomen; en stor og flott mannskropp viste på 1200-tallet som i dag at mannen har potensial til å kjempe for sin rett og beskytte sine egne. Gunnlaug er også en god skaldedikter til tross for sine spottende ord. De norrøne heltene er kjent for å være gode til å dikte og snakke for seg. Gunnlaug lager spotteviser, noe som er med på å gjøre han mindre populær enn

broren Hermund. Mennene på denne tiden skulle være varsomme i ordbruken. Vi kan også lese at den unge Gunnlaug er god mot vennene sine. Dette trekkes fram som en positiv egenskap. Det er tydelig at mange av kvalitetene Gunnlaug Ormstunge blir kreditert i teksten er mannsidealene som rådet på 1200-tallet. Leser vi vikingesagaer kan vi lese at heltene i denne epoken er modige og barske menn som er flinke til å slåss, foruten at de kan kontrollere følelsene sine og oppføre seg når en er ute i verden. Gunnlaug fremstilles ikke som den fullbrakte idealmann i sin tid, men er et godt stykke på vei.

Mennene i Generasjon Kane på sin side fremstilles ganske annerledes enn mennene i islendingsagaen; Ingebrigt Steen Jensen beskriver ikke mannen etter ansikt eller muskelmasse, men setter en finger på mannens oppførsel i samfunnet. Steen Jensen trekker frem Norges ledende menn, gründere og politikere, og slår hånden av dem ved å hevde at deres menneskesyn er som Kjell Hallbings litterære helt Morgan Kanes. Dagens norske menn er Kane- generasjonen; vi tør ikke binde oss til andre mennesker, vi stoler på ingen. Steen Jensen sier norske menns syn på kvinner nærmer seg Kanes uforpliktete kvinnesyn, der kvinnen kun er en nytelsessubstans, og at toppene i samfunnet forakter svakhet. Stein Erik Hagen karakteriseres som en mann uten nåde, Kjell Inge Røkke som en real fighter og Helge Lund som en kynisk konserndirektør. I motsetning til Gunnlaug Ormstunge og de andre sagakarakterene bruker Hagen, Lund og Røkke i hovedsak ordets makt; når Hagen ”knuser” motstanderne sine er det ikke med knyttet neve, men med ord. Ingebrigt Steen Jensen retter en kritisk pekefinger mot politikens og næringslivets hensynsløshet som ”sitter banket fast i ryggraden til maktens menn i Norge fremdeles” (tekstvedlegg: Generasjon Kane). Teksten er ikke et personlig angrep på mennene som trekkes fram i teksten, men en tankevekker innenfor deler av norsk mannskultur.

Mange vil kanskje se på gründeren Kjell Inge Røkke, som nevnes i Ingebrigt Steen Jensens tekst, som en idealmann; Røkke har jobbet hardt for å nå dit han er i dag og ”reiser seg når det ser som tøffest ut” (tekstvedlegg: Generasjon Kane). For noen er kvaliteter som arbeidsomhet, karriere og stor formue faktorer som former idealmannen. Menneskers syn på seg selv og andre er svært forskjellig. Det er viktig å understreke at hva som regnes som ideal i dag varierer fra person til person og kultur til kultur. Mannsidealene som gjelder for unge mennesker i Norge anno 2010 er endret en del fra sagatiden, men mye er fremdeles det samme. Dette gjelder blant annet idealet fysisk styrke. For noen vil de viktigste egenskapene ved mannen være det å være fysisk sterk; fysisk styrke kan vise til makt og kontroll. Fysisk sterke menn får lett respekt, det være et resultat av beundring eller frykt. Et annet mannsideal er psykisk styrke. Dette kjenner vi også igjen fra sagatiden hvor det å være modig og tapper var et stort ideal. Menn

som holder hodet kaldt i stressende situasjoner blir ofte sett opp til og ansett som gode ledere. Kvaliteter som snillhet, omsorgfullhet og forståelse vil, særlig for kvinner, også være viktige mannsideal. Igjen avhenger alt av ulike menneskers forventninger og syn på hva som er viktig og attraktivt. Våre idealer blir sterkt påvirket av media; i dagens populærkultur legges det mye vekt på utseende; skuespillere, musikere og idrettsstjerner har ofte veltrente kroppar som proklameres på plakater og i magasiner. Det går nærmest sport i å fronte flest forsider, gjerne lettere avkledd, i forbindelse med mesterskap og konkurranser. For noen vil en viktig faktor ved en mann være at mannen er aktiv i idrett og mestrer dette godt. Dette spiller for andre liten rolle. Et tidligere mannsideal har vært et enkelt, men macho utseende, men dette ser nå ut til å være i endring. Den økte aksepten for ulike seksuelle legninger bidrar også til å endre mannsidealene. Gutter og menn har i større grad enn før lov til å pynte seg med diverse hårprodukter, klær, smykker og sminke. Idealene våre er mange og noen mer eller mindre viktige enn andre. Vi legger vekt på ulike egenskaper og kvaliteter. Gunnlaug Ormstunge vil for noen være den ultimate mann, mens andre finner han heller smakløs og uinteressant. Morgan Kane er kanskje ikke symbolet på idealmannen for Ingebrigt Steen Jensen, men for andre et forbilde. Mannsidealet har endret seg i løpet av 800 år, men allikevel ikke mer enn at de er lett gjenkjennelige i vår norske kultur.

Kilder:

Røskeland, Marianne f. fl, Norsk Vg2 studieforbereende Panorama, Gyldendal Norsk Forlag AS, 2007 (Islendingesagaer, s. 57)

Røskeland, Marianne m. fl, Norsk Vg3 studieforbereende Panorama, Gyldendal Norsk Forlag AS, 2008 (Heltar i litteraturen, s. 167-169)

Tekstvedlegg: Generasjon Kane

Tekstvedlegg: Soga om Gunnlaug Ormstunge

2.2.3 Kjennetegn på måloppnåelse

	Karakter 1	Karakter 2 Svaret viser at eleven kan	Karakter 3–4 Svaret viser at eleven kan	Karakter 5–6 Svaret viser at eleven kan	Kommentarer
KORTSVAR:: Oppbygging		skrive en kort tekst med synlig struktur	skrive en kort tekst med en stort sett hensiktsmessig struktur	skrive en kort tekst med klar og hensiktsmessig struktur	Innledningen/presentasjonen av tekstene er mangelfull. Den siste setningen er en god avslutning. Teksten har ingen avsnitt, og i hoveddelen kommer momentene noe tilfeldig.
KORTSVAR: Faglig innhold		gjøre rede for faglige emner på en enkel måte peke på noen karakteristiske trekk ved en tekst/tekster	gjøre kort rede for faglige emner på en oversiktlig og stort sett relevant måte gjøre kort rede for noen karakteristiske trekk ved en tekst/tekster, i noen grad benytte fagspråk	gjøre kort rede for faglige emner på en oversiktlig og presis måte gjøre kort og presist rede for noen karakteristiske trekk ved en tekst/tekster, benytte fagspråk	Det blir brukt kunnskap om sagalitteratur som er relevant for oppgaven.
KORTSVAR OG LANGSVAR Språk, formelle ferdigheter		mestre hovedformene i formverket til en viss grad og skrive sammenhengende til en viss grad mestre ortografi og tegnsetting bruke et enkelt ordforråd og i noen grad kunne variere setningskonstruksjoner skille mellom sitat fra kilder og egenprodusert tekst	mestre hovedformene i formverket, ha stort sett god tekstbinding stort sett mestre ortografi og tegnsetting bruke et variert ordforråd og varierte setningskonstruksjoner markere sitat og vise til kilder på en ryddig måte	mestre formverket godt, ha god tekstbinding mestre ortografi og tegnsetting bruke et stort og variert ordforråd og varierte setningskonstruksjoner markere sitat og vise til kilder på en ryddig og nøyaktig måte	Tekstbinding overveiende god, men her er eksempler på overganger som skaper forvirring. Stort sett korrekt. Noe usikker kommasetting, særlig i siste del av langsvaret. Korrekt og hensiktsmessig bruk av kilder og sitater.

<p>LANGSVAR: Oppbygging</p>		<p>skrive med en viss tematisk sammenheng</p> <p>skrive med synlig struktur i den valgte sjangeren</p> <p>bruke noen enkle språklige virkemidler i den valgte sjangeren</p>	<p>skrive med tematisk sammenheng</p> <p>skrive med en stort sett hensiktsmessig struktur i den valgte sjangeren</p> <p>bruke språklige virkemidler i den valgte sjangeren</p>	<p>skrive med klar tematisk sammenheng</p> <p>skrive med klar og hensiktsmessig struktur i den valgte sjangeren</p> <p>bruke et bredt register av språklige virkemidler i den valgte sjangeren</p>	<p>Holder seg innenfor temaet i alle delene av oppgaven. Har en god overskrift, grei innledning og en avslutning som er relevant i forhold til oppgaven. Siste del er mer uryddig strukturert.</p> <p>Her er eksempler på gode retoriske grep som passer til sjangeren.</p> <p>Noen eksempel på feil bruk av ord og uttrykk.</p>
<p>LANGSVAR: Forståelse og bruk av vedlagte tekster</p>		<p>peke på noen språklige virkemidler i tekster</p> <p>peke på noen sider ved innhold og form i tekster</p> <p>analysere tekster på en enkel måte med lite bruk av fagspråk</p> <p>i noen grad grunnngi egne meninger om tekstene</p>	<p>gjøre rede for språklige virkemidler og i noen grad vise hvordan de fungerer i teksten</p> <p>tolke, vurdere eller sammenligne tekster på en enkel, men relevant måte</p> <p>analysere tekster ved å bruke noe fagspråk</p> <p>ta stilling til spørsmål og verdier i tekster og delvis grunnngi egen vurdering</p>	<p>gjøre rede for språklige virkemidler på en presis og oversiktlig måte, og vise hvordan de fungerer i teksten</p> <p>tolke, vurdere eller sammenligne tekster på en nyansert måte</p> <p>analysere tekster ved hjelp av et presist fagspråk</p> <p>ta stilling til spørsmål og verdier i tekster på bakgrunn av en analyse, grunnngi egen vurdering</p>	<p>Mange relevante momenter fra de to tekstene trekkes fram.</p> <p>Mot slutten er framstillinga noe fragmentert og tilfeldig.</p> <p>Mange spørsmål og verdier knyttet til mannsidealene før og nå trekkes fram i besvarelsen. Får med ganske mange nyanser i framstillinga.</p>
<p>LANGSVAR Forståelse av språk- og kulturforhold, faglige emner</p>		<p>forklare, vurdere eller drøfte noen språk- og kulturforhold på en enkel måte, med utgangspunkt i vedlagte tekster</p> <p>gjøre rede for noen historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en enkel måte</p> <p>i liten grad bruke kilder på en relevant måte</p>	<p>forklare, vurdere eller drøfte noen språk- og kulturforhold med utgangspunkt i vedlagte tekster</p> <p>gjøre rede for historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en oversiktlig og stort sett relevant måte</p> <p>i noen grad bruke kilder på en relevant måte</p>	<p>forklare, vurdere eller drøfte språk- og kulturforhold på en reflektert måte, med utgangspunkt i vedlagte tekster</p> <p>gjøre rede for historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en oversiktlig og relevant måte</p> <p>bruke kilder på en relevant og kritisk måte</p>	<p>Det blir brukt kunnskap om sagalitteratur som er relevant for oppgaven.</p> <p>Kilder er brukt så langt som det er behov for det, og kildebruken er relevant og ryddig.</p>

KORTSVAR OG LANGSVAR		svare delvis relevant på kortsvaroppgaven	svare stort sett relevant på kortsvaroppgaven	svare presist og relevant på kortsvaroppgaven	Begge tekstene fungerer godt som helhet, både på grunn av en del gode retoriske grep og på grunn av relevant innhold.
Hovedinntrykk		Svare delvis relevant på langsvaroppgaven	svare stort sett relevant på langsvaroppgaven	svare utfyllende og relevant på langsvaroppgave	
		skrive tekster som kommuniserer og til en viss grad fungerer som en helhet	skrive tekster som fungerer godt som en helhet	skrive tekster som fungerer svært godt som en helhet	

Karakter: 4

Eksempel 2.3 Artikkel som langsvaer, karakter 3

NOR1211 V2010, oppgave 1

2.3.1.Rammetekst

Alle deler av oppgaven er besvart.

Kortsvaret har ingen innledning, men har ellers en hensiktsmessig struktur og god konklusjon. Eleven viser en del fagkunnskap om sagalitteratur, og flere sider ved innhold og fortellemåte blir berørt. Framstillinga er noe uryddig, og fagspråket er ikke presist.

Langsvaret har stort sett god struktur, men det er noen eksempler på uheldig avsnittsmarkering.

Noe av innholdet i tekstvedleggene er brukt i en selvstendig drøfting. Noen momenter er mindre relevante, og sammenligningsdelen er lite utfyllende. Besvarelsen er ujevn, og i siste del er det dårlig tekstbinding.

Språket er preget av mange ortografiske feil, noen tunge setningskonstruksjoner og eksempler på mangelfull tegnsetting. Ord og uttrykk brukes til dels upresist.

Alt i alt er dette en besvarelse som viser en del fagkunnskap og evne til å bruke tekstvedlegg på en relevant måte, men det er problemer med språket på flere nivå.

2.3.2 Elevens besvarelse

Del A Kortsvarsoppgave

I saga om Grunnlaug Ormstunge blir handlingen objektivt fortalt. Her går ikke forfatteren inn i individets tanker eller føleser, men forteller det som blir sagt og gjort. Vi får kjennskap til personens tanker og føleser igjennom det personen sier og gjør. Blant annet står det om Gunnlaug “svært tidleg vaksen, og stor og sterk” her blir det indirekte fortalt at Gunnlaug er moden for alderen, og en kan forstå at han er en klok gutt. Forfatteren i sogan om Grunnlaug Ormstunge skriver kun det han har vært vitne til. I sagaen er det en Sciensik framstilling av handlingen. Det vil si at det brukes mange replikker og beskrivelser. I sogen kommer ikke Forfatteren med egne vurderinger, forfatteren refererer til det folk sier eller det mange folk mener.

Et annet kjennetegn ved fortellerstilen i sagaen er at handlingen bygges på understatement, som på fagspråket er Litos. Dramatiske handlinger blir kort fortalt, og kommer ofte fram i en kort setning eller i en bisetning. I motsetning til sagaen om Grunnlaug Ormtunge blir tegneserien *Aldo Monrado* ikke fortalt fra en fortellersynsvinkel. Her kommer personene med egne tanker og replikker. Her begynner fortellingen midt i handlingen (*media res*). I tegneserien blir mye fortalt igjennom korte replikker og tanker. I første rute skapes det forventninger om det som skal komme senere i fortellingen. I andre og tredje rute skjer handlingen, mens i fjerde og siste rute kommer historiens budskap og klare poeng fram. Innholdet i fortellingene omhandler ungdommens valg, handlinger og mål videre livet. Selv om fokuset har endert seg fra 1200- tallet til i dag, så viser fortellingene til at ungdom har andre planer med livet enn det foreldrene har for dem. Begge fortellingene omhandler løsrivelse fra foreldrene i ulike situasjoner.

Del B Langsvarsoppgave

Oppgave 1)

Vedlegg: Utdrag fra islendingsagaen Soga om Gunnlaug Ormetunge (skrevet på 1200-tallet) og "Generasjon Kane" av Ingebrigt Steen Jensen (2009)

Hva er viktigst av muskler eller hjerne?

I denne teksten vil jeg sammenligne mannsidelaet på 1200 tallet og dagen i dag. I tillegg vil jeg drøfte hvilke mannidelaer som gjelder for unge i dag. Er det viktigst med hjerne eller muskler for dagens ungdom? Har synet på mann endret seg de siste 800 årene? Om nei, hvem har vært med på å opprettholde mannsidealet fra 1200 tallet til nå?

Islendingsagane blir framstilt som myter som ble skrevet på 1200 og derfor kan en bruke kilden til å forestille seg ulike situasjoner, blant annet rundt mannsidealet. På denne tiden ligger mye av fokuset på mannens ytre. Her er mannens hovedoppgave å fø og beskytte familien. Her ligger fokuset på at mennene skal være store, frodige,

Dagens mannsideal er mer preget av hjerne enn muskler. De som er høyest oppe i dagens samfunn er menn som blir sett på som intelligente. Foreksempel hadde kanskje ikke dagen statsminister Stoltenberg være høvding på 1200 tallet. En begrunnelse er at dagens samfunn

har sentralmakt i motsetning til før. Lover og regler styrer samfunnet istede for muskelkraft. I *Generasjon Kane* kan du lese om menns påvirkning fra bøker. Her blir alle menn beskrevet likt, blant annet har alle menn lik reaksjon og holdning til frukt og grønnt. I følge *Generasjon Kain* har *Morgan Kain* bøkene vært med på å forme menns menneskesyn og kvinnesyn.

Dagens mannsideal er likevel påvirket fra fortiden.

I likehet med idealet for 800 år siden, er fortsatt mannens ytre viktige faktorer, spesielt blant ungdom. For mange unge gutter er det viktig å ha en veltrent kropp. Det er viktig å bli respektert av omgivelsene rundt, blant annet av venner og familie. Fra barndommen av er det vanelig blant små gutter å "lekeslåss". Her er det som oftest den sterkeste som vinner. Muskelstyrken er med på å tilegne seg respekt og status. "Menn skal være veltrente, smarte, voldelige, og respekterte". Hvem har laget denne framstillingen av menn?

Media har en betydelig påvirkning på dagens mannsideal. Media er på mange måter med på å forme dagens mannsideal, blant annet igjennom voldsfilmene. Her er det ofte en smart, kjekk, sterk, og modig mann som er hovedpersonen. Ofte ser du mannen i en situasjon der enn kan se overkroppen, den er ofte veltrent. Dette får unge gutter til å se på seg selv som feminine, dette kan føre til overtrening, selv om de i utgangspunktet hadde en normal kroppsvekt og fasong.

Oppførselen blant gutter kan også bli påvirket av medias idealmann. Blant annet av James Bond filmene, her er hovedpersonen en gentlemann, et forbilde for mange gutter. "Slik skal en gutt være" tenker jenter, akkurat som James Bond. Slik er media med på å forme mannsidealet.

Voldlige menn som idealer, slik var det også på 1200 tallet, de som var store og sterke fikk respekt, de som er voldelige i dagens samfunn får også respekt som oftest av media. Tanker som at gutter skal leke med actionfigurer og ikke med barbie og drive med fotball og ikke med feminine idretter som ballett er normer og tanker som er godt innført i dagens samfunn. Slik er mannsidealet på mange måter lik nå som på 1200 tallet, ved at media har opprettholdt mannsidealet igjennom film, bøker, spill og andre medier. Fra barn av har blant annet tv hatt en påvirkning på mannsidealet, for eksempel disney filmer. Her er det ofte en prins en modig og kjekk prins som redder prinsessen. Her lærer gutter blant annet at de ikke skal slå jenter, og hvordan de skal oppføre mot jenter. I ungdomsalderen havner som oftest de fleste gutter i slåsskamp. Disse slåsskampene kan ha en stor innvirkning og betydning for guttens ungdomstid. Dersom enn er sterk av natur er det lettere å få status og respekt av mennesker

rundt, enn om du ikk er. Selv om dagens idealmann blir også sett på som smart, er det fortsatt muskelstyrken som er hovedfaktoren. Slik er den mediaskape idealet.

Dagens ideal kan som tidligere nevnt sammenlignes med James Bond. Modig, smart, gentleman og veldtrent. Dagens idealmann kan sammenlignes med 1200 - tallets ved at i begge periodene kan James Bond fungere som et bilde på et ideal. Forskjellen er kanskje at det nå ikke er så viktig å være sterk og modig som på 1200 tallet, her det ikke fantes lover og regler, her idealmannen skulle virke som beskyttelse på folket. Media har hatt en stor innflytelse på ungdommens syn på idealmannen. For det første kan ulike voldfilmer hatt påvirkning på gutter atferd. Ideal mannen har på mange måter hatt de samme egenskapene igjennom de siste 800 årene.

Kilder:

- Berggren, Arne og Berit Sømme (2009): "Aldo Monrad" *Aftenposten* 15.08.2009
- Jensen, Ingebright Steen (2009): "Generasjon Kane", *Levende historie* 4/2009
- Soga om *Gunnlaug Ormetunge* (1971), skoleutgave, Aschehoug

2.3.3 Bruk av kjennetegn på måloppnåelse

	Karakter 1	Karakter 2 Svaret viser at eleven kan	Karakter 3–4 Svaret viser at eleven kan	Karakter 5–6 Svaret viser at eleven kan	Kommentarer
KORTSVAR:: Oppbygging		skrive en kort tekst med synlig struktur	skrive en kort tekst med en stort sett hensiktsmessig struktur	skrive en kort tekst med klar og hensiktsmessig struktur	Innledning mangler, men oppbygginga av kortsvaret er stort sett ryddig.
KORTSVAR: Faglig innhold		gjøre rede for faglige emner på en enkel måte peke på noen karakteristiske trekk ved en tekst/tekster	gjøre rede for faglige emner på en oversiktlig og stort sett relevant måte gjøre rede for noen karakteristiske trekk ved en tekst/tekster, i noen grad benytte fagspråk	gjøre rede for faglige emner på en oversiktlig og presis måte gjøre kort og presist rede for noen karakteristiske trekk ved en tekst/tekster, benytte fagspråk	Her er det flere eksempler på kunnskap om sagalitteratur, og det er relevante innholdsmomenter knyttet til både innhold og fortellemåte i de to tekstvedleggene.
KORTSVAR OG LANGSVAR Språk, formelle ferdigheter		mestre hovedformene i formverket til en viss grad og skrive sammenhengende til en viss grad mestre ortografi og tegnsetting bruke et enkelt ordforråd og i noen grad kunne variere setningskonstruksjoner skille mellom sitat fra kilder og egenprodusert tekst	mestre hovedformene i formverket, ha stort sett god tekstbinding stort sett mestre ortografi og tegnsetting bruke et variert ordforråd og varierte setningskonstruksjoner markere sitat og vise til kilder på en ryddig måte	mestre formverket godt, ha god tekstbinding mestre ortografi og tegnsetting bruke et stort og variert ordforråd og varierte setningskonstruksjoner markere sitat og vise til kilder på en ryddig og nøyaktig måte	Svært mange ortografiske fell og noen grammatiske feil trekker helhetsinntrykket av besvarelsen vesentlig ned. Noe upresis bruk av ord og uttrykk.

<p>LANGSVAR: Oppbygging, sjanger</p>		<p>skrive med en viss tematisk sammenheng</p> <p>skrive med synlig struktur i den valgte sjangeren</p> <p>bruke noen enkle språklige virkemidler i den valgte sjangeren</p>	<p>skrive med tematisk sammenheng</p> <p>skrive med en stort sett hensiktsmessig struktur i den valgte sjangeren</p> <p>bruke språklige virkemidler i den valgte sjangeren.</p>	<p>skrive med klar tematisk sammenheng</p> <p>skrive med klar og hensiktsmessig struktur i den valgte sjangeren</p> <p>bruke et bredt register av språklige virkemidler i den valgte sjangeren</p>	<p>Stort sett grei sammenheng mellom innholdsmomenter og avsnitt.</p>
<p>LANGSVAR: Forståelse og bruk av vedlagte tekster</p>		<p>peke på noen språklige virkemidler i tekster</p> <p>peke på noen sider ved innhold og form i tekster</p> <p>analysere tekster på en enkel måte med lite bruk av fagspråk</p> <p>i noen grad grunngi egne meninger om tekstene</p>	<p>gjøre rede for språklige virkemidler og i noen grad vise hvordan de fungerer i teksten</p> <p>tolke, vurdere eller sammenligne tekster på en enkel, men relevant måte</p> <p>analysere tekster ved å bruke noe fagspråk</p> <p>ta stilling til spørsmål og verdier i tekster og delvis grunngi egen vurdering</p>	<p>gjøre rede for språklige virkemidler på en presis og oversiktlig måte, og vise hvordan de fungerer i teksten</p> <p>tolke, vurdere eller sammenligne tekster på en nyansert måte</p> <p>analysere tekster ved hjelp av et presist fagspråk</p> <p>ta stilling til spørsmål og verdier i tekster på bakgrunn av en analyse, grunngi egen vurdering</p>	<p>Besvarelsen viser en del kunnskap om og forståelse for norrøne tekster og Gunnlaug Ormstunge. Steen Jensens tekst blir lite berørt.</p>
<p>LANGSVAR Forståelse av språk- og kulturforhold, faglige emner</p>		<p>forklare, vurdere eller drøfte noen språk- og kulturforhold på en enkel måte, med utgangspunkt i vedlagte tekster</p> <p>gjøre rede for noen historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en enkel måte</p>	<p>forklare, vurdere eller drøfte noen språk- og kulturforhold med utgangspunkt i vedlagte tekster</p> <p>gjøre rede for historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en oversiktlig og stort sett relevant måte</p>	<p>forklare, vurdere eller drøfte språk- og kulturforhold på en reflektert måte, med utgangspunkt i vedlagte tekster</p> <p>gjøre rede for historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en oversiktlig og relevant måte</p>	

		i liten grad bruke kilder på en relevant måte	i noen grad bruke kilder på en relevant måte	bruke kilder på en relevant og kritisk måte	
KORTSVAR OG LANGSVAR		svare delvis relevant på kortsvaroppgaven	svare stort sett relevant på kortsvaroppgaven	svare presist og relevant på kortsvaroppgaven	
Hovedinntrykk		Svare delvis relevant på langvaroppgaven	svare stort sett relevant på langvaroppgaven	svare utfyllende og relevant på langvaroppgave	
		skrive tekster som kommuniserer og til en viss grad fungerer som en helhet	skrive tekster som fungerer godt som en helhet	skrive tekster som fungerer svært godt som en helhet	

Karakter: 3

Eksempel 2.4 Artikkel som langsvar, karakter 2

NOR1211 V2010, oppgave 1

2.4.1 Rammetekst

Kortsvaret er preget av referat, men har et par relevante momenter til slutt. Fortellemåten er ikke nevnt.

I langsvaret greier eleven å sammenligne noen sider ved innholdet i de to tekstene som oppgaven tar utgangspunkt i. Her er mye om hva som kjennetegner en mann, men begrepet mannsideal blir ikke drøftet.

Besvarelsen har synlig struktur, og eleven svarer delvis på det oppgaven ber om. Eleven mestrer til en viss grad ortografien og bruker et enkelt ordforråd, men det er mange ufullstendige setninger og syntaktiske feil.

Språket har svakheter gjennom hele besvarelsen, og det er få relevante innholdsmomenter. Eleven greier likevel å ta tak i noe av innholdet i tekstvedleggene, og svaret har en tematisk sammenheng og synlig struktur. Alt i alt viser besvarelsen en delkompetanse som kan forsvare en ståkarakter.

2.4.2 Elevens besvarelse

Del A.

Soga om Gunnlaug Ormstunge, skrevet på 1200-tallet. Det ble skrevet om til norsk av Jacob Fjalestad. Utdraget handler om Gunnlaug Ormstunge som er sønn til Illuge. Illuge var en stor høvding og hadde mange barn, men bare to av dem blir nevnt i dette utraget. Den det handler om er Gunnlaug. Han er en stor og sterk gutt, som har lyst til å reise og oppleve andre lands skikker. Dette syntes ikke Illuge noe om, fordi han har problemer nok med å ha kontroll over gutten da han er hjemme.

Det andre utraget som er skrevet av aftenposten 15. august 2009, handler om far og sønn som sitter i bilen. Der faren spør sønnen sin om han har noen planer for høsten. Sønnen svarer ironisk at han skal gjøre fornuftige ting. Men faren skjønner ikke at dette er ironisk ment.

For det første så er disse to utdragene skrevet på to veldig forskjellige års tall. Det er flere hundre års forskjell. Fortellermåten er veldig forskjellig med tanke på språket og så klart innholde med tanke på at det er høvdinger og hester, å ikke biler. Men de har det samme teamet, på en måte. De handler om far og sønn. Kanskje det med at begge fedrene er litt gammeldagse. En annen ting, er det at vi ikke trenger å ha noen beskrivelse på hvordan gutten ser ut i tegne serien. Man kan se bilder og ansikt uttrykk som sparer en masse tekst. Begge tekstene gir uttrykk for at de er irriterte på faren sin. Dette har eksistert lenge, det med at barn blir mer og mer irriterte på foreldrene, eller oppgitt.

Del B.

Oppgave 1.

Sjanger: Artikkel.

Markeringsbehovet.

I denne teksten skal jeg skrive en artikkel om mannsidealet, men jeg skal også sammenligne de to tekstene som heter "Soga om Gunnlaug Ormstunge" som er skrevet på 1200-tallet.

Skrevet om til norsk av Jacob Fjalestad. Den andre teksten heter "Generasjon Kane" som er skrevet av forfatter Ingebrigt Steen Jensen i 2009. temaet i denne teksten er helt klart om menn. Hva som gjør en mann til en mann. Hvorfor det er slik at en mann får denne

Menn har i alle år hatt behov for å være sterkest både psykisk og fysisk. Det er svært få menn

som ikke vill være store og sterke. Disse kan i så fall ikke være særlig til "menn". Det stammer helt fra dag en i meniskenes historie at menn skal være sterkest og alt det der. Dette er kanskje sterke ord å bruke å si at man ikke er mann, hvis man ikke er sånn og sånn. Folk har forskjellig syn på det, men innerst inne så tviler jeg på, at hvis man ser en som har på seg stramme bokser litt fargerike farger på klærne. En sveis som fanger oppmerksomheten din, en sveis som man ikke klarer å se bort ifra og en stemme som ikke er av de mørkeste. Jeg dømmer ingen, jeg sier bare at man ikke ser på disse som "ekte" mannfolk, det er ikke forgitt at dette er negativt på neon slags måte. Men ett greit svar på det er at vi stammer fra vikingene og media har gjort så vi har ett bilde i hode hvordan ett mannfolk skal se ut.

Framstillingen av menn i "Soga om Gunnlaug Ormstunge" og "Generasjon Kane" kan sammenlignes med at i "Soga om Gunnlaug Ormstunge" så beskriver de Gunnlaug som en stor og sterk mann. I "Generasjon Kane" fremstiller de Kane som et mannfolk som spiser biff og drikke øl. Det er to forskjellige framstillinger men fortsatt så kan de sammenlignes fordi de forklarer hvordan et man folk er og ser ut. Fordi i Kane utraget står det ikke noe om hvordan man skal se ut fysisk. Dette går mer på hvordan mannen skal være psykisk. En viking er en mann, en cowboyer en mann. Der har vi et likhets trekk. Det er ingen som kan si at en viking ikke er ett ekte mannfolk, etter det vi har hørt om dem. Det er heller ingen som kan si at en cowboy ikke er et ekte mannfolk. det er kanskje fra diss to mannsidealene vi har dette med hvordan en mann skal se ut, er ifra. Kan ikke si at jeg har en god forklaring eller en definisjon på hvorfor eller hva som gjør at disse to er ett ekte mannfolk. Eneste forklaringen min er at det alltid har vært sånn. Stammer kanskje fra enda lengre tilbake, der vi måtte bruke disse manne kreftene til å overleve, steinalderen.

Dette er et merkelig fenomen, det med at hvis man ikke gjør de særegne tingene som får en til å bli mann. Som i dag er å drikke øl, se på fotball, kjøre bil og sloss å masse mer. Dette er sånne ting som har vært i generasjoner. Som bare er sånn, alle har et bilde i hode der man ser for seg ett mannfolk. Jeg ser for meg en stor, mørk, kraftig og skjeggete mann. Dette bilde tror jeg mange har. Men det kan ha noe med hvordan media fremstiller det. Etter som min generasjon og mange andre vokste opp med tegneserier. Der man fremstiller en mann slik. Som for eksempel Brutus i tegnefilmene "Skippern".

Mannsidealene i dag for unge er veldig likt som de alltid har vært, med noen forandringer. Eksempler er vell i dag, idrettsutøvere, filmer og kjente "mannfolk". Etter vært som man blir eldre, blir får man mer og mer behov for å vise at man er mann. Markeringsbehov, det at man skal tøffe seg for kamerater. Blir bare verre og verre med årene. Men dette kommer også an på hvor man er født også, trur jeg. Det kan være andre normer og regler på beste vest kant i Oslo, enn det det er på landet. Mine erfaringer til fester som er på lande er at det alltid ender opp med sloss kamp. Politi kommer, festen avsluttes. Tar aldri feil, dette er fordi jeg tror folk har fått den ideen med at man er mann hvis man sloss. Man er kanskje bonde, kjører Volvo 240. dette er de erfaringene jeg har. Bønner er jo cowboys på en måte. Så det ligger kanskje noe bak der. For å bruke litt ungdommelig tanke gang, "man vill ikke bli sett på som en pingle eller homo". Derfor har man kanskje dette behovet for å sloss. Det er liksom tøft. Men erfaringen min i fra fester i Oslo er at det ikke er så mye bråk og tull, det mer bruk av munnen, snakke sloss kamp og litt dytting. Prøve å se hvor nære hverandre man kommer ut å kysse er også veldig populært. Er i vertfall sånn jeg har opplevd sloss kamper i Oslo.

Dette forsøket på å få en manns oppnåelsen tror jeg aldri vill ta slutt. Det er nøtt til å ligge i

blodet på gutter. Det er sånn vi er skapt. Det har eksistert i alle år. Men det er ikke alle som har et så stort markeringsbehov/mansbehov som andre har. Det er som om vi gutter trenger dette for å overleve, føle at man er litt mann. Er en viktig del av oss.

Kilder:

Ark levert ut av fag lærer, NN. Eksamensforbredelse.

Gamle tentamener.

Soga om Gunnlaug Ormstunge (utdrag) se vedlegg side 7 i eksamens hefte.

Generasjon Kane, se vedlegg side 10 og 11 i eksamens hefte.

Aldo Monrad, se vedlegg side 7 i eksemens hefte.

2.4.3 Kjennetegn på måloppnåelse

	Karakter 1	Karakter 2 Svaret viser at eleven kan	Karakter 3–4 Svaret viser at eleven kan	Karakter 5–6 Svaret viser at eleven kan	Kommentarer
KORTSVAR:: Oppbygging		skrive en kort tekst med synlig struktur	skrive en kort tekst med en stort sett hensiktsmessig struktur	skrive en kort tekst med klar og hensiktsmessig struktur	Teksten mangler innledning, men har et forsøk på å presentere en av tekstene og en konklusjon. Teksten har synlig, men lite hensiktsmessig struktur.
KORTSVAR: Faglig innhold		gjøre rede for faglige emner på en enkel måte peke på noen karakteristiske trekk ved en tekst/tekster	gjøre kort rede for faglige emner på en oversiktlig og stort sett relevant måte gjøre kort rede for noen karakteristiske trekk ved en tekst/tekster	gjøre kort rede for faglige emner på en oversiktlig og presis måte gjøre kort og presist rede for noen karakteristiske trekk ved en tekst/tekster, benytte fagspråk	Teksten kommenterer tekstvedleggene, men uten dybde i det faglige innholdet. Mye er referat av teksten. Forsøkene på å peke på karakteristiske trekk er upresise.
KORTSVAR OG LANGSVAR Språk, formelle ferdigheter	XXX	mestre hovedformene i formverket til en viss grad og skrive sammenhengende til en viss grad mestre ortografi og tegnsetting bruke et enkelt ordforråd og i noen grad kunne variere setningskonstruksjoner skille mellom sitat fra kilder og egenprodusert tekst	mestre hovedformene i formverket, ha stort sett god tekstbinding stort sett mestre ortografi og tegnsetting bruke et variert ordforråd og varierte setningskonstruksjoner markere sitat og vise til kilder på en ryddig måte	mestre formverket godt, ha god tekstbinding mestre ortografi og tegnsetting bruke et stort og variert ordforråd og varierte setningskonstruksjoner markere sitat og vise til kilder på en ryddig og nøyaktig måte	Sammenhengen forstyrres delvis av dårlig tekstbinding. Påfallende mange ortografiske feil i teksten samt problemer med tegnsetting. Oppgir kilder, men ingen synlig bruk i teksten.

<p>LANGSVAR: Oppbygging</p>		<p>skrive med en viss tematisk sammenheng</p> <p>skrive med synlig struktur i den valgte sjangeren</p> <p>bruke enkelte språklige virkemidler i den valgte sjangeren</p>	<p>skrive med tematisk sammenheng</p> <p>skrive med en stort sett hensiktsmessig struktur i den valgte sjangeren</p> <p>bruke noen språklige virkemidler i den valgte sjangeren</p>	<p>skrive med klar tematisk sammenheng</p> <p>skrive med klar og hensiktsmessig struktur i den valgte sjangeren</p> <p>bruke et bredt register av språklige virkemidler i den valgte sjangeren</p>	<p>Begge deloppgavene i langsvaret handler om mannsidealene.</p> <p>Teksten har ryddig avsnittsmarkering og overskrift som sier noe om innholdet.</p>
<p>LANGSVAR: Forståelse og bruk av vedlagte tekster</p>		<p>peke på noen språklige virkemidler i tekster</p> <p>peke på noen sider ved innhold og form i tekster</p> <p>analysere tekster på en enkel måte med lite bruk av fagspråk</p> <p>i noen grad grunngi egne meninger om tekstene</p>	<p>gjøre rede for språklige virkemidler og i noen grad vise hvordan de fungerer i teksten</p> <p>tolke, vurdere eller sammenligne tekster på en enkel, men relevant måte</p> <p>analysere tekster ved å bruke noe fagspråk</p> <p>ta stilling til spørsmål og verdier i tekster og delvis grunngi egen vurdering</p>	<p>gjøre rede for språklige virkemidler på en presis og oversiktlig måte, og vise hvordan de fungerer i teksten</p> <p>tolke, vurdere eller sammenligne tekster på en nyansert måte</p> <p>analysere tekster ved hjelp av et presist fagspråk</p> <p>ta stilling til spørsmål og verdier i tekster på bakgrunn av en analyse, grunngi egen vurdering</p>	<p>Besvarelsen peker på få aspekter ved tekstvedleggene.</p> <p>Besvarelsen grunngir egne meninger om mannsidealene i dag</p>
<p>Forståelse av språk og kultur</p>		<p>forklare, vurdere eller drøfte noen språk- og kulturforhold på en enkel måte, med utgangspunkt i vedlagte tekster</p> <p>gjøre rede for noen historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en enkel måte</p> <p>i liten grad bruke kilder på en relevant måte</p>	<p>forklare, vurdere eller drøfte noen språk- og kulturforhold med utgangspunkt i vedlagte tekster</p> <p>gjøre rede for historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en oversiktlig og stort sett relevant måte</p> <p>i noen grad bruke kilder på en relevant måte</p>	<p>forklare, vurdere eller drøfte språk- og kulturforhold på en reflektert måte, med utgangspunkt i vedlagte tekster</p> <p>gjøre rede for historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en oversiktlig og relevant måte</p> <p>bruke kilder på en relevant og kritisk måte</p>	<p>Viser noe kunnskap om sagateksten. Drøfting av kulturforhold i langsvaret er til dels lite relevant.</p>

<p>KORTSVAR OG LANGSVAR</p> <p>Hovedinntrykk</p>		<p>svare delvis relevant på kortsvaroppgaven</p> <p>Svare delvis relevant på langsvaroppgaven</p> <p>skrive tekster som kommuniserer og til en viss grad fungerer som en helhet</p>	<p>svare stort sett relevant på kortsvaroppgaven</p> <p>svare stort sett relevant på langsvaroppgaven</p> <p>skrive tekster som fungerer godt som en helhet</p>	<p>svare presist og relevant på kortsvaroppgaven</p> <p>svare utfyllende og relevant på langsvaroppgave</p> <p>skrive tekster som fungerer svært godt som en helhet</p>	<p>Både kortsvaret og langsvaret har noe relevant innhold, men kommunikasjonen er ganske svak på grunn av problemer i syntaks og ortografi</p>
---	--	---	---	---	--

Karakter: 2

3 Tolkingsoppgave: To dikt av Marie Takvam

Her finner du tre eksempler på besvarelser i norsk hovedmål. Langsvaret er en tolkingsoppgave.

Eksempel 3.1 *Tolkingsoppgave som langsvar, karakter 4*

NOR1211 V2010, oppgave 2

3.1.1 Rammetekst

Eleven svarer stort sett relevant på alle delene av oppgaven, men mestrer ikke de formelle sidene ved dikttolking godt.

I kortsvaret sammenlikner eleven både innhold og fortellemåte. Dei to avsnittene handler om hvert sitt emne og er godt strukturert. Trekk ved de to tekstene er beskrevet, men i mindre grad sammenliknet.

Dikttolkingen i langsvaret er stort sett relevant. Eleven ser diktene i sammenheng, men skriver lite om virkemidler og form. Svaret er preget av en del gjentakelser.

Besvarelsen er godt strukturert, og tekstbindinga er for det meste god. Gode tekstoverganger underbygger den tematiske sammenhengen. Eleven mestrer stort sett formverk, ortografi og tegnsetting. Sitat er markert på en ryddig måte.

Alt i alt viser langsvaret noe varierende faglig kompetanse. Kortsvaret er bedre, og bidrar til at besvarelsen forsvare karakteren 4.

3.1.2 Elevens besvarelse

DEL A Kortsvarsoppgave

Aldo Monrad er en tegneserie, hvor man skal få frem handlingen gjennom bilder og tekst.

Aldo Monrad består av fire bilder, og fortellermåten som blir brukt, bortsett fra bildene, er tanke- og snakkebobler, altså tanker og replikker. I *Soga om Gunnlaug Ormstunge* er det en helt annen fortellermåte. Her er det mye tekst, og alt blir fortalt i kronologisk rekkefølge. Det begynner med en oppramsing av slektskap mellom de mest relevante personene som er med i sagaen. Videre er det mange beskrivelser av hovedpersonen Gunnlaug og broren hans, om hvordan de ser ut og hvordan de oppfører seg som personer og sammen med andre. I sagaene er det både direkte og indirekte tale.

Handlingen i de to tekstene har noen likheter og noen ulikheter. De handler begge om en ung gutt. Aldo hører til i dagens samfunn, mens Gunnlaug hører til på Island på 1200-tallet, om ikke tidligere. Gunnlaug framstår som en vill gutt som stadig er på jakt etter eventyr. Han spør faren sin om ferdagods og sier han vil ut i verden for å oppleve nye ting, men han får ikke lov. Det viser jo også at på den tida skulle man gjøre som faren eller storbonden sa. Aldo, derimot, virker ikke som han har tenkt å gjøre mye opprør mot faren sin. Han virker mer oppgitt over at faren i det hele tatt spør om hva han har tenkt å utrette om høsten. Det er tydelig at han lever på totusentallet, hvor ungdommen ikke alltid er like aktive som før. Alt det Aldo sier i bilde to tar dessuten opp en del punkter som er aktuelle i dagens samfunn.

DEL B Langsvarsoppgave

Oppgave 2

SE HVA SOM SKJER

Oppgaven sier at jeg skal tolke diktene *I min barndom* og *Kva kan eg seie deg, barn?* av Marie Takvam, og vurdere om de er aktuelle i dag. Jeg vil nå tolke diktene hver for seg, for så å sammenligne dem til sist.

Det første diktet heter *I min barndom*, og det tyder jo på at Marie Takvam har noe hun vil formidle om hvordan det var da hun var ung. Diktet består av fire vers, og alle begynnelsene er like i de tre første versene, med unntak av det første hvor det står *kunne mor og far seie* i stedet for *kunne dei seie* som i de andre versene. Det Marie Takvam tar opp i dette diktet er hva foreldrene hennes mente hun skulle gjøre for at hun skulle få et godt liv. I det første verset forteller hun om at foreldrene mente hun måtte få seg arbeid, og da var de trygge på at hun ville få en fremtid. I andre vers sier foreldrene til henne at hun må holde seg til religionen. Hvis hun holdt seg til religionen sin, eller foreldrenes for den saks skyld, ville de være nesten trygge på at hun får en god fremtid. Disse to første versene er en slags oppramsing av hva foreldrene hennes har sagt til henne om det å lykkes i livet.

I det tredje verset kan det virke som om Takvam henter til et slags oppgjør med foreldrene sine. Hun skriver:

I min barndom kunne dei seie:

Oppfør deg som folk!

Og dei trudde dei visste kva dei sa.

Her er det ikke lenger bare oppramsing av hva foreldrene hennes formante, men hun legger til den siste setningen, som tydelig er hennes egen mening. *Og dei trudde dei visste kva dei sa* tyder jo på at Marie selv ikke alltid syntes foreldrene oppførte seg som folk. Det kan også hende hun mener at de umulig kunne vite hva som egentlig ligger i uttrykket. For hva vil det egentlig si å oppføre seg som folk? Det fins jo mange forskjellige typer folk i verden.

Selve støtet i diktet kommer i det siste verset, hvor Marie Takvam endrer den første setningen fra *I min barndom kunne dei seie* til *I min barndom sa dei ikkje*. Dette er et tydelig tegn på at verset kommer til å bli annerledes enn de foregående, og det er det jo og.

I min barndom sa dei ikkje:

elsk om du kan elske –

og om det fins nokon

å elske i di framtid!

Det var altså dette foreldrene til Marie Takvam aldri sa til henne da hun var liten, men som hun tydeligvis syns er like viktig, om ikke viktigere enn det foreldrene hennes syntes var viktig. Diktet ble skrevet i 1980, og da var Marie Takvam godt voksen, så vi kan anta at hun var ung på 40-50-tallet en gang. Den gang hadde man ikke de mulighetene som vi har i dag, så det er logisk at foreldrene til Marie Takvam sa det de sa på den tiden. Det var ikke alltid man kunne gifte seg ut av kjærlighet, for det var ikke sikkert at kjærligheten i seg selv ville gjøre at du fikk et bra liv. Men igjen, hva kan defineres som et godt liv? Det fins nesten 7 millioner mennesker i verden, og jeg er sikker på at alle har sin egen definisjon av et godt liv.

Diktet *Kva kan eg seie deg, barn?* er på en måte et slags svar til det første diktet. Her setter Takvam seg selv i den posisjonen foreldrene hennes hadde i det første diktet, men i motsetning til i *I min barndom* reflekterer hun over det hun sier. Dette diktet består av fem vers av ulik lengde. Likt for dem er at de alle begynner med ordene *seier eg*, og den siste linja begynner med *kva veit eg om*. Diktet omhandler mange av de samme temaene som det første diktet. Først arbeid. Men i motsetning til i det første diktet, hvor man var trygge på fremtiden, sies det her: *Kva veit eg om arbeid i di framtid?*

I det andre verset sies det at man aldri skal kaste seg i armene på den som vil kle deg i uniform. Det som tas opp her er krig, og at man helst skal unngå å være med i en. Det kommer jo som regel ikke noe godt ut av krig, og det er for så vidt helt sant at man burde holde seg ute av det, men hva vet vel hun om krig i vår tid? Eller uniformer, som det står i

diktet. Marie Takvam skriver om forskjellige farger på uniformene, og det kan ligge mellom linjene at man kanskje ikke vet hvilken side man kommer til å kjempe på hvis den dagen kommer. Kanskje har man riktig farge på uniformen, kanskje har man feil.

Igjen tas religion opp. I motsetning til foreldrene i det første diktet som sa at hun skulle holde seg til religionen, sier hun her at man ikke skal kaste seg inn i en, verken den kristne eller muslimske eller naturreligioner. Det kommer et vers om at man ikke skal rope med dem som roper høyest, skrike med dem som skriker høyest, gråte fordi alle andre gråter eller le fordi alle andre ler. Denne kan sammenlignes litt med verset om å oppføre seg som folk i *I min barndom*, bortsett fra at igjen vet vi ikke hva som er å oppføre seg som folk.

Det siste verset er, som i det første diktet, annerledes enn resten. I dette diktet er det som følger:

Kanskje kan eg våge meg til å kviskre til deg: Elsk om du kan elske, og om det fins nokon å elske i di framtid.

Her er formen helt annerledes enn i de andre versene, som alle begynner med seier eg. Her velger Marie Takvam å bruke ordet hviske, noe som definitivt er gjort med hensikt. Jeg ville tro at hensikten er å få fokus på nettopp det å elske, og at mange ikke nødvendigvis tenker over at det er en veldig viktig del av livet vårt. Det var ikke noe hun fikk høre av sine foreldre, og siden hun bruker ordet hviske i denne setningen kan det virke som om det er et hysj hysj-tema. Samtidig er det et så delikat tema at det ikke er naturlig å rope det ut til alle.

Begge diktene er fra diktsamlingen *Falle og reise seg att* fra 1980, og det kan virke som om hun bruker diktene som virkemidler på hverandre. De er veldig like, og samtidig rake motsetninger. De siste versene i diktene er nærmest identiske, og det tyder jo på at de har en klar sammenheng med hverandre. De omhandler de samme temaene, men *Kva kan eg seie deg, barn?* er på en måte et dikt hvor hun sier til foreldrene sine at de kunne ikke vite hva som ville skje med henne i fremtida, og at de ikke burde vært så selvsikre. Det kommer jo tydelig frem i det tredje verset i *I min barndom*, som nevnt tidligere.

I det siste verset i diktet *I min barndom* sies det:

*Elsk om du kan elske –
og om det fins nokon
å elske i di framtid!*

Her sies det nemlig at man skal elske *om man kan elske*, og *om det finnes* noen å elske i din fremtid. Dette gir nesten utgangspunkt for det andre diktet *Kva kan eg seie deg, barn?* Det at hun skriver om du kan elske, sier jo at man kan ikke vite hva som kommer i fremtida. Hennes foreldre kunne ikke ha visst hva som ventet Marie i hennes fremtid, og det er det hun prøver å få fram i disse to diktene. Foreldrene hennes kunne sagt så mye de ville, og de kunne ment det godt hele veien, men til syvende og sist kunne de ikke visst hva som ventet datteren deres i livet. Tidene forandrer seg, og noen ganger må man bare innse at ting ikke er som de var da du var liten.

Det samme gjelder i dagens samfunn, så slik sett er diktene til Marie Takvam aktuelle. Hun trekker fram mange temaer som kanskje var sentrale den gang, men som også er sentrale i dag. For å begynne på begynnelsen, med arbeid. Hun har helt rett, hva kan hun vite om arbeid i min tid? I dag er jo dette et meget sentralt tema, med alle de menneskene som mistet jobben sin og huset sitt etter finanskrisa. Til og med hvis vi ikke hadde fått finanskrisa, så var det mange nok som ikke hadde en jobb å gå til. Så Marie Takvams foreldre tok nok feil når de var trygge på hennes fremtida hvis hun bare fikk seg jobb.

Takvam nevner religioner, mange av dem, ikke bare en utvalgt en. Det er bra gjort, og det er selvfølgelig aktuelt, i og med at vi har mange store verdensreligioner. Det at hun sier at vi ikke skal kaste oss inn i armene på en religion kan jo tolkes forskjellig, men for det første viser det jo at det fins mange å velge mellom, hvis det går an å formulere det slik. Men det sier jo at man kan velge den religionen man føler at man passer inn i, og ikke en som man er blitt født inn i. En annen tolkning kan være at man ikke trenger en religion i det hele tatt. Dagens samfunn er så sekularisert, og religion spiller ikke så stor rolle lenger. Mange er formelt tilhørende en religion, men ikke alle er særlig deltakende. Ateisme er også utbredt i dagens samfunn, og det er ikke noe galt med det.

Om det å oppføre seg som folk: Igjen, hva er å oppføre seg som folk? Og når det kommer til det å ikke rope fordi andre roper og så videre, er ikke det litt opp til en selv? Man må stå for det man tror på heter det i dag. Det er det mange i verden som gjør, og selv om det kan ha positive utslag, bringer det ikke alltid godt med seg, det vet vi jo. Det har ført til kriger og oppstander, og det kommer til å gjøre det igjen. Samtidig har vi nye problemer å ta hånd om, menneskeskapte sådan. Miljøproblemene vi skaper selv skaper også stridigheter, mellom forskere og mellom vanlige mennesker. Noen av de som roper høyest på den fronten er miljøvernaktivister og andre medlemmer av miljøorganisasjoner. Man kan ramse opp en hel del grupper som roper høyere enn andre på alle arenaer, som skriker høyere enn andre og som gråter eller ler fordi andre gjør det. Men det er vanskelig å få med seg alt sammen, selv i et så

globalisert samfunn som vårt. Det er ikke greit å forutse hva som kommer heller, for det kommer jo stadig noe nytt, men hva annet kan en forvente i en så globalisert verden som vår?

Kilder:

Soga om Gunnlaug Ormstunge – Aschehoug 1971

Panorama, norsk Vg2 – Gyldendal Norsk Forlag AS 2007

I min barndom og Kva kan eg seie deg, barn? – Marie Takvam, Falle og reise seg att (1980)

3.1.3 Kjennetegn på måloppnåelse

	Karakter 1	Karakter 2 Svaret viser at eleven kan	Karakter 3–4 Svaret viser at eleven kan	Karakter 5–6 Svaret viser at eleven kan	Kommentarer
KORTSVAR:: Oppbygging		skrive en kort tekst med synlig struktur	skrive en kort tekst med en stort sett hensiktsmessig struktur	skrive en kort tekst med klar og hensiktsmessig struktur	God struktur på teksten. Klart skille mellom de to delene.
KORTSVAR: Faglig innhold		gjøre rede for faglige emner på en enkel måte peke på noen karakteristiske trekk ved en tekst/tekster	gjøre rede for faglige emner på en oversiktlig og stort sett relevant måte gjøre rede for noen karakteristiske trekk ved en tekst/tekster, i noen grad benytte fagspråk	gjøre rede for faglige emner på en oversiktlig og presis måte gjøre kort og presist rede for noen karakteristiske trekk ved en tekst/tekster, benytte fagspråk	Sammenligner innhold og fortellemåte, men trekk i de to tekstene er i mindre grad sammenlignet
KORTSVAR OG LANGSVAR Språk, formelle ferdigheter		mestre hovedformene i formverket til en viss grad og skrive sammenhengende til en viss grad mestre ortografi og tegnsetting bruke et enkelt ordforråd og i noen grad kunne variere setningskonstruksjoner skille mellom sitat fra kilder og egenprodusert tekst	mestre hovedformene i formverket, ha stort sett god tekstbinding stort sett mestre ortografi og tegnsetting bruke et variert ordforråd og varierte setningskonstruksjoner markere sitat og vise til kilder på en ryddig måte	mestre formverket godt, ha god tekstbinding mestre ortografi og tegnsetting bruke et stort og variert ordforråd og varierte setningskonstruksjoner markere sitat og vise til kilder på en ryddig og nøyaktig måte	

<p>LANGSVAR: Oppbygging, sjanger</p>		<p>skrive med en viss tematisk sammenheng</p> <p>skrive med synlig struktur i den valgte sjangeren</p> <p>bruke noen enkle språklige virkemidler i den valgte sjangeren</p>	<p>skrive med tematisk sammenheng</p> <p>skrive med en stort sett hensiktsmessig struktur i den valgte sjangeren</p> <p>bruke språklige virkemidler i den valgte sjangeren</p>	<p>skrive med klar tematisk sammenheng</p> <p>skrive med klar og hensiktsmessig struktur i den valgte sjangeren</p> <p>bruke et bredt register av språklige virkemidler i den valgte sjangeren</p>	<p>God struktur og for det meste god tekstbinding.</p>
<p>LANGSVAR: Forståelse og bruk av vedlagte tekster</p>		<p>peke på noen språklige virkemidler i tekster</p> <p>peke på noen sider ved innhold og form i tekster</p> <p>analysere tekster på en enkel måte med lite bruk av fagspråk</p> <p>i noen grad grunngi egne meninger om tekstene</p>	<p>gjøre rede for språklige virkemidler og i noen grad vise hvordan de fungerer i teksten</p> <p>tolke, vurdere eller sammenligne tekster på en enkel, men relevant måte</p> <p>analysere tekster ved å bruke noe fagspråk</p> <p>ta stilling til spørsmål og verdier i tekster og delvis grunngi egen vurdering</p>	<p>gjøre rede for språklige virkemidler på en presis og oversiktlig måte, og vise hvordan de fungerer i teksten</p> <p>tolke, vurdere eller sammenligne tekster på en nyansert måte</p> <p>analysere tekster ved hjelp av et presist fagspråk</p> <p>ta stilling til spørsmål og verdier i tekster på bakgrunn av en analyse, grunngi egen vurdering</p>	<p>God sammenligning, men litt lite om virkemidler og form. En del gjentakelser.</p>
<p>LANGSVAR Forståelse av språk- og kulturforhold, faglige emner</p>		<p>forklare, vurdere eller drøfte noen språk- og kulturforhold på en enkel måte, med utgangspunkt i vedlagte tekster</p> <p>gjøre rede for noen historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en enkel måte</p> <p>i liten grad bruke kilder på en</p>	<p>forklare, vurdere eller drøfte noen språk- og kulturforhold med utgangspunkt i vedlagte tekster</p> <p>gjøre rede for historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en oversiktlig og stort sett relevant måte</p>	<p>forklare, vurdere eller drøfte språk- og kulturforhold på en reflektert måte, med utgangspunkt i vedlagte tekster</p> <p>gjøre rede for historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en oversiktlig og relevant måte</p>	

		relevant måte	i noen grad bruke kilder på en relevant måte	bruke kilder på en relevant og kritisk måte	
KORTSVAR OG LANGSVAR		svare delvis relevant på kortsvaroppgaven	svare stort sett relevant på kortsvaroppgaven	svare presist og relevant på kortsvaroppgaven	Noe varierende faglig kompetanse på langsvaret, men et godt kortsvar.
Hovedinntrykk		Svare delvis relevant på langsvaroppgaven	svare stort sett relevant på langsvaroppgaven	svare utfyllende og relevant på langsvaroppgave	
		skrive tekster som kommuniserer og til en viss grad fungerer som en helhet	skrive tekster som fungerer godt som en helhet	skrive tekster som fungerer svært godt som en helhet	

Karakter:4

Eksempel 3.2 *Tolkingsoppgave som langsvar, karakter 2*

NOR1211 V2010, oppgave 2

3.2.1 Rammetekst

Eleven svarer på alle delene av oppgaven, men noen deler er ufullstendig besvart.

Kortsvaret er prega av referat, men har synlig struktur. Eleven sammenlikner i svært liten grad innhold og fortellemåte i de to tekstvedleggene.

Langsvaret er kort, men har synlig struktur. Det viser delvis evne til å tolke tekstene og delvis mestring av fagterminologi. Eleven peker på noen språklige virkemidler, men klarer i mindre grad å knytte sammen virkemidler og tematikk. Eleven svarer kort og ufullstendig på om diktene er aktuelle i dag.

Det er mange formelle feil, og avsnittsinndelingen er lite hensiktsmessig.

Kortsvaret viser lite faglig kompetanse, mens langsvaret er noe bedre. Språk og innhold har klare mangler, men i langsvaret viser eleven nok fagkompetanse til at karakteren 2 kan forsvares.

3.2.2 Elevens besvarelse

Del A

Kortsvarsoppgave

Soga om Gunnlaug Ormstunge (frå 1200-tallet) og Aldo Monrad (frå 2009)

I utdraget fra saga om Gunnlaug Ormstunge på femten år handler det om at Gunnlaug vil ut i verden og lære om andre folks kultur og levemåter. Faren hans ville ikke at han skulle reise så han skulle ikke få noe hjelp av han.

I tegneseriestripen Aldo Monrad spør faren til Aldo han om hva han har tenkt å gjøre i høst. Aldo svarer med at han har tenkt å ta et skikkelig skippertak og begynne med lagidrett osv. Faren blir positivt overasket, Aldo tenker "Når skal han forstå totusentallsironien".

Aldo Monrad er skrevet for og ligner på Gunnlaug Ormstunge. Han skal oppnå alt i løpet av høsten sier han til faren. Det samme sier Gunnlaug til far sin, bare han mener alvor. Så det er ganske likt innhold i tegneseriestripen som i teksten. Selv om det er to vidt forskjellige fortellermåter.

Del B

Langsvarsoppgave

Oppgave 2 "I min barndom", skrevet av Marie Takvam hentett fra samlingen "Falle og reise seg att" utgitt i 1980.

Diktet "I min barndom" handler om hva mor og far kunne si. Om alt det vi får høre i løpet av barndommen. Og om hvor sikre foreldre alltid virker i oppdragelsen.

"I min barndom" har fire strofer med fire, tre, tre, fire som verselinjefordeling. Brukes korte og enkle setninger, noe som gjør diktet lett leselig. Det er også med på og gjøre diktet innbydende, du får rett og slett lyst til og lese det. Det er lite tegnsetting ingen komma og lite punktum, det blir heller brukt utropstein som viser at det blir ropt ut "Arbeid!". "I min barndom" blir gjentatt i begynnelsen på hver strofe, det viser til tittelen på diktet, og at det er "min barndom" det handler om. "I min barndom kunne dei seie" er også en klisjé, det er akkurat det samme som "alt var bedre før". Andre virkemidler som blir brukt er alliterasjon "elsk om du kan elske". Allusjon "Oppfør deg som folk!" får deg til å tenke på din egen barndom, for alle har hørt det en gang eller to i løpet av oppveksten. Ut i fra dette vil jeg si at Marie Takvam bruker patos og skaper et fellesskap mellom leser og forfatter, vi kjenner oss igjen i diktet. Det er et modernistisk dikt, siden det ikke er noe fast rim og rytme.

Budskapet i diktet er at alt er ikke så sikkert som foreldrene får det til og høres ut. Ingen vet hva fremtiden vil bringe, og det er noe foreldrene bør si til deres barn. Siste strofe i diktet viser til at fremtiden er usikker, og at du må finne noen å elske mens du kan "elsk om du kan elske - og om det fins nokon å elske i di framtid!"

"Kva kan eg seie deg, barn?", skrevet av Marie Takvam hentett fra samlingen "Falle og reise segatt" utgitt i 1980.

Diktet "Kva kan eg seie deg, barn?" handler om usikkerheten om hva du kan si og ikke si til barn.

Diktet er satt sammen av fem strofer med to, fire, tre, fire, to som verselinjefordeling. Dette gjør at diktet får en visuell effekt, med at det starter med like mange verselinjer som det slutter. "i di framtid" blir gjentatt i slutten på hver strofe, det framhever at det er "di framtid".

Det er jeg person som forteller sin usikkerhet i hva hun kan si til barnet. Usikkerheten kommer fram av "Kva veit eg" som blir gjentatt i fire strofer. Marie Takvam bruker alliterasjon for å få en fin flyt i diktet "aldri i armene", "grøne brune svarte grå gul". Hun bruker like lite tegnsetting i dette diktet som i "I min barndom". Forfatteren bruker patos foreldre kan kjenne seg igjen i diktet. Det er et modernistisk dikt siden det er ingen fast rim og rytme, og det er et modernistisk tema.

Budskapet i diktet er angsten over hva fremtiden vil bringe. Og om hvordan det kommer til å gå med barnet i fremtiden. "Kva kan eg seie deg, barn?" slutter likt som "I min barndom" med ordene "elsk om du kan elske - og om det fins nokon å elske i di framtid!"

Begge diktene er dagsaktuelle i dag. Og da spesielt "Kva kan eg seie deg, barn?" for nå er framtiden mer usikker en noen gang. Med finanskriser, global oppvarming og resursproblemer. "I min barndom" vil alltid være dagsaktuelt alle kan kjenne seg igjen i at når vi er barn virker foreldrene så sikre på oppdragelsen og hvordan alt skal bli gjort.

Jeg syntes diktene hadde en innbydende form. Jeg kjente meg igjen i noen deler av diktene.

3.2.3 Kjennetegn på måloppnåelse

	Karakter 1	Karakter 2 Svaret viser at eleven kan	Karakter 3–4 Svaret viser at eleven kan	Karakter 5–6 Svaret viser at eleven kan	Kommentarer
KORTSVAR:: Oppbygging		skrive en kort tekst med synlig struktur	skrive en kort tekst med en stort sett hensiktsmessig struktur	skrive en kort tekst med klar og hensiktsmessig struktur	
KORTSVAR: Faglig innhold		gjøre rede for faglige emner på en enkel måte peke på noen karakteristiske trekk ved en tekst/tekster	gjøre rede for faglige emner på en oversiktlig og stort sett relevant måte gjøre rede for noen karakteristiske trekk ved en tekst/tekster, i noen grad benytte fagspråk	gjøre rede for faglige emner på en oversiktlig og presis måte gjøre kort og presist rede for noen karakteristiske trekk ved en tekst/tekster, benytte fagspråk	Kortsvaret er preget av referat og har lite sammenligning av de to tekstene
KORTSVAR OG LANGSVAR Språk, formelle ferdigheter		mestre hovedformene i formverket til en viss grad og skrive sammenhengende til en viss grad mestre ortografi og tegnsetting bruke et enkelt ordforråd og i noen grad kunne variere setningskonstruksjoner skille mellom sitat fra kilder og egenprodusert tekst	mestre hovedformene i formverket, ha stort sett god tekstbinding stort sett mestre ortografi og tegnsetting bruke et variert ordforråd og varierte setningskonstruksjoner markere sitat og vise til kilder på en ryddig måte	mestre formverket godt, ha god tekstbinding mestre ortografi og tegnsetting bruke et stort og variert ordforråd og varierte setningskonstruksjoner markere sitat og vise til kilder på en ryddig og nøyaktig måte	Mange formelle feil og lite hensiktsmessige avsnittsinndelinger

<p>LANGSVAR: Oppbygging, sjanger</p>	<p>skrive med en viss tematisk sammenheng</p> <p>skrive med synlig struktur i den valgte sjangeren</p> <p>bruke noen enkle språklige virkemidler i den valgte sjangeren</p>	<p>skrive med tematisk sammenheng</p> <p>skrive med en stort sett hensiktsmessig struktur i den valgte sjangeren</p> <p>bruke språklige virkemidler i den valgte sjangeren</p>	<p>skrive med klar tematisk sammenheng</p> <p>skrive med klar og hensiktsmessig struktur i den valgte sjangeren</p> <p>bruke et bredt register av språklige virkemidler i den valgte sjangeren</p>	
<p>LANGSVAR: Forståelse og bruk av vedlagte tekster</p>	<p>peke på noen språklige virkemidler i tekster</p> <p>peke på noen sider ved innhold og form i tekster</p> <p>analysere tekster på en enkel måte med lite bruk av fagspråk</p> <p>i noen grad grunnngi egne meninger om tekstene</p>	<p>gjøre rede for språklige virkemidler og i noen grad vise hvordan de fungerer i teksten</p> <p>tolke, vurdere eller sammenligne tekster på en enkel, men relevant måte</p> <p>analysere tekster ved å bruke noe fagspråk</p> <p>ta stilling til spørsmål og verdier i tekster og delvis grunnngi egen vurdering</p>	<p>gjøre rede for språklige virkemidler på en presis og oversiktlig måte, og vise hvordan de fungerer i teksten</p> <p>tolke, vurdere eller sammenligne tekster på en nyansert måte</p> <p>analysere tekster ved hjelp av et presist fagspråk</p> <p>ta stilling til spørsmål og verdier i tekster på bakgrunn av en analyse, grunnngi egen vurdering</p>	<p>Peker på noen språklige virkemidler, men lite sammenheng mellom virkemidler og tematikk</p> <p>Siste delen av oppgaven er tynt besvart</p>
<p>LANGSVAR Forståelse av språk- og kulturforhold, faglige emner</p>	<p>forklare, vurdere eller drøfte noen språk- og kulturforhold på en enkel måte, med utgangspunkt i vedlagte tekster</p> <p>gjøre rede for noen historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en enkel måte</p> <p>i liten grad bruke kilder på en</p>	<p>forklare, vurdere eller drøfte noen språk- og kulturforhold med utgangspunkt i vedlagte tekster</p> <p>gjøre rede for historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en oversiktlig og stort sett relevant måte</p>	<p>forklare, vurdere eller drøfte språk- og kulturforhold på en reflektert måte, med utgangspunkt i vedlagte tekster</p> <p>gjøre rede for historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en oversiktlig og relevant måte</p>	

		relevant måte	i noen grad bruke kilder på en relevant måte	bruke kilder på en relevant og kritisk måte	
KORTSVAR OG LANGSVAR		svare delvis relevant på kortsvaroppgaven	svare stort sett relevant på kortsvaroppgaven	svare presist og relevant på kortsvaroppgaven	Kortsvaret er svakere enn langsvaret, men langsvaret viser noe fagkompetanse.
Hovedinntrykk		Svare delvis relevant på langsvaroppgaven	svare stort sett relevant på langsvaroppgaven	svare utfyllende og relevant på langsvaroppgave	
		skrive tekster som kommuniserer og til en viss grad fungerer som en helhet	skrive tekster som fungerer godt som en helhet	skrive tekster som fungerer svært godt som en helhet	

Karakter:2

Eksempel 3.3 Tolgingsoppgave som langsvar, karakter 1

NOR1211 V2010, oppgave 2

3.3.1 Rammetekst

Besvarelsen er lang, men hoveddelen av oppgaven kan ikke sies å være besvart.

Kortsvaret viser svært lite fagkunnskap. Det sies ikke noe om fortellemåte. En del av det som sies om innholdet er feil eller lite relevant, selv om eksaminanden sammenlikner.

Langsvaret avslører at eleven ikke behersker dikttolking. Det består av ei rekke sitater fra diktene med etterfølgende kommentarer. Kommentarene er en blanding av subjektive og til tider private betraktninger om samfunnsforhold før og nå. Her er heller ingen relevant vurdering av diktas aktualitet.

Svaret har en viss struktur, men den er lite hensiktsmessig i forhold til oppgaven. Språket er prega av syntaktiske feil og uheldige formuleringer, men ortografien er isolert sett god.

I sum kan oppgaven ikke sies å være relevant besvart, sjøl om teksten kommuniserer. Eleven viser svært lav faglig kompetanse.

3.3.2 Elevens besvarelse

Del A Kortsvarsoppgave

Utdrag fra islendingssagaen Soga om Gunnlaug Ormstunge (Skrevet på 1200-tallet) og tegnestripen Aldo Monrad (2009).

Sammenlikn noen trekk ved innholdet og fortellemåten i de to tekstene.

Gunnlaug og Aldo har samme utseende. Som Gunnlaug ble beskrevet i Soga om Gunnlaug Ormstunge: ”Han hadde lysebrunt hår som fall fint, svarte auge, litt stygg nase, med eit tiltalende andlet”. Andlet betyr ansikt. Noen karateristiske trekk med ansiktet til Aldo er øyenbrynene, en antydning til bart, og tannregulering. Ut ifra dette ser det ut som Gunnlaug og Aldo er like gammel, altså femten år.

Med et felles utseende, skilles de to guttene på personlighetene.

”Så er sagt om Gunnlaug at han var svært tidleg vaksen, og stor og sterk”. Gunnlaug var en bredskuldret, sterk og stolt gutt som ikke var redd for noe.

Aldo forteller i boble to at han skal skaffe seg en kjæreste slik at faren slipper å tro at han er homo. Aldo er vel kanskje ikke den mest macho gutten i nabolaget, som heller sitter inne foran PC-en, enn å løpe på fotballbanen. Han er heller ikke fullt så bredskuldret.

Gunnlaug ville ut å oppleve verden, og studere andre folks skikker. Han fikk ikke lov for den største høvdingen, Illuge, men dro allikevel. Aldo skrøt på seg noen mål til høsten for å imponere faren, men dette med litt ironi, totusentallsironi, som faren ikke skjønnte. Begge guttene hadde noe form for mål, men Gunnlaug mente sine.

En annen kontrast er at Aldo kjører og Gunnlaug rir. To transportmidler som skildrer 1200-tallet fra 2000 åra. I Gunnlaug så blir hele slekta skrevet opp, i tegneserien ser vi bare Aldos far.

Del B Langsvarsoppgave

Oppgave 2

Fra vedleggene: I min barndom og Kva kan eg seie deg, barn? av Marie Takvam (1980).

Tolk diktene og vurder om de er aktuelle i dag.

Marie Takvam (1926-2008) har skrevet to romaner, men debuterte i 1952 med diktsamlinga ”Dåp under sju stjerner”. Typiske motiv i diktene hennes er kjærlighet, ungdommelig livskraft og aldersprosesser, men eier også preg av politikk og feministiske innslag.

Marie Takvam ble født på midten av 1920-tallet. Ei tid hvor det var et stort skille mellom menn og kvinnfolk. Mennene var ute i arbeid for å forsørge familien, mens kvinnen sto med et forkle på kjøkkenet og skrelte poteter. Ungene skulle hjelpe foreldrene hjemme med diverse aktiviteter som skulle være nyttige for dem i framtida.

I min barndom forteller Marie Takvam at ungene skulle arbeide for å få ei trygg framtid. Familien skulle også ha ei sterk religiøs tro, og man skulle oppføre seg som folk. I min egen barndom, jeg ble født i 1991, hørte jeg dette sjeldent. Arbeid var for de voksne, ungene skulle leke. Religion var noe tull, men vi skulle oppføre oss som folk! – men dette for å ikke skjemme ut familien.

Kva kan eg seie deg, barn? Går ut på det motsatte som blir fortalt i I min barndom. Kva kan eg seie deg, barn? forteller at man ikke skal arbeide, ikke verve seg i militæret, og ikke knytte seg til en religion. Teksten handler om å være et eget individ, en selvstendig person som ikke skal høre på hva andre ber en om å gjøre. Du er én person, med egen tro, og egne tanker. Selv om begge diktene kom ut under samme samling, Falle og reise seg att i 1980, tror jeg at de to tekstene stammer fra forskjellige tider. I min barndom kommer fra da Marie Takvam selv var ung på 1920-30 åra. Og Kva kan eg seie deg, barn? beskriver 1970-80 åra, hvor det har blitt større frihet til å velge.

I min barndom

”I min barndom kunne far seie: Arbeid! Og dei kjende seg trygge på mi framtid.”

I dag er hver enkelt person med norsk statsborgerskap pålagt 13 års skolegang. Med dette er videregående inkludert. Enkelte fullfører videregående og deretter velger studier eller går ut som lærling, mens noen dropper ut av skolen for å bli hjemme og spille Wow på PC-en sin, hjemme hos mor og far. Dette var uaktuelt før i tida. Dessuten fantes det ingen PC. I ”potetferien” skulle man stå med plogen og plukke poteter. Nå vurderes det å fjern e”potetferien” eller høstferien, siden ingen arbeider potetåkeren lengre. Det lengste arbeidet er å kjøre til Rema 1000 for å kjøpe en pose.

I min barndom kunne dei seie: Hald deg til religionen – og dei kjende seg neste trygge.”

Troa på Gud til per dags dato er diffus. Det finnes selvfølgelig noen som fremdeles har ei sterk tro, men de holder til i Midtøsten eller i Sørstatene i USA. Om Gud er i noen sitt liv, blir han missbrukt gjennom banning. Som jeg har hørt fra besteforeldrene mine måtte de pugge bibelen til konfirmasjonen sin, og på konfirmasjonsdagen kunne presten spørre konfirmanten om et utdrag fra bibelen hvor konfirmanten måtte svare. Dagens konfirmant skal bare gå i x-

antall(ikke et tosifret tall) for å bli godkjent som konfirmant. Bibelen blir nesten ikke rørt. Fader vår blir sagt på 1/3 av konfirmantmøtene, men blir aldri lært utenat. Trua på en gud er ikke så sterk lengre. Folk tror på seg selv, og det begynner å bli ei god stund siden Jesus gikk på vannet, om han i det hele tatt gjorde det.

”I min barndom kunne dei seie: Oppfør deg som folk! Og dei trudde dei visste kva dei sa.”

Om du går en tur i parken og møter en annen person, unngår du som regel å hilse. Ikke for å dra alle over en kam, men i dag er folk overlegne, arrogante og tenker kun på seg selv. Dette gjelder spesielt Norge, og dette har med disiplin å gjøre. Før var det mer disiplin på skolen. Elevene respekterte læreren og beltet deres, mens i dag har elevene kontroll over læreren med sitt eget belte. Eventuelt et skytevåpen. Vold er ikke godtatt. Læreren får så vidt røre eleven uten å miste jobben. Dette gir selvfølgelig mer makt til eleven, og vil påvirke den eleven til å bli et menneske med lite sympati for andre, og ikke hilser på deg dersom dere går forbi hverandre i parken.

”I min barndom sa dei ikkje: Elsk om du kan elske – og om det fins nokon å elske i di framtid!”

I hovedsak er familien det mest edle du har, og vil alltid være der for deg. Denne strofen forteller at man skal elske det som er verdt å elske. Det du vil elske i din framtid. Men familien betydde mer før. Da alt betydde mer. Man respekterte foreldrene sine fordi de hadde oppfostret deg, forsørget deg, og gitt deg det du trengte, altså det som var nødvendig. I dag kan du hate foreldrene dersom du ikke får det du vil ha. For eksempel et snowboard til 4000,- fordi alle andre har et.

Kva kan eg seie deg, barn?

”Kast deg aldri i armane på den sterke som vil kle deg i uniform – grønne brune svarte grå gule eller raude”

Uniform er et tegn på at du har knyttet deg til noe. Noe bestemmer over deg, og i dagens samfunn vil mennesket være selvstendig.

Det står ”den sterke som vil kle deg”, dette forbinder jeg med militæret. Å verve seg inn i

militæret betydde respekt før. Mye mer enn nå. Du skulle tjene landet ditt. I dag har man muligheten til å velge om man vil verve seg eller ikke. Og bare de med mot, eller tradisjon i sin egen familie verver seg. I min familie har vi soldater fra flere generasjoner, og jeg kan stolt si at jeg har en bror på 23 år som har fullført befalskolen, og nettopp fullført krigsskolen i år, og til våren blir han løytnant! I min familie har både oldefar, morfar, farfar, pappa og broren min hatt sine opplevelser i den grønne uniformen, så for min del betyr det respekt om du har vært i den slags militæret.

Uniform kan også bety arbeidsuniform.

”Kast deg aldri i armane på en religion – den kristne – muslimreligionen – aldri i armane på Mercur, Venus, Mammon.”

Som nevnt tidligere har troa på en religion begynt å bli utvisket. Du er din egen gud, og det er du selv som bestemmer hva du skal si og gjøre. Historien til en religion er vanskelig å forstå når det er lite sannsynlig for at det i hele tatt har skjedd. I dag blir mennesket bombardert med nye forskninger som har funnet ut at mye av det vi trodde på (ikke bare religion) ikke stemmer. For eksempel at vi ikke kommer fra Adam og Eva, men Charles Darwin sin teori, og at jorda ikke ble skapt av Gud på syv dager, men av stort smell kalt The big bang, og at svineinfluensaen ville drepe hele verdensbefolkningen, men så var den ikke så alvorlig som media skulle ha den til å være allikevel.

Å tro på noe som du ikke har sett med dine egne øyne er vanskelig, og med tanke på at vi har den teknologien som trengs for å forske, blir vi mer kritiske enn de var på 1920-30- tallet.

”Rop aldri med dei som ropar høgast, skrik aldri med dei som skrik høgast, gråt aldri fordi andre græt – le aldri fordi andre ler”.

Du skal ikke gjøre det andre folk ber deg om å gjøre. Du skal ikke føle sympati for absolutt alle, og du skal ikke gjøre som gjengen dersom du føler deg ekskludert. Gjør det du selv føler, og ikke bli lett påvirket av andre.

”Kanskje kan eg våge meg å kviskre til deg: Elsk om du kan elske, og om det fins nokon å elske i di framtid”.

I dag er folk redde for å bli såret. Folk snakker før de har blitt snakket til. Jeg er ingen psykolog, men jeg kjenner selv at jeg har problemer med å si "jeg elsker deg" til noen, fordi jeg er redd for å bli såret, eller få et svar jeg ikke vil ha. Dessuten liker ingen å bli bedt om å gjøre noe. "Elsk om du kan elske, og om det fins nokon å elske i di framtid".

Det store skille mellom da og nå er at før var enkeltindividet mer samlet og hadde ei tro å forholde seg til, nå er enkeltindividet mer fritt. Fri til å velge. Fri til å følge sine egne spor, og lage sin egen sti. I min barndom og Kva kan eg seie deg, barn? Er to dikt med to forskjellige budskap. Ut ifra det jeg har fått hørt om hvordan levemåten var før i tida, stemmer I min barndom på en prikk. Folk arbeidet for å overleve, staten kastet ikke ut penger, religionen ble tatt godt vare på, og disiplinen var høyt iverksatt. Kva kan eg seie deg, barn? kan jeg kjenne meg igjen i. I det samfunnet vi lever i idag, media over alt, syting på politikk, svineinfluensa- og askekaos, nye forskninger, nye lover, - er det vanskelig å forholde seg til en ting. Alt skjer samtidig, og dette gjør enkeltindividet nervøs og blir mer knyttet til seg selv. Det kommer stadig vekk noe nytt, og jeg kan på hånden på hjerte si at dette er teknologiens feil. Jeg skulle selv ha ønsket jeg ble født da mormor ble født, siden alt det hun forteller høres så harmonisk ut.

Begge diktene til Marie Takvam er aktuelle i dag, men spesielt Kva kan eg seie deg, barn? som tar for seg mer den levemåten vi lever i i dag, men I min barndom eier også noen aktuelle synspunkter. Kanskje mest for di konservative familiene. To flotte dikt, som forteller ganske mye på så liten plass.

Kilder:

Norsk skolebok: Signatur 3 tekstsamling s. 369

Fra eksamensheftet:

"I min barndom" – Marie Takvam

"Kva kan eg seie deg, barn?" – Marie Takvam

3.3.3 Kjennetegn på måloppnåelse

	Karakter 1	Karakter 2 Svaret viser at eleven kan	Karakter 3–4 Svaret viser at eleven kan	Karakter 5–6 Svaret viser at eleven kan	Kommentarer
KORTSVAR:: Oppbygging		skrive en kort tekst med synlig struktur	skrive en kort tekst med en stort sett hensiktsmessig struktur	skrive en kort tekst med klar og hensiktsmessig struktur	Teksten har ryddige avsnitt, men mangler innledning og avslutning.
KORTSVAR: Faglig innhold	xxx xxx	gjøre rede for faglige emner og problemer med syner på en enkel måte peke på noen karakteristiske trekk ved en tekst/tekster	gjøre kort rede for faglige emner på en oversiktlig og stort sett relevant måte gjøre kort rede for noen karakteristiske trekk ved en tekst/tekster	gjøre kort rede for faglige emner på en oversiktlig og presis måte gjøre kort og presist rede for noen karakteristiske trekk ved en tekst/tekster, benytte fagspråk	Referer tilfeldige innholdselementer. Lite relevant i forhold til oppgaven Sier ikke noe om fortellemåte
KORTSVAR OG LANGSVAR Språk, formelle ferdigheter		mestre hovedformene i formverket til en viss grad og skrive sammenhengende til en viss grad mestre ortografi og tegnsetting bruke et enkelt ordforråd og i noen grad kunne variere setningskonstruksjoner skille mellom sitat fra kilder og egenprodusert tekst	mestre hovedformene i formverket, ha stort sett god tekstbinding stort sett mestre ortografi og tegnsetting bruke et variert ordforråd og varierte setningskonstruksjoner markere sitat og vise til kilder på en ryddig måte	mestre formverket godt, ha god tekstbinding mestre ortografi og tegnsetting bruke et stort og variert ordforråd og varierte setningskonstruksjoner markere sitat og vise til kilder på en ryddig og nøyaktig måte	Dårlig syntaks og tekstbinding Stort sett riktig ortografi og tegnsetting Teksten har mange eksempler på korte og ufullstendige setninger. Ingen kildebruk, men sitat er korrekt markert.

<p>LANGSVAR: Oppbygging</p>	<p>xxx</p> <p>xxx</p>	<p>skrive med en viss tematisk sammenheng</p> <p>skrive med synlig struktur i den valgte sjangeren</p> <p>bruke enkelte språklige virkemidler i den valgte sjangeren</p>	<p>skrive med tematisk sammenheng</p> <p>skrive med en stort sett hensiktsmessig struktur i den valgte sjangeren</p> <p>bruke noen språklige virkemidler i den valgte sjangeren</p>	<p>skrive med klar tematisk sammenheng</p> <p>skrive med klar og hensiktsmessig struktur i den valgte sjangeren</p> <p>bruke et bredt register av språklige virkemidler i den valgte sjangeren</p>	<p>Teksten har en viss sammenheng, men mangler relevans fordi diktene blir kommentert, ikke tolket.</p>
<p>LANGSVAR: Forståelse og bruk av vedlagte tekster</p>	<p>xxx</p> <p>xxx</p> <p>xxx</p> <p>xxx</p>	<p>peke på noen språklige virkemidler i tekster</p> <p>peke på noen sider ved innhold og form i tekster</p> <p>analysere tekster på en enkel måte med lite bruk av fagspråk</p> <p>i noen grad grunngi egne meninger om tekstene</p>	<p>gjøre rede for språklige virkemidler og i noen grad vise hvordan de fungerer i teksten</p> <p>tolke, vurdere eller sammenligne tekster på en enkel, men relevant måte</p> <p>analysere tekster ved å bruke noe fagspråk</p> <p>ta stilling til spørsmål og verdier i tekster og delvis grunngi egen vurdering</p>	<p>gjøre rede for språklige virkemidler på en presis og oversiktlig måte, og vise hvordan de fungerer i teksten</p> <p>tolke, vurdere eller sammenligne tekster på en nyansert måte</p> <p>analysere tekster ved hjelp av et presist fagspråk</p> <p>ta stilling til spørsmål og verdier i tekster på bakgrunn av en analyse, grunngi egen vurdering</p>	<p>Teksten peker ikke på noen språklige virkemidler.</p> <p>Peker på noen sider ved innholdet, men berører ikke formen</p> <p>Analyserer ikke tekstene og har nesten ikke fagspråk</p> <p>Bruker store deler av teksten til egne meninger, som er private og subjektive og lite relevante for oppgaven.</p>
<p>Forståelse av språk og kultur</p>	<p>xxx</p> <p>xxx</p>	<p>forklare, vurdere eller drøfte noen språk- og kulturforhold på en enkel måte, med utgangspunkt i vedlagte tekster</p> <p>gjøre rede for noen historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en enkel måte</p>	<p>forklare, vurdere eller drøfte noen språk- og kulturforhold med utgangspunkt i vedlagte tekster</p> <p>gjøre rede for historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en oversiktlig og</p>	<p>forklare, vurdere eller drøfte språk- og kulturforhold på en reflektert måte, med utgangspunkt i vedlagte tekster</p> <p>gjøre rede for historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en oversiktlig og relevant måte</p>	

		i liten grad bruke kilder på en relevant måte	stort sett relevant måte i noen grad bruke kilder på en relevant måte	bruke kilder på en relevant og kritisk måte	Eksaminanden oppgir kilder, men enkelte formuleringer fra læreboka står uten sitatmarkering.
KORTSVAR OG LANGSVAR	xxx	svare delvis relevant på kortsvaroppgaven	svare stort sett relevant på kortsvaroppgaven	svare presist og relevant på kortsvaroppgaven	Berører enkelte relevante momenter, men dårlig tematisk sammenheng.
Hovedintrykk	xxx	Svare delvis relevant på langvaroppgaven	svare stort sett relevant på langvaroppgaven	svare utfyllende og relevant på langvaroppgave	Det er vanskelig å finne relevante innholdsmomenter i langvaroppgaven.
	xxx	skrive tekster som kommuniserer og til en viss grad fungerer som en helhet	skrive tekster som fungerer godt som en helhet	skrive tekster som fungerer svært godt som en helhet	Sjøl om teksten til en viss grad kommuniserer, kan den ikke aksepteres som svar på oppgaven..

Karakter: 1

4 Essayoppgaver

Her finner du to eksempler på besvarelser i norsk hovedmål, der elevene skriver essay.

Eksempel 4.1 *Essayoppgave som langsvar, karakter 3*

NOR1211 V2010, oppgave 4

4.1.1 Rammetekst

Alle delene av oppgaven er besvart.

Kortsvaret har synlig struktur, men mangler innledning og avslutning. Eleven sammenligner både fortellemåte og innhold. Manglende fagspråk gjør svaret upresist.

Langsvaret er stort sett hensiktsmessig strukturert, men eleven bruker få typiske sjangertrekk. Svaret er lite knyttet til tekstvedleggene og blir generelt i forhold til det oppgaven spør om. Teksten bærer preg av enkel refleksjon.

Eleven mestrer tekstbinding og hovedformene i formverket. Ordforrådet er ganske variert og funksjonelt.

Besvarelsen viser god kompetanse på noen områder, og har godt språk. Manglende fagspråk, få sjangertrekk og upresis bruk av tekstvedlegg trekker ned. Besvarelsen har fått karakteren 3.

4.1.2 Elevens besvarelse

Del A Kortsvarsoppgave

Vedlegg: Utdrag fra islending sagaen Soga om Gunnlaug Ormstunge (skrevet på 1200-tallet) og tegneseriestripen Aldo Monrad (2009)

Den største forskjellen er fortellermåten, i "Saga om Gunnlaug Ormstunge" er det en fortellerperson som står utenfor handlingen og forteller litt om hver person, hvordan de ser ut, familie og personlige kjennetegn, mens i "Aldo Monrad" får man ikke vite noe om personene annet en at vi får se hvordan de ser ut og hva de gjør i fortellerøyeblikket. Det er bare snakkebobler i fortellingen og vi får derfor ikke vite noe annet en det som er tegnet og det som blir sagt. Men i begge fortellingene er forfatteren en flue på veggen, og fortellingene handler om en far og en sønn.

Det er også forskjell mellom hva de to guttene vil oppnå i livet, Gunnlaug vil ut å reise allerede når han er 15 år gammel. Mens Aldo ikke har begynt å tenke på hva han vil med livet.

Dette har også mye å gjøre med når de ulike fortellingene ble skrevet, for på 1200-tallet hadde barn mye mer ansvar og ble tideligere "voksne" enn man gjør nå. En av de andre tidsforskjellene er at i "Gunnlaug Ormstunge" brukte de hester (ikke biler) og reisegods, mens i "Aldo Monrad" bruker de bil. Faren i "Soga om Gunnlaug Ormstunge" bestemmer hva sønnen skal gjøre, mens i "Aldo Monrad" er faren ikke like interessert og Aldo har mindre respekt for faren det kan man se på måten han snakker med ironi på.

Del B Langsvarsoppgave

Oppgave 4

Barnets plass i de voksnes verden

Vedlegg: Aldo Monrad (2009) og Utdrag fra islendingssagaen Soga om Gunnlaug Ormstunge (1200-tallet)

Alle mennesker har ulike meninger om barn og deres plass i denne verden. Men for å finne ut hvilken plass barn har nå for tiden er det viktig å tenke på hvilken plass de hadde før. Derfor valgte jeg teksten "Soga om Gunnlaug Ormstunge" (som ble skrevet på 1200 – tallet) og "Aldo Monrad" som er en tegneserie stripe som ble skrevet i 2009.

Verden er en stor plass og det er stor forskjell på barns plass i Afrika sammenlignet med Norge. Et Norsk barn hadde nok ikke klart seg så bra hvis det hadde vært alene i Afrika.

Kanskje det er derfor foreldre alltid sier "tenk på de stakkars barna i Afrika" når man ikke spiser opp maten eller ikke får det som man vil. For mine foreldre hjalp det ikke så mye å bruke dette som en unnskyldning til at jeg måtte spise opp maten min, jeg husker enda at jeg alltid pleide å si at "kan vi ikke bare sende resten av min mat ned der da". Nå som jeg har blitt litt mer voksen har jeg begynt å tenke mer på dette med å være takknemlig med det man får.

Norge har ikke alltid vært like rikt som det er i dag, og både barn og voksne i Norge måtte kjempe for å overleve. Nå flyter vi bare på en rosa sky. Er det virkelig slik det skal være, skal man ikke måtte gjøre noe for å få mat på bordet lenger? Før var det mange som ikke hadde råd til mat til sine egne barn engang, da måtte de sende barna sine av gårde for å jobbe på andre gårder (barnevandring).

Barn ble også mye fortere voksne før enn det de blir i dag, nå bor mange mennesker hjemme hos foreldrene sine til de blir langt over 20 år. Mange begynner heller ikke å jobbe før de er ferdig utdannet, da har de gått på skole i alt fra 13-19 år. Er det egentlig bra å gå på skole så lenge som de gjør? Først når et barn har blitt rundt 1 år begynner det i barnehage så går det videre til barneskole, ungdomsskole, videregående, høgskole og arbeidsliv. Når man er ferdig med dette er man plutselig voksen. Blir ikke hele barndomstiden brukt opp i skole? Har barn tid til noe annet en å gå på skole?

Mange har kanskje også spørsmålet; Hvorfor får mennesker barn når dagens samfunn nesten ikke gir oss tid med dem?

Barn nå til dags blir senere voksne enn de gjorde før, for de trenger ikke ta like mye ansvar, de har en trygg fremtid og alt er tilrettelagt. Dette kan vi se på "Aldo Monrad" tegneseriestripen, der faren spør Aldo (ca 15 år) om han har satt seg noen mål for høsten. Hadde denne tegneserien vært skrevet på 1200-tallet måtte Aldo allerede ha lagt en god plan om hva han skulle gjøre, for å klare seg greit nok på vinteren. Men siden den er skrevet i 2009 svarer Aldo med sarkasme (noe som blir utrolig mye brukt nå for tiden), alle de ulike tingene han "skal gjøre", mens han egentlig mener at det er unødvendig å legge planer så tidelig.

Det som var viktig i barns liv før er ikke viktig nå lenger, nå kommer det som en selvfølge.

Før måtte barn gå rundt å tenke på hvordan de skulle få mat neste dag. Mens nå er det en selvfølge å få mat, man trenger ikke engang å tenke på det lenger. Det som er viktig nå er dyre klær, popularitet og skole. Det er kanskje derfor eldre mennesker mener at barn i dag er mer bortskjemte enn det de var før. Man hører ofte eldre mennesker si; når jeg var ung måtte jeg sykle mange mil for å komme til skolen, det var ikke som det er nå at alle barna ble kjørt til skolen.

Før var ofte mødrene hjemme med barna mens fedrene gikk for å tjene penger, da tok mødrene alt husarbeid, matlaging og barnepass mens de lærte døtrene opp til å bli gode mødre. Mens guttene ofte kunne være med fedrene ute for og for eksempel jobbe på gårdene.

Men det var jo forskjell på rikmannsbarn og fattigmansbarn, de som bodde på gårder var ofte de som var midt i mellom rik og fattig. Rikmannsbarna hadde det utrolig godt de hadde faktisk nokså like forhold slik som barn har i dag. Mens fattigmansbarn ofte gikk i fillete klær og kunne bo på gata for at foreldrene ikke hadde råd til å ha dem. Men ettersom samfunnet har forandret seg har også skillet mellom fattige og rike barn blitt mindre.

Det er altså stor forskjell på å være barn nå og i "gamle dager", og barnets plass er ikke den samme nå som den var før. Så med samfunnet som hele tiden forandrer seg i et raskere og raskere tempo og barn og voksne som prøver å føle med, så kan vi spør oss selv hva er egentlig barnas plass i de voksnes verden?

4.1.3 Kjennetegn på måloppnåelse

	Karakter 1 Svært lav kompetanse	Karakter 2 Svaret viser at eleven kan	Karakter 3–4 Svaret viser at eleven kan	Karakter 5–6 Svaret viser at eleven kan	Egne kommentarer
KORTSVAR:: Oppbygging		skrive en kort tekst med synlig struktur	skrive en kort tekst med en stort sett hensiktsmessig struktur	skrive en kort tekst med klar og hensiktsmessig struktur	
KORTSVAR: Faglig innhold		gjøre rede for faglige emner på en enkel måte peke på noen karakteristiske trekk ved en tekst/tekster	gjøre rede for faglige emner på en oversiktlig og stort sett relevant måte gjøre rede for noen karakteristiske trekk ved en tekst/tekster, i noen grad benytte fagspråk	gjøre rede for faglige emner på en oversiktlig og presis måte gjøre kort og presist rede for noen karakteristiske trekk ved en tekst/tekster, benytte fagspråk	
KORTSVAR OG LANGSVAR: Språk, formelle ferdigheter		mestre hovedformene i formverket til en viss grad og skrive sammenhengende til en viss grad mestre ortografi og tegnsetting bruke et enkelt ordforråd og i noen grad kunne variere setningskonstruksjoner skille mellom sitat fra kilder og egenprodusert tekst	mestre hovedformene i formverket, ha stort sett god tekstbinding stort sett mestre ortografi og tegnsetting bruke et variert ordforråd og varierte setningskonstruksjoner markere sitat og vise til kilder på en ryddig måte	mestre formverket godt, ha god tekstbinding mestre ortografi og tegnsetting bruke et stort og variert ordforråd og varierte setningskonstruksjoner markere sitat og vise til kilder på en ryddig og nøyaktig måte	
LANGSVAR: Oppbygging, sjanger		skrive med en viss tematisk sammenheng skrive med synlig struktur i den valgte sjangeren bruke enkelte språklige	skrive med tematisk sammenheng skrive med en stort sett hensiktsmessig struktur i den valgte sjangeren	skrive med klar tematisk sammenheng skrive med klar og hensiktsmessig struktur i den valgte sjangeren	

		virkemidler i den valgte sjangeren	bruke noen språklige virkemidler i den valgte sjangeren	bruke et bredt register av språklige virkemidler i den valgte sjangeren	
LANGSVAR: Forståelse og bruk av vedlagte tekster		<p>peke på noen språklige virkemidler i tekster</p> <p>peke på noen sider ved innhold og form i tekster</p> <p>analysere tekster på en enkel måte med lite bruk av fagspråk</p> <p>i noen grad grunngi egne meninger om tekstene</p>	<p>gjøre rede for språklige virkemidler og i noen grad vise hvordan de fungerer i teksten</p> <p>tolke, vurdere eller sammenligne tekster på en enkel, men relevant måte</p> <p>analysere tekster ved å bruke noe fagspråk</p> <p>ta stilling til spørsmål og verdier i tekster og delvis grunngi egen vurdering</p>	<p>gjøre rede for språklige virkemidler på en presis og oversiktlig måte, og vise hvordan de fungerer i teksten</p> <p>tolke, vurdere eller sammenligne tekster på en nyansert måte</p> <p>analysere tekster ved hjelp av et presist fagspråk</p> <p>ta stilling til spørsmål og verdier i tekster på bakgrunn av en analyse, grunngi egen vurdering</p>	
LANGSVAR: Forståelse av språk og kultur		<p>forklare, vurdere eller drøfte noen språk- og kulturforhold på en enkel måte, med utgangspunkt i vedlagte tekster</p> <p>gjøre rede for noen historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en enkel måte</p> <p>i liten grad bruke kilder på en relevant måte</p>	<p>forklare, vurdere eller drøfte noen språk- og kulturforhold med utgangspunkt i vedlagte tekster</p> <p>gjøre rede for historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en oversiktlig og stort sett relevant måte</p> <p>i noen grad bruke kilder på en relevant måte</p>	<p>forklare, vurdere eller drøfte språk- og kulturforhold på en reflektert måte, med utgangspunkt i vedlagte tekster</p> <p>gjøre rede for historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en oversiktlig og relevant måte</p> <p>bruke kilder på en relevant og kritisk måte</p>	
KORTSVAR OG LANGSVAR		svare delvis relevant på kortsvaroppgaven	svare stort sett relevant på kortsvaroppgaven	svare presist og relevant på kortsvaroppgaven	

Hovedinntrykk		svare delvis relevant på langvarsoppgaven skrive tekster som kommu- niserer og til en viss grad fungerer som en helhet	svare stort sett relevant på langvarsoppgaven skrive tekster som fungerer godt som en helhet	svare utfyllende og relevant på langvarsoppgaven skrive tekster som fungerer svært godt som en helhet	
---------------	--	--	---	--	--

Karakterforslag: 3

Eksempel 4.2 Essayoppgave, karakter 6

Her finner du et eksempel på et essay som har fått karakter 6, brukt i sensorskoleringen våren 2009. Eleven har nynorsk som hovedmål.

4.2.1 Rammetekst

Eleven svarar på oppgåva og tek tydeleg utgangspunkt i det vedlagde tekstutdraget.

Teksten har svært god essayistisk struktur, og eleven bruker eit breitt register av sjangertrekk. Teksten har også svært god tematisk samanheng. Eleven viser eit høgt refleksjonsnivå og set saman ulike innhaldselement som kastar lys over emnet på ein original og kreativ måte.

Teksten har nokre feil i ortografi og bøyingsformer, men ikkje i eit slikt omfang at det svekkjer inntrykket av eit variert og stilsikkert språk som passar godt til essaysjangeren.

Eleven viser framifrå fagleg kompetanse. Svaret har eit høgt nivå både språkleg og innhaldsmessig, og har fått karakter 6.

4.2.2 Elevens besvarelse

Oppgåve 6

HIJAB, HANNAH MONTANA OG HULDER I HARMONI

eit essay

Den gamle globusen har nok avla mang ein draum om opplevingar i fjerne land og reiser til ukjende strok opp gjennom åra. Den har også gitt opphav til eit av dei orda ein oftast kan firma på framsidene til dei samfunnsorienterte publikasjonane *Morgenbladet*, *Ny Tid* og *Le Monde Diplomatique* no til dags: *globalisering*. Me lever i tidsalderen til globaliseringa, heiter det.

Denne tesen, og for så vidt også denne sanninga, legg grunnlaget for korleis me utviklar samfunnet i dag. Det handlar mellom anna om at menneske reiser på tvers av landegrensar meir enn tidligare, og at dei også tar med seg kulturen sin i kofferten. Men før globusen vart vanleg hushaldsunderhaldning for mellomklassen, fans det også dei som drivne av andre krefter og lyster farta rundt for opplevingas skuld. Var dette personar med eit spesielt ope sinn?

Det verkar ikkje utelukkande slik, skal ein tru reiseskildringa til J. A. Lees og W. J. Chutterbuck frå 1882. Dei tre engelskmennene som reiser rundt i Noreg verkar å vera begeistra lover naturen i landet, men samstundes tykkjer dei ikkje at menneska og kulturen dei møter er av same klasse. I ein sekvens harselerar dei særleg med mattradisjonane til nordmenn: *"Ein fullvaksen mann synest heller ikkje å trenge mykje mat i forhold til det ein engelskmann et, og når han et, vel han gjerne det verste han kan finne og plasserer det på spissen av knivbladet. Heller ikkje har vi oppdaga noko slags mat som han heller vil ete frisk enn å vente til maten blir sur og gammal."*¹

Den sosiale bakgrunnen til engelskmennene kjenner eg ikkje, men det verkar nesten som om det ligg eit aristokratisk skjær over dei tre, som ikkje evnar å forstå gleda ved å skjera seg nokre sneier av eit fenalår og eta av kniven, og som ikkje ser den gastronomiske elegansen som ligg bak fenomenet gamalost.

Ein skulle tru at kanskje språket var ei barriere som hindra menneska i dette kulturmøtet å forstå kvarandre og å utveksla tankar og erfaringar, men den eine av engelskmenna, om enn det openbart er den fablande av dei, snakkar visst norsk. Utan at det hjelper særleg på forståinga mellom dei. Nordmennene vert framstilt nærmast som holeboarar teksten, der dei går rundt som fe og ikkje gjer noko fornuftig i det heile. Engelskmenna trur til og med at nordmennene reknar dei for å vera *"skjøre på knollen"*, og kommunikasjonssvikten verkar total.

Døma me får på "kulturklinsj" i denne teksten er likevel ingenting i praktisk forstand, samanlikna med dei utfordringane ein står overfor i dagens kulturkonglomerat. I dag fins det politiske parti i Noreg som diskuterar innvandringspolitikk utifrå formuleringar som kategoriserar land etter dei som tilhøyrrer og ikkje tilhøyrrer *den vestlege kulturkrins*. Folk skriv sinte kronikkar i *Klassekampen* om amerikansk kulturimperialisme, og hijab er i auga til mange blitt det verste symbol på undertrykking. Debatten er mangfaldig og Noreg er mangfaldig. På trening i den lokale karateklubben treff du kanskje nokre jenter frå Libanon med tildekka hår. Og broren din går kanskje på fast kveldskurs i indisk dans, med ein instruktør frå Mumbai. Nede på hjørnet driv kanskje kurdarane Ahmed og Jamal eit gatekjøken med mange forskjellige rettar, og på fest heime hjå arbeidsinnvandrar Aleksander frå Murmansk får du kan hende prøva å drikka noko han har tatt med frå heimlandet. Alt dette handlar om kulturmøte. Og i stor grad *vellukka* kulturmøte. For er det ikkje vellukka når ulike menneske

frå ulike kulturar kjem saman og gjer noko med felles forståing og respekt? Eller er det eit trugsmål mot *vår* kultur? Den *norske* kulturen?

Om ein på førehand har haldningar som stimulerar til frykt mot det ukjente, vil det unekteleg vera vanskeleg å forholde seg til menneske frå andre kulturar. Det er ei utfordring for det fleirkulturelle samfunnet at det fins menneske med sterke fordommar. Det er ei utfordring for det fleirkulturelle samfunnet at folk ikkje klarar å ta inn over seg forskjellen mellom dei ulike kulturane, og såleis vel å lita på overforenkla forklaringar og stigmatiserande merkelappar. Men ikkje desto mindre vil det vera svært viktig å ikkje utelukkande motarbeida dei kreftene som har fordommar mot det ukjente. Også desse menneska må møtast med respekt og samtale, på same måte som ein møter nye menneske frå andre kulturar med det same. Vegen til eit meir harmonisk samfunn går nettopp gjennom respekt og samtale. Respekt vil ikkje seia det same som toleranse. Og det er eit sentralt poeng. Ein godtar ikkje automatisk alle verdiar og haldningar ein møter hjå andre menneske, men ein må samstundes respektera og i det minste forstå at desse verdiane og haldningane eksisterar. Det er berre gjennom dialog ein kan forsøka å motverka desse haldningane ein eventuelt er negativ til, og det er berre slik ein kan komma til ei felles forståing som gagnar fellesskapet og sameksistensen.

Kunnskapsmangel har etter mitt syn alltid vore det største trugsmålet mot eit vellukka kulturfellesskap. Kunnskapsmangel er grunnlaget for mangel på forståing, noko som igjen avlar negative verdiar som mangel på respekt, fordommar og i enkelte tilfelle oftast grunnlaust – hat. Om ein ikkje har kjennskap til korleis andre menneske lever og tenkjer, kan ein heller ikkje gjera seg opp ei gjennomtenkt og velfundert meining om deira kultur. Og å praktisk agera overfor andre menneske med eit slikt spinkelt grunnlag, bør gjerast med største forsiktighet og mest mogleg sunt folkevett (om enn den innhaldsmessige klangen i det omgrepet er litt diffus, og open for tolking). Men ein bør samstundes spørja seg: er det ikkje fare for at kulturmøte kan føra til utvatning av kulturar og såleis vera eit trugsmål mot den enkelte kulturidentitet?

Eg trur ein må innstilla seg på at kulturar ikkje er noko fast og uforanderleg som kan overleva i det uendelege i same form og med same grenser. Det er likevel ikkje nokon motsetnad mellom dette og å ta vare på ein *kulturarv*. Utan at eg vil vera politisk, så trur eg statsminister Jens Stoltenberg er inne på noko viktig når han snakkar om *det nye, norske "vi"*. For i vår tid er ikkje Noreg og nordmenn det same som når herrane Lees, Chutterbuck og deira kompanjong reiste rundt i landet. Det fins framleis mange som nyt å setja kniven i fenalåret, og også mange som synes gamalost er ein fryd for ganen. På same måte fins det

mange i det same landet og den same kulturen som sverjar til kebab når dei besøker det lokale gatekjøkenet, og andre som igjen synes den italienske pizzaen er det beste dei kan få.

Kulturar er i stadig forandring og gjennom kultur møte skjer det ei utvikling av kulturen, som *utvidar* det innhaldsmessige spekteret, ikkje innskrenkar eller utvatnar det, og som gjev rom for ei breiare forståing av kva kulturen *er*. Kulturkonservatisme og kulturradikalisme handlar ikkje eine og åleine om spesifikke preferansar innanfor musikk og nasjonal styreform, slik *Aftenposten* og *Dagbladet* kanskje får det til å verka som. Anten ein har monarki eller republikk i landet, Jens Book-Jensen eller Manu Chao på mp3-spelaren, handlar mykje av arbeidet med å skapa forståing *mellom* kulturar om å innsjå at det fint går an å ta vare på noko samstundes som ein innlemmar noko nytt i det opphavlege, når ein saman skal skapa noko — einfelles kultur.

Å ha respekt for muslimar på eit generelt grunnlag handlar ikkje om å tolerera religiøst forklart terrorisme og kjønnslemlesting, slik enkelte samfunnsgrupperingar verkar å tru. Det handlar om å sjå *heile biletet* og å invitera til dialog for å presentera eigne verdiar samstundes som ein vert informert om verdiane til samtalepartnaren. Det handlar om kunnskap. Om å vita at det er eit fåtal av muslimane i verda i dag som praktiserar dei nemnde tinga, og at det er eit fåtal av muslimane i verda i dag som godtar at desse tinga finn stad. Det handlar også om at ein seier klart ifrå om kor eins eigne grenser går kva toleranse gjeld. Eller skal ein tolerera alt og berre godta at ulike kulturar har ulike skikkar som bryt med norsk lov, og såleis godta at dette vert praktisert utifrå kulturelt definerte grunnar — også innanfor norske grenser?

Også når det gjeld andre typar for kultur møte er det enkelte som meiner at den norske kulturen står i fare. Kva skal skje med folkeeventyra våre når born og ungdom foretrekkjer amerikanske såpeseriar som åndeleg føde i eit uavgrensa underhaldningsmangfald, framfor å ta vare på norske kulturtradisjonar? Skal Smørbutikk, Huldra, Oskeladden og kompani forsvinna i dragsuget til Hannah Montana, Batman og MacGyver? Og må Per Spelmann byta bort fela for ein el-gitar?

Sistnemnde scenario er nok kanskje meir usikkert etter Melodi Grand Prix-finalen i Moskva, der tradisjonelle, norske folkemusikktradisjonar bidrog til å senda Noreg heilt til topps. Men at eit større kultur- og underhaldningsmangfald kan bidra til at enkelte tradisjonsrike figurar og forteljingar tapar konkurransen om merksemd blant den oppveksande generasjon, er det ingen tvil om. Marknaden styrer, og tilbod og etterspurnad er ikkje ukjente omgrep i kultursektoren heller. Det betyr likevel ikkje at ein ikkje kan arbeida for å

oppretthalda desse tradisjonane. Mange vil meina at det er vår plikt å sørgja for at dei unge har ein viss ballast av vår nasjonale kulturarv med seg når dei veks opp, og det kan eg ganske lett seia meg samd i. Dei same verkemidla som ein dag brukar for å sikra dette, til dømes gjennom skuleverket, bør ein etter mi meining også kunne bruka for å skapa forståing for og kunnskap om andre kulturar og verdisett som ein treff på både heime i kjempers fødeland og ute i den store, vide verda. Kultur er på mange måtar uvurderleg og å leggja til rette for vellukka kulturmøte er ei investering for framtida. Og kulturframtida er global, og makta og æra, i all æve. Amen?

Kjelder

Jansson, Bente Kolberg m. fl.: *Tema vg3* (Det norske samlaget, 2003), 2. utg. 2008, Oslo.

Lees, J. A. og Chutterbuck, W. J.: *Tre i Noreg ved to av dei* (1882), til norsk ved Per Thomsen 1957, omsett til nynorsk.

4.2.3 Kjennetegn på måloppnåelse

LANGSVAR	Karakter 1	Karakter 2 Svaret viser at eleven kan	Karakter 3–4 Svaret viser at eleven kan	Karakter 5–6 Svaret viser at eleven kan	Kommentarer
Oppbygging		<p>skrive tekster med en viss tematisk sammenheng</p> <p>skrive tekster med synlig struktur i den valgte sjangeren</p> <p>bruke noen enkle språklige virkemidler i den valgte sjangeren</p>	<p>skrive tekster med tematisk sammenheng</p> <p>skrive tekster med en stort sett hensiktsmessig struktur i den valgte sjangeren</p> <p>bruke språklige virkemidler i den valgte sjangeren</p>	<p>skrive tekster med klar tematisk sammenheng</p> <p>skrive tekster med klar og hensiktsmessig struktur i den valgte sjangeren</p> <p>bruke et bredt register av språklige virkemidler i den valgte sjangeren</p>	
Språk, formelle ferdigheter		<p>mestre hovedformene i formverket til en viss grad og skrive sammenhengende</p> <p>til en viss grad mestre ortografi og tegnsetting</p> <p>bruke et enkelt ordforråd og i noen grad kunne variere setningskonstruksjoner</p> <p>skille mellom sitat fra kilder og egenprodusert tekst</p>	<p>mestre hovedformene i formverket, ha stort sett god tekstbinding</p> <p>stort sett mestre ortografi og tegnsetting</p> <p>bruke et variert ordforråd og varierte setningskonstruksjoner</p> <p>markere sitat og vise til kilder på en ryddig måte</p>	<p>mestre formverket godt, ha god tekstbinding</p> <p>mestre ortografi og tegnsetting</p> <p>bruke et stort og variert ordforråd og varierte setningskonstruksjoner</p> <p>markere sitat og vise til kilder på en ryddig og nøyaktig måte</p>	Ikkje feilfritt, men i hovudsak god meistring
Forståelse og bruk av vedlagte tekster		<p>peke på noen språklige virkemidler i tekster</p> <p>peke på noen sider ved innhold og form i tekster</p>	<p>gjøre rede for språklige virkemidler og i noen grad vise hvordan de fungerer i teksten</p> <p>tolke, vurdere eller sammenligne tekster på en enkel,</p>	<p>gjøre rede for språklige virkemidler på en presis og oversiktlig måte, og vise hvordan de fungerer i teksten</p> <p>tolke, vurdere eller sammenligne tekster på en nyansert</p>	

		<p>analysere tekster på en enkel måte med lite bruk av fagspråk</p> <p>i noen grad grunnngi egne meninger om tekstene</p>	<p>men relevant måte</p> <p>analysere tekster ved å bruke noe fagspråk</p> <p>ta stilling til spørsmål og verdier i tekster og delvis grunnngi egen vurdering</p>	<p>måde</p> <p>analysere tekster ved hjelp av et presist fagspråk</p> <p>ta stilling til spørsmål og verdier i tekster på bakgrunn av en analyse, grunnngi egen vurdering</p>	
Forståelse av språk- og kulturforhold, faglige emner		<p>forklare, vurdere eller drøfte noen språk- og kulturforhold på en enkel måte, med utgangspunkt i vedlagte tekster</p> <p>gjøre rede for noen historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en enkel måte</p> <p>i liten grad bruke kilder på en relevant måte</p>	<p>forklare, vurdere eller drøfte noen språk- og kulturforhold med utgangspunkt i vedlagte tekster</p> <p>gjøre rede for historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en oversiktlig og stort sett relevant måte</p> <p>i noen grad bruke kilder på en relevant måte</p>	<p>forklare, vurdere eller drøfte språk- og kulturforhold på en reflektert måte, med utgangspunkt i vedlagte tekster</p> <p>gjøre rede for historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en oversiktlig og relevant måte</p> <p>bruke kilder på en relevant og kritisk måte</p>	
Hovedinntrykk		<p>Svare delvis relevant på oppgaven</p> <p>skrive en tekst som kommuniserer og til en viss grad fungerer som en helhet</p>	<p>svare stort sett relevant på oppgaven</p> <p>skrive en tekst som fungerer godt som en helhet</p>	<p>svare utfyllende og relevant på oppgaven</p> <p>skrive en tekst som fungerer svært godt som en helhet</p>	

Karakter: 6

5 Kåserioppgave: Språk og generasjoner

Her finner du to eksempler på besvarelser i norsk hovedmål, der elevene skriver kåseri.

Eksempel 5.1 *Kåserioppgave, karakter 5*

NOR1211 V2010, oppgave 6

5.1.1 Rammetekst

Alle deler av oppgaven er besvart.

Kortsvaret har en klar og hensiktsmessig struktur. Besvarelsen viser forståelse for de tekstene som skal sammenliknes, og eleven bruker relevant fagterminologi og gode eksempler på en stort sett presis måte.

Langsvaret er underholdende og har et bredt register av sjangertrekk. Eleven går ut og inn av ulike stilnivå, tar i bruk muntlig språk som virkemiddel og bruker det på en original måte.

Eleven mestrer formverket godt, og det er god tekstbinding. Ordforrådet er variert og passer godt til sjangeren.

Dette er et eksempel på et gjennomført og velkrevet kåseri som viser svært høy, til dels fremragende faglig kompetanse. Besvarelsen fikk karakter 5 til eksamen, men den har mange trekk som peker mot karakter 6.

5.1.2 Elevens besvarelse

Del A: Kortsvarsoppgave

Både utdraget fra "Soga om Gunnlaug Ormstunge" og tegneseriestripa "Aldo Monrad" handler om forholdet mellom far og sønn. I begge tekstene ser vi at fedrene ønsker noe annet for sønnene sine, enn sønnene selv vil. I "Soga om Gunnlaug Ormstunge" ønsker sønnen å reise, mens faren vil at han skal bli hjemme. I teksten står det "(...) Han sa han ville utenlands og sjå andre folks skikkar. Illuge bonde synte liten godhug for dette, og sa at han ikkje tykte Gunnlaug var god å ha i utlanda, (...) Illuge er faren til Gunnlaug.

I "Aldo Monrad" blir faren glad når sønnen forteller han hvilke planer han har til høsten. Sønnen forteller om planene sine. Faren blir fornøyd og sier "Du verden. Det må jeg si!" Vi får se at sønnen tenker "Når skal han forstå totusentallsironien?" Sønnen mener ikke det han sier, og oppfyller dermed ikke farens forventninger.

"Soga om Gunnlaug Ormstunge", er skrevet i sagastil. Det er typisk for tekster som er skrevet på 1200 tallet. Sagastilen har en aural og refererende synsvinkel. Fortelleren står utenfor teksten og forteller hva som skjer. Vi får fortalt hva personene i sagaen gjør og sier. Vi får ikke vite hva de tenker.

Tegneserien "Aldo Monrad" har også en aural synsvinkel. Forfatteren tegner hva som skjer, uten å være en del av handlingeri selv. Vi får vite hva personene gjør og sier. Forskjellig i de to tekstene er det at i tegneserien får vi se hva personene tenker også.

Del B: Langsvarsoppgave

Oppg. 6

Lillebroren min er kul. Han sier såne ting som "Mooorn, hva skjer'a. Skar du væra med ut å vaive? Vi kan henge litt ætterpå" og "Ikke vær så mensen'a". Hva det betyr er jeg ikke helt sikker på, men jeg har en anelse. Noen ganger spør jeg han hvorfor han i det hele tatt bruker bukse. Hele boxer'n synes jo allikevel. Han svarer med å dra buksa enda lengre ned. Han er fjorten, eller fjortis om du vil.

Jeg er ikke fult så kul. Jeg har passert tjue. I følge lillebroren min har jeg snart grått hår og skjegg. Jeg har visst blitt ei "kjerring". Annenhver dag *er* jeg mensen. Hvis han sier "henge" til meg, er det i forbindelse med "Du kan bære gå å henge deg!"

Jeg kaller venninnene mine for såne ting som snuppa og søta. Når jeg skal fortelle noen i begeistring at jeg liker dem, kan jeg godt si "ilu" i stede for I love you. Jeg kan si "lol" hvis noe er latterlig. Noe særlig lenger enn det går jeg ikke. Lillebror synes jeg er gammeldags. "ilu" og "lol" er visst ord som har vært i bruk hele livet hans, mener han. Ja, han som er *så* gammel, lol. Klærne mine har heldigvis ikke gått for mye ut på dato. Han har heller ikke nevnt at jeg har for skrukkete legger til å gå i miniskjørt, så det er vel håp for meg også. Uansett, jeg "iluer" han.

Mor går ikke rundt og sier at folk *er* mensen. Hun kaller ikke vennene sine for snuppa eller søta heller. Hun er femti og går ikke i miniskjørt. Mannen hennes, altså min far, har heller ikke buksa på knea. Ikke med hensikt i allefall. Selv om jeg er over den perioden der jeg ble flau over moren min, så tror jeg kanskje jeg hadde blitt litt flau, på hennes vegne vel å merke, om hun gikk rundt og sa, "Moooooorn, hva skjer'a? Skar vi henge litt sammen etter jobb i dag hell, snuppa?" eller "Fy søren, je gidd itte rese hemmat i dag, gubben min *er* såå mensen så det er helt sjukt."

Jeg kjenner en dame som tror hun blir yngre ved å prate slik som lillebroren min gjør eller av å kle seg som meg. Hun har kommet i overgangsalderen. Hun er noen og førti. Hun har flyttet fra mannen sin. Unga har flyttet hjemmefra, hun har kjøpt seg leilighet, hun har slanket seg, brunet seg, bleket tenner, skjært bort litt valker. Ja, du kjenner sikkert typen. I går kjøpte hun seg rød sportsbil og rynkene lyser under miniskjørtet. Rompa er så slapp at den nesten henger ned under skjørtet. Vi damer sier jo alltid at menn blir så ille i overgangsalderen. De kjøper seg motorsykkel, skinnjakke og blir som tenåringer igjen. Kjære vene, min bekjent er et godt eksempel på at damer kan være minst like ille som menn.

"Halla snuppa" roper hun med skingrende stemme når jeg treffer henne på butikken. Lagene med juggel som henger rundt halsene hennes klirrer når hun går. "Harr'u hørt at kjærringa oppi fjerde har kasta ut gubben. Hu *var* helt mensen når hu var hos meg. Hva skjer me folk'a?" "Hei," svarer jeg forsiktig mens jeg ser etter ett sted å synke ned i jorda. Jeg har som regel ikke hørt om "kjærringa i fjerde" og får dermed hele historien. "Han hadde jo bare hengt rundt med chikka i første, det va'kke no grompy med det. Nei, je sa det til'a. Lax litt'a, sa jeg..." Så sier hun "Jeg hang litt sammen med morra di her om da'n. Vi græba en kaffe og så en smooth film." Jeg prøver som regel å unngå henne. Jeg går heller omveger enn å treffe på henne. Det er grusomt å høre på henne.

Problemet her er at flotte damer på over førti, ikke skal snakke, eller kle seg, som om de var fjorten. Det bør være under deres verdighet. Tenk om Dronning Sonja skulle sagt til Wenke Foss, "Halla snupp, skal vi græbe en kaffe en dag ell?" Nei, det skulle ha tatt seg ut. Det er forresten ikke bare damer dette gjelder. Se for deg kongen stå på balkongen, iført caps og skatebukse, å rope, "Halla folket, åssen henger'n? Kjærringa og jeg synes det er kult at dere er her i dag. Smooth at dere vil joine oss på denne bigge dagen ass. Dere vet vel at det har vært litt trøbbel oppi toppen i det siste. Vulkanen spyr jo ut aske som aldri før vett'u, grows! Jævla, sære greier. Jeg synes det er fancy at vi her i Norge allikevel kan stille opp for hverandre. Væra kompiser. Chillen litt sammen. Vi kan liksom henge ute med ett par

islandske chikks, græbe en øl i ny og ne, selv om det henger mørke skyer over oss. Drit i sotlaget på bila deres, life sucs. Folk har hatt det verre. Så må jeg jo si at økonomien til slottet er cool om da'n. Casha ruller inn fra staten som aldri før. Jentungen får kjøpt de hippe fillene hu skar ha på seg i partyet til presidenten, vett. Chill out, vi snakkes. Ilu dere." Norge hadde fått president på dagen.

Så, kjære alle voksne som kjenner seg igjen i min bekjent. La kidz være kidz. Det er ikke kult å oppføre seg som en fjortis når man er i sin andre halvdel av livet. Nyt heller at dere er kommet dere over diverse kritiske punkter i livet, og nyt all erfaringen dere har. Ikke sløs den bort med å virke dummere enn dere er. Tenk om unga deres skulle gå rundt i bestemor pantys, med buksa under arma, strikkejakke og hatt. Det hadde ikke blitt det samme det heller. Tenk om de skulle sitte rundt ett bord, som de hadde pyntet med blondeduk, og drukket kaffe og spist småkaker. Tenk om de skulle ta rullatoren sin og trillet ned på butikken. Det hadde ikke blitt det samme det heller. Kjære alle voksne, modne kvinner. Ta på dere hatten deres og rett dere opp i ryggen, yo!

5.1.3 Kjennetegn på måloppnåelse

	Karakter 1	Karakter 2 Svaret viser at eleven kan	Karakter 3–4 Svaret viser at eleven kan	Karakter 5–6 Svaret viser at eleven kan	Kommentarer
KORTSVAR:: Oppbygging		skrive en kort tekst med synlig struktur	skrive en kort tekst med en stort sett hensiktsmessig struktur	skrive en kort tekst med klar og hensiktsmessig struktur	
KORTSVAR: Faglig innhold		gjøre rede for faglige emner på en enkel måte peke på noen karakteristiske trekk ved en tekst/tekster	gjøre rede for faglige emner på en oversiktlig og stort sett relevant måte gjøre rede for noen karakteristiske trekk ved en tekst/tekster, i noen grad benytte fagspråk	gjøre rede for faglige emner på en oversiktlig og presis måte gjøre kort og presist rede for noen karakteristiske trekk ved en tekst/tekster, benytte fagspråk	
KORTSVAR OG LANGSVAR Språk, formelle ferdigheter		mestre hovedformene i formverket til en viss grad og skrive sammenhengende til en viss grad mestre ortografi og tegnsetting bruke et enkelt ordforråd og i noen grad kunne variere setningskonstruksjoner skille mellom sitat fra kilder og egenprodusert tekst	mestre hovedformene i formverket, ha stort sett god tekstbinding stort sett mestre ortografi og tegnsetting bruke et variert ordforråd og varierte setningskonstruksjoner markere sitat og vise til kilder på en ryddig måte	mestre formverket godt, ha god tekstbinding mestre ortografi og tegnsetting bruke et stort og variert ordforråd og varierte setningskonstruksjoner markere sitat og vise til kilder på en ryddig og nøyaktig måte	

LANGSVAR: Oppbygging, sjanger		skrive med en viss tematisk sammenheng skrive med synlig struktur i den valgte sjangeren bruke noen enkle språklige virkemidler i den valgte sjangeren	skrive med tematisk sammenheng skrive med en stort sett hensiktsmessig struktur i den valgte sjangeren bruke språklige virkemidler i den valgte sjangeren	skrive med klar tematisk sammenheng skrive med klar og hensiktsmessig struktur i den valgte sjangeren bruke et bredt register av språklige virkemidler i den valgte sjangeren	
LANGSVAR: Forståelse og bruk av vedlagte tekster		peke på noen språklige virkemidler i tekster peke på noen sider ved innhold og form i tekster analysere tekster på en enkel måte med lite bruk av fagspråk i noen grad grunnngi egne meninger om tekstene	gjøre rede for språklige virkemidler og i noen grad vise hvordan de fungerer i teksten tolke, vurdere eller sammenligne tekster på en enkel, men relevant måte analysere tekster ved å bruke noe fagspråk ta stilling til spørsmål og verdier i tekster og delvis grunnngi egen vurdering	gjøre rede for språklige virkemidler på en presis og oversiktlig måte, og vise hvordan de fungerer i teksten tolke, vurdere eller sammenligne tekster på en nyansert måte analysere tekster ved hjelp av et presist fagspråk ta stilling til spørsmål og verdier i tekster på bakgrunn av en analyse, grunnngi egen vurdering	
LANGSVAR Forståelse av språk- og kulturforhold, faglige emner		forklare, vurdere eller drøfte noen språk- og kulturforhold på en enkel måte, med utgangspunkt i vedlagte tekster gjøre rede for noen historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en enkel måte i liten grad bruke kilder på en	forklare, vurdere eller drøfte noen språk- og kulturforhold med utgangspunkt i vedlagte tekster gjøre rede for historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en oversiktlig og stort sett relevant måte	forklare, vurdere eller drøfte språk- og kulturforhold på en reflektert måte, med utgangspunkt i vedlagte tekster gjøre rede for historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en oversiktlig og relevant måte	

		relevant måte	i noen grad bruke kilder på en relevant måte	bruke kilder på en relevant og kritisk måte	
KORTSVAR OG LANGSVAR		svare delvis relevant på kortsvaroppgaven	svare stort sett relevant på kortsvaroppgaven	svare presist og relevant på kortsvaroppgaven	
Hovedinntrykk		Svare delvis relevant på langvaroppgaven	svare stort sett relevant på langvaroppgaven	svare utfyllende og relevant på langvaroppgave	
		skrive tekster som kommuniserer og til en viss grad fungerer som en helhet	skrive tekster som fungerer godt som en helhet	skrive tekster som fungerer svært godt som en helhet	

Karakter: 5

Eksempel 5.2 Kåserioppgave, karakter 4

NOR1211 V2010, oppgave 6

5.2.1 Rammetekst

Alle deler av oppgaven er besvart.

Kortsvaret har en stort sett hensiktsmessig struktur. Eleven peker på noen språklige virkemidler og bruker fagspråk, sammenlikner fortellemåte, men ikke innhold.

Langsvaret har en hensiktsmessig struktur og tematisk sammenheng. Eleven behersker sjangeren og bruker tydelige kåseritrekk. Besvarelsen har bredde, og har mange eksempler på forholdet "språk og generasjoner". Her er flere gode formuleringer, men også en del grove formelle feil, for eksempel når det gjelder tegnsetting.

Besvarelsen viser svært god kompetanse på flere områder. Formelle feil trekker helhetsinntrykket ned. Besvarelsen har fått karakteren 4.

5.2.2 Elevens besvarelse

Del A

Teksten *Soga om Gunnlaug Ormstunge* (utdrag), handler om en ung mann som har fylt 15 år. Han vil ut å se på utlandet, men far hans viser ikke noe sympati.

Aldo Monrad er navnet på tegnserien som kom ut i aftenposten 15. august 2009. Far lurer på om Sønnen har satt seg noen mål for høsten. Sønnen legger ut om alle sine planer, med en dråpe ironi.

Sagaen viser flere trekk fra den norrøne tid. Leseren får en oversikt over slekta, "*Han var gift med Ingebjørg, dotter til Midfjords-Skjegge*"¹. Synsvinkelen er auktoral og refererende" (.) *han var svært tidleg vaksen, og stor og sterk. Han hadde lysbrunt hår som fall fint* (.)"². Fortelleren er bare flua på veggen, mottakeren får ikke vite noe om tanker og følelser. Det gir følelsen av usikkerhet, siden man ikke vet hva personene tenker eller føler.

¹ Soga om Gunnlaug Ormstunge (utdrag) 1. avsnitt

² Soga om Gunnlaug Ormstunge (utdrag) 2. avsnitt

Tegneserien er en typisk tegneserie fra i dag. den spiller på humor og ironi " *Når skal han forstå totusentallsironien?*"³. Mottakeren skal kunne kjenne seg igjen i situasjonen "*Har du satt deg noen mål for høsten da, Aldo?*"⁴. Man skal kunne forstå humoren i en helt vanlig situasjon.

Fortellermåten i disse to tekstene er forskjellig. I sagaen er det en alvorlig tone, mens tegneserien er det satt humor inn i noe som ikke lenger er så alvorlig. Dette viser noe om hvordan utviklingen har gått.

Del B

Oppgave 6

Voksen eller ung?

Jeg har ofte lurt på hvor grensen går. Grensen til ikke lenger å få lov til å snakke "ungdomsspråk" eller oppføre seg som en ungdom. Er det noen uskrevene normer som sier noe om når man skal ta voksenlivet på alvor?

Jeg skal gå litt tilbake i tid, så du kan nøste opp det røde garnnøstet. Jeg var i et klasserom fullt av hostende, snørrete og harkende elever, som akkurat har avsluttet russetiden. Jeg satt på en rød og ekstremt vond stol. Lente hode ned mot pulten hvor det lå et hvitt hefte, på forsiden sto det EKSAMEN. I hefte var det sider og på en av disse sidene var det en tekst. Tekstens tittel var *Å være ung*, den var publisert av Bergens Tidene 6.mai 2006 og den geniale forfatteren var en gutt på 13 år.

Ikke dårlig at en så ung mann klarer å ende inne i mitt eksamenshefte. Jeg må først få referere litt fra denne teksten. Det blir tatt opp et veldig alvorlig tema: Hvorfor må de voksne prøve å være unge? Jeg er enig i at dette er det mye av, noen voksne er rett og slett blitt av basillen. Noe jeg ikke er enig i, er at det er morsomt. Hva i alle dager er gøy med å se en herremann med en ungdoms caps, eller høre ei forbigående dame bruke ord som: lizm, serr, fresh og lignende. Men jeg er heldigvis ikke det eneste som tenker at de voksne snart må vurdere å bli voksne. Det er som en byrde tatt vekk fra mine skuldre.

Når jeg var rundt samme alder som denne lille herremannen, hadde jeg en lærer på 40+. Han var vår stolte norsklærer og hadde foredrag om et eller anna kjipt tema. Plutselig kommer ordet popis ut av munnen hans. Det ble så stille at ikke en gang knappenåla turte å falle. Hva i alle dager er popis!?

Her står en godt voksen mann og snakker slæng, og når ekspertene på ungdomsspråket sitter på rekke og rad foran han, og ikke forstår bæret av ordet POPIS. Må jeg si at jeg ble overrasket. Vanskelig å si om det var noe bra eller dårlig overraskelse, men jeg er sikker på at læreren må ha lurt litt. Han la fra seg papirene på katetret og så på oss med store og spørrende øyne. Han pustet godt inn og ut og fortalte at ordet POPIS betyr populær. Vi som elever fikk for første gang undervisning i et språk som ikke står i norskbøkene. Sensasjon!

³ Aldo Monrad 4. rute

⁴ Aldo Monrad 1. rute

Jeg tror at den mentale alderen er den som kommer fram i språket. Om det var slik før, er veldig vanskelig for meg å si. Siden norsklæreren brukte ordet popis, kan det jo hende at ungdomsspråket før også ble brukt av de voksne i en større grad enn i dag. Kanskje dette er grunnen til at noen av de voksne snakker ungdomsspråk, de har rett og slett ikke fulgt med i tiden og fått med seg at dette ikke er normalt lenger.

Her er en skummel tanke: se for deg en voksen mann, som synes at han ser ung ut. Han er 40+, men synes selv, at han ser ut som en 20 åring. Han tar seg til rette og snakker de unges språk. Er dette kjent for seg? Slapp av jeg har en diagnose: OVERGANGSALDEREN.

Det er den tiden de voksne vil bli unge igjen. De som overlever denne perioden, er de kloke og gamle. Når man overlever denne fasen av livet, er man i en periode hvor man kan gjøre som man vil. Det er mange av de eldre som foretrekker caps når de arbeider ute, eller store solbriller når de er ute og kjører bil. Om de sier Coca (for: Coca cola) er det ingen som reagerer. Det er liksom greit. De har overlevd alle problemer og kriser i livet, til og med krig. Så de kan få gjøre hva de vil. Det er liksom er premie for strevet. Men er man i 40 +, kanskje litt under, skal man IKKE oppføre seg eller snakke som en ungdom!

Jeg, tror ikke verden ville vært noe fint sted å bo i, om de voksne oppførte seg som ungdom. Se for deg på stortinget. Jens Stoltenberg står på talerplassen og skal legge ut hvor viktig miljøet er for oss *"Yes, endelig står jeg her. Jeg må jo si at dere alle ser freshe ut i dag. Men serr, detta miljø opplegget er super duper viktig. Man kan ikke benekte fakta som kommer fra utlandet, der har di serr proff opplegg lizm. "*

Nå må du ikke missforstå, for jeg tror virkelig ikke at Stoltenberg hadde kommet så langt med å snakke ungdomsspråk på heltid. Ingen hadde tatt han på alvor. Han matcher liksom ikke til språket. Eller er det språket som ikke passer han?

Jeg tror språket styrer oss mer enn vi er klar over. Det er en hersketeknikk. Snakker man med STORE og FLOTTE ord så blir man sett opp til. Snakker man mer ungdomsspråk blir man sett litt mer ned på. Er man klar over denne teorien kan man faktisk komme langt her i livet. Jeg tror at dette forekommer fordi språket sier noe om hvor unge eller voksne vi er. Snakker vi som unge, blir vi tolket som unge. Snakker vi som voksne blir vi sett på som voksne.

Så hva skal man konkludere med. Er det noen uskrevne normer som sier noe om når man skal ta voksenlivet på alvor? Før overgangsalderen i vertfall. Nå skal jeg snakke med STORE og FLOTTE ord, for å bevise at jeg mener alvor. Det er viktig å innse at livet går videre, selv om vi unge i dag har flere muligheter enn før, kan ikke våre foreldre se tilbake i tid og sørge for det de ikke hadde da. MOVE ON! LIFE IS HARD, FACE IT.

Så enten man er i overgangsalderen, ikke har fått med seg at språkbruken har endret seg eller er av den eldre generasjon. Har man ingen unnskyldning for å oppføre seg som en ungdom. Nå skal jeg forlate denne røde stol, strekke på kroppen og gå med strak rygg ut av klasserommet.

5.2.3 Kjennetegn på måloppnåelse

	Karakter 1	Karakter 2 Svaret viser at eleven kan	Karakter 3–4 Svaret viser at eleven kan	Karakter 5–6 Svaret viser at eleven kan	Kommentarer
KORTSVAR:: Oppbygging		skrive en kort tekst med synlig struktur	skrive en kort tekst med en stort sett hensiktsmessig struktur	skrive en kort tekst med klar og hensiktsmessig struktur	
KORTSVAR: Faglig innhold		gjøre rede for faglige emner på en enkel måte peke på noen karakteristiske trekk ved en tekst/tekster	gjøre rede for faglige emner på en oversiktlig og stort sett relevant måte gjøre rede for noen karakteristiske trekk ved en tekst/tekster, i noen grad benytte fagspråk	gjøre rede for faglige emner på en oversiktlig og presis måte gjøre kort og presist rede for noen karakteristiske trekk ved en tekst/tekster, benytte fagspråk	
KORTSVAR OG LANGSVAR Språk, formelle ferdigheter		mestre hovedformene i formverket til en viss grad og skrive sammenhengende til en viss grad mestre ortografi og tegnsetting bruke et enkelt ordforråd og i noen grad kunne variere setningskonstruksjoner skille mellom sitat fra kilder og egenprodusert tekst	mestre hovedformene i formverket, ha stort sett god tekstbinding stort sett mestre ortografi og tegnsetting bruke et variert ordforråd og varierte setningskonstruksjoner markere sitat og vise til kilder på en ryddig måte	mestre formverket godt, ha god tekstbinding mestre ortografi og tegnsetting bruke et stort og variert ordforråd og varierte setningskonstruksjoner markere sitat og vise til kilder på en ryddig og nøyaktig måte	

<p>LANGSVAR: Oppbygging, sjanger</p>		<p>skrive med en viss tematisk sammenheng</p> <p>skrive med synlig struktur i den valgte sjangeren</p> <p>bruke noen enkle språklige virkemidler i den valgte sjangeren</p>	<p>skrive med tematisk sammenheng</p> <p>skrive med en stort sett hensiktsmessig struktur i den valgte sjangeren</p> <p>bruke språklige virkemidler i den valgte sjangeren</p>	<p>skrive med klar tematisk sammenheng</p> <p>skrive med klar og hensiktsmessig struktur i den valgte sjangeren</p> <p>bruke et bredt register av språklige virkemidler i den valgte sjangeren</p>	
<p>LANGSVAR: Forståelse og bruk av vedlagte tekster</p>		<p>peke på noen språklige virkemidler i tekster</p> <p>peke på noen sider ved innhold og form i tekster</p> <p>analysere tekster på en enkel måte med lite bruk av fagspråk</p> <p>i noen grad grunngi egne meninger om tekstene</p>	<p>gjøre rede for språklige virkemidler og i noen grad vise hvordan de fungerer i teksten</p> <p>tolke, vurdere eller sammenligne tekster på en enkel, men relevant måte</p> <p>analysere tekster ved å bruke noe fagspråk</p> <p>ta stilling til spørsmål og verdier i tekster og delvis grunngi egen vurdering</p>	<p>gjøre rede for språklige virkemidler på en presis og oversiktlig måte, og vise hvordan de fungerer i teksten</p> <p>tolke, vurdere eller sammenligne tekster på en nyansert måte</p> <p>analysere tekster ved hjelp av et presist fagspråk</p> <p>ta stilling til spørsmål og verdier i tekster på bakgrunn av en analyse, grunngi egen vurdering</p>	
<p>LANGSVAR Forståelse av språk- og kulturforhold, faglige emner</p>		<p>forklare, vurdere eller drøfte noen språk- og kulturforhold på en enkel måte, med utgangspunkt i vedlagte tekster</p> <p>gjøre rede for noen historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en enkel måte</p>	<p>forklare, vurdere eller drøfte noen språk- og kulturforhold med utgangspunkt i vedlagte tekster</p> <p>gjøre rede for historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en oversiktlig og stort sett relevant måte</p>	<p>forklare, vurdere eller drøfte språk- og kulturforhold på en reflektert måte, med utgangspunkt i vedlagte tekster</p> <p>gjøre rede for historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en oversiktlig og relevant måte</p>	

		i liten grad bruke kilder på en relevant måte	i noen grad bruke kilder på en relevant måte	bruke kilder på en relevant og kritisk måte	
KORTSVAR OG LANGSVAR		svare delvis relevant på kortsvaroppgaven	svare stort sett relevant på kortsvaroppgaven	svare presist og relevant på kortsvaroppgaven	
Hovedinntrykk		Svare delvis relevant på langvaroppgaven	svare stort sett relevant på langvaroppgaven	svare utfyllende og relevant på langvaroppgave	
		skrive tekster som kommuniserer og til en viss grad fungerer som en helhet	skrive tekster som fungerer godt som en helhet	skrive tekster som fungerer svært godt som en helhet	

Karakter: 4

6 Retorisk analyse

Her finner du et eksempel på en besvarelse i norsk hovedmål der langsvaret er en retorisk analyse.

6.1 Retorisk analyse, karakter 5

6.1.1 Rammetekst

Eleven har svart på alle delene av oppgaven.

Kortsvaret har hensiktsmessig struktur. Eleven sammenligner de to tekstene både når det gjelder fortellemåte og innhold, og gjør rede for språklige virkemidler.

Langsvaret har en klar tematisk sammenheng og tydelig struktur. Det retoriske begrepsapparatet blir brukt på en relevant måte, og eleven gjør presist og oversiktlig rede for språklige virkemidler og viser hvordan de fungerer i teksten.

Språket er godt, med et stort og variert ordforråd og varierte setningskonstruksjoner, uten formelle feil.

Alt i alt viser eleven svært god kompetanse i faget. Svaret har fått karakteren 5.

6.1.2 Elevens besvarelse

Del A

Soga om Gunnlaug Ormstunge begynner med en introduksjon av slekten og bakgrunnen til hovedpersonen. Gunnlaug blir selv presentert i andre avsnitt. Både utseende og karaktertrekk er gjort rede for. En inngående beskrivelse av hovedpersonen og hans herkomst er vanlig for islendingesagaer. Karakteristikken av Gunnlaugs egenskaper gjør det enklere for mottakeren å forstå hans handlingsmønster. Resten av utdraget fra *Soga om Gunnlaug Ormstunge* er handlingsreferat og replikker. *Aldo Monrad* er utformet som en typisk tegneserie. Den har fire ruter og replikker i snakkebobler. I rute fire står teksten i en tankeboble som symboliserer at vi går inn i personen. Noe tilsvarende finner vi ikke i *Gunnlaug Ormstunge*. *Islendingesagaen* har, i motsetning til tegneserien, en forteller. Sagaen er objektivt skildret fra 3. persons synsvinkel.

Aldo Monrad er en tegneseriestripe som trykkes i hvert nummer av *Aftenposten*.

Tegneserieforfatteren går ut fra at mottakeren har lest tegneserien før. Dermed eksisterer det en innforståthet mellom avsender og mottaker. Derfor er der ingen presentasjon av hovedpersonen Aldo Monrad eller faren hans. Dersom mottakeren har lest tegneseriestripen før, vil hun være klar over at Aldos fremste kjennetrekke er hans skarpe tunge. Det er et fellestrekk mellom Aldo og Gunnlaug Ormstunge.

Etter beskrivelsen av Gunnlaug Ormstunge får leseren presentert temaet i sagaen: Gunnlaug vil ut i verden. Tilsvarende serverer Aldo i rute to en lang liste av planer han har for fremtiden. Men han har ingen intensjoner om å fullbyrde disse planene. Tekstutdraget fra *Soga om Gunnlaug Ormstunge* ender med at Gunnlaug reiser ut selv om faren forbyr det. Aldos far skulle nok helst sett at sønnen hadde like store ambisjoner. Felles for Gunnlaug og Aldo er at de bryr seg lite om hva fedrene mener de bør ta seg til.

Del B

Oppgave 5

Analyse av "Generasjon Kane"

"Generasjon Kane" er en personlig farga korttekst som er skrevet av Ingebrigt Steen Jensen og publisert i tidsskriftet *Levende historie 4* i 2009.

Teksten er sammensatt, med flere bilder og skrift av ulike størrelser. Mest fremtredende er overskriften "Generasjon Kane", som går delvis over i det største bildet. Dette kan virke noe uryddig. Det største bildet virker også som blikkfang. Det portretterer Kjell Inge Røkke. To andre bilder viser tilsvarende innflytelsesrike, kjente personer: Stein Erik Hagen og Helge Lund. Forsiden av en Morgan Kane-bok er plassert ved siden av hvert av disse bildene. Bildetekstene er hentet fra brødteksten. Bildetekstene forklarer sammenhengen mellom *mennene* på bildet og boken de kobles opp til. Bildene er forankret i verbalteksten fordi verbalteksten styrer tolkningen av bildene. Den visuelle utformingen gir et godt samspill mellom verbaltekst og bilde. Dette samspillet bidrar til å gi teksten etos, ettersom helhetsinntrykket er godt.

Under overskriften står to linjer med noe mindre skrift. Disse beskriver tekstens tema; at Morgan Kane er den litterære personen som i størst grad preger selvbildet til dagens maktelite. Selve brødteksten tar opp omtrent halvparten av tekstvinduet. Også første bokstav i brødteksten virker som blikkfang, da den er av samme skrifttype og omtrent samme størrelse som overskriften. Hovedteksten er inndelt i seks. Fem underoverskrifter i fet skrift deler opp teksten, samtidig som de fanger leserens oppmerksomhet og gir økt lyst til å lese videre. Denne klare avgrensingen gjør tekstens dispositio tydelig ettersom hver av de fem delene har sitt gjennomgående tema.

Steen Jensen begynner hovedteksten med å slå fast at Norge er styrt av middelaldrende menn. Han viser ikke at han har belegg for påstanden, men antar at leseren godtar denne premissen. Forfatteren presenterer så tekstens problemstilling: "Men hvem styrer de middelaldrende mennene [...]?" Steen Jensen bruker så mye tekstplass på å gå rundt grøten. Dette kan være et forsøk på å øke spenningen og leserens lyst til å lese videre. Siden bruker han resten av teksten på å argumentere for at Morgan Kane er svaret på hvem som styrer de middelaldrende mennene. Det kan virke noe søkt at en cowboyhelt fra forrige århundres populærlitteratur, skal ha farget dagens maktelite. Det innser Steen Jensen også. Han forsikrer derfor leseren om at han ikke driver gjøn med dem. Han skriver: "Jeg prøver overhodet ikke å være fiks. Dette er dypeste alvor." Forfatteren prøver med dette å øke egen etos. Men at han i det hele tatt ser seg nødt til å slå fast at han er oppriktig, tyder på at han ikke regner med å bli tatt seriøst av alle leserne.

Den direkte argumentasjonen er stort sett fraværende. Det er etos og patos som dominerer teksten. Steen Jensen legger frem noen fakta som leseren kan verifisere, for eksempel at forfatteren av Kane-bøkene bodde på Stabekk og "[...] skrev bøkene sine på en Remington skrivemaskin i et rom på Bolkesjø Hotell." Men om dette stemmer eller ei har lite å si for gyldigheten av argumentene i teksten. Steen Jensen henvender seg til et samlende "vi". Gjennom teksten får en inntrykk av at "vi" begrenser seg til de mennene som Steen Jensen omtaler, nemlig middelaldrende menn i maktposisjoner. Mottakergruppen er derimot de som leser *Levende historie*, og det er slett ikke gitt at disse to gruppene er uniforme.

Det er ikke noe vakkert bilde som blir tegnet av den Kane-påvirkede generasjonen. Steen Jensen skriver: "På grunn av Kane vil vi alltid velge bourbon fremfor whisky og øl foran vin, fordi vi vet at sur vin får magene våre til å vrenge seg og spyet vårt til å sprute." Leseren vil nok stille seg kritisk til om dette er nyttig lærdom å ta med seg. Kvinnesynet

som Steen Jensen mener dagens menn har overtatt fra Kane, vil nok få mange til å reagere. "Er det rart vi skilles?" spør Steen Jensen og fortsetter: "Vi menn, som vet at Kanes fremste krav til en kvinne var at lårene hennes skulle møtes hele veien opp, siden det likevel var over på en time?". Dette utspillet må tas med en klype salt og vel så det. Hvis dette skulle vise seg å være det rådende kvinnesynet blant middelaldrende menn, er det rarere at de i det hele tatt blir gift enn at de skilles.

Steen Jensen mener mennene i maktens korridorer er farget av at de alle leste Morgan Kane. Av teksten kommer det frem at Steen Jensen anser seg selv som en av disse prominente skikkelsene. Leseren kan ikke uten videre tro på at Hagen, Helge Lund og Røkke faktisk har lest Morgan Kane. Derfor virker det mer som at Steen Jensen generaliserer ut fra sitt eget tilfelle. Slik ender han opp med å si mer om seg selv enn om sin generasjon av middelaldrende menn.

Mye med teksten virker fornuftstridig. Det er klart at "Generasjon Kane" appellerer mer til følelsene enn fornuften. For leseren virker det åpenbart at Morgan Kane ikke er det eneste som har påvirket Steen Jensens generasjon. Og påstanden om at Morgan Kane er det mest betydningsfulle litterære verket i Norge etter krigen, er for de fleste uholdbar. Steen Jensen påstår at han ikke prøver å være fiks. Men teksten er primært underholdende og skal ikke tas for seriøst. Teksten er full av ikke-grunngitte påstander og den mangler motargumenter. Tekstforfatteren gjør ikke noe forsøk på å drøfte egne påstander. Han serverer dem ganske enkelt som sannheter.

Steen Jensen gjør noen spesielle ordvalg i "Generasjon Kane". Blant annet kaller han andre litterære karakterer for "pingler". Slik viser han at han selv er sterkt påvirket av guttekulturen fra Kane-bøkene. Tekstforfatteren bruker også bilder fra cowboyverdenen når han slår fast at: "[...] andre "ruvende" mannsskikkelser i moderne norsk litteratur når ikke Kane til sporene på cowboystøvlene."

Selv om teksten tar for seg betydningen av en cowboyhelt som for mange er gått i glemmeboken, klarer Steen Jensen å knytte ham opp til vår tid. Tekstens kairos blir styrket ved at forfatteren trekker inn hendelser som var høyst aktuelle da den ble utgitt 12009, for eksempel Helge Lunds opptreden i forhold til StatoilHydros deltagelse i oljesandprosjektet i Nord-Amerika og Jens Stoltenbergs avskjedigelse av Manuela Ramin-Osmundsen.

Hele teksten har vært knyttet opp til Kane-serien, men intertekstualiteten når nye høyder i avslutningen. Leseren må være inneforstått med Morgan Kanes preferanser for fullt ut å forstå den humoristiske slutten. Her, mer enn ellers i teksten, er det åpenbart at tekstforfatteren bruker ironi og at han overdriver betydningen av Morgan Kane. Det er slett ikke troverdig at Steen Jensen og hans generasjon "trekker fremdeles på 1/5 sekund." eller at de alltid bestiller eplekake når de skal ha dessert.

Kilder:

Ordbøker

Guttu, Tor: Norsk ordbok med 1000 Illustrasjoner. Kunnskapsforlaget, Ordnett Pluss.

Berulfsen, Bjarne og Gundersen, Dag: Blå fremmedordbok. Kunnskapsforlaget, Ordnett Pluss.

Gundersen, Dag: Norske synonymer blå ordbok. Kunnskapsforlaget, Ordnett Pluss.

Fjeld, Ruth: Bokmål rettskrivningsordbok. Kunnskapsforlaget, Ordnett Pluss.

Læreverk

Dahl, Engelstad m. fl.: Grip teksten NORSK Vg3. Aschehoug (2008). Sidene 291-293, 474-475

6.1.3 Kjennetegn på måloppnåelse

	Karakter 1 Svært lav kompetanse	Karakter 2 Svaret viser at eleven kan	Karakter 3–4 Svaret viser at eleven kan	Karakter 5–6 Svaret viser at eleven kan	Egne kommentarer
KORTSVAR:: Oppbygging		skrive en kort tekst med synlig struktur	skrive en kort tekst med en stort sett hensiktsmessig struktur	skrive en kort tekst med klar og hensiktsmessig struktur	
KORTSVAR: Faglig innhold		gjøre rede for faglige emner på en enkel måte peke på noen karakteristiske trekk ved en tekst/tekster	gjøre rede for faglige emner på en oversiktlig og stort sett relevant måte gjøre rede for noen karakteristiske trekk ved en tekst/tekster, i noen grad benytte fagspråk	gjøre rede for faglige emner på en oversiktlig og presis måte gjøre kort og presist rede for noen karakteristiske trekk ved en tekst/tekster, benytte fagspråk	
LANGSVAR: Oppbygging		skrive med en viss tematisk sammenheng skrive med synlig struktur i den valgte sjangeren bruke enkelte språklige virkemidler i den valgte sjangeren	skrive med tematisk sammenheng skrive med en stort sett hensiktsmessig struktur i den valgte sjangeren bruke noen språklige virkemidler i den valgte sjangeren	skrive med klar tematisk sammenheng skrive med klar og hensiktsmessig struktur i den valgte sjangeren bruke et bredt register av språklige virkemidler i den valgte sjangeren	

<p>KORTSVAR OG LANGSVAR Språk, formelle ferdigheter</p>		<p>mestre hovedformene i formverket til en viss grad og skrive sammenhengende</p> <p>til en viss grad mestre ortografi og tegnsetting</p> <p>bruke et enkelt ordforråd og i noen grad kunne variere setningskonstruksjoner</p> <p>skille mellom sitat fra kilder og egenprodusert tekst</p>	<p>mestre hovedformene i formverket, ha stort sett god tekstbinding</p> <p>stort sett mestre ortografi og tegnsetting</p> <p>bruke et variert ordforråd og varierte setningskonstruksjoner</p> <p>markere sitat og vise til kilder på en ryddig måte</p>	<p>mestre formverket godt, ha god tekstbinding</p> <p>mestre ortografi og tegnsetting</p> <p>bruke et stort og variert ordforråd og varierte setningskonstruksjoner</p> <p>markere sitat og vise til kilder på en ryddig og nøyaktig måte</p>	
<p>LANGSVAR Forståelse og bruk av vedlagte tekster</p>		<p>peke på noen språklige virkemidler i tekster</p> <p>peke på noen sider ved innhold og form i tekster</p> <p>analysere tekster på en enkel måte med lite bruk av fagspråk</p> <p>i noen grad grunngi egne meninger om tekstene</p>	<p>gjøre rede for språklige virkemidler og i noen grad vise hvordan de fungerer i teksten</p> <p>tolke, vurdere eller sammenligne tekster på en enkel, men relevant måte</p> <p>analysere tekster ved å bruke noe fagspråk</p> <p>ta stilling til spørsmål og verdier i tekster og delvis grunngi egen vurdering</p>	<p>gjøre rede for språklige virkemidler på en presis og oversiktig måte, og vise hvordan de fungerer i teksten</p> <p>tolke, vurdere eller sammenligne tekster på en nyansert måte</p> <p>analysere tekster ved hjelp av et presist fagspråk</p> <p>ta stilling til spørsmål og verdier i tekster på bakgrunn av en analyse, grunngi egen vurdering</p>	
<p>LANGSVAR Forståelse av språk- og kulturforhold, faglige emner</p>		<p>forklare, vurdere eller drøfte noen språk- og kulturforhold på en enkel måte, med utgangspunkt i vedlagte tekster</p> <p>gjøre rede for noen historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en enkel måte</p> <p>i liten grad bruke kilder på en</p>	<p>forklare, vurdere eller drøfte noen språk- og kulturforhold med utgangspunkt i vedlagte tekster</p> <p>gjøre rede for historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en oversiktig og stort sett relevant måte</p> <p>i noen grad bruke kilder på en</p>	<p>forklare, vurdere eller drøfte språk- og kulturforhold på en reflektert måte, med utgangspunkt i vedlagte tekster</p> <p>gjøre rede for historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en oversiktig og relevant måte</p> <p>bruke kilder på en relevant og kritisk</p>	

		relevant måte	relevant måte	måte	
KORTSVAR OG LANGSVAR Hovedinntrykk		svare delvis relevant på kortsvaroppgaven	svare stort sett relevant på kortsvaroppgaven	svare presist og relevant på kortsvaroppgaven	
		Svare delvis relevant på langsvaroppgaven	svare stort sett relevant på langsvaroppgaven	svare utfyllende og relevant på langsvaroppgaven	
		Skrive tekster som kommuniserer og til en viss grad fungerer som en helhet	skrive tekster som fungerer godt som en helhet	skrive tekster som fungerer svært godt som en helhet	

Karakterforslag: 5

7 Norsk sidemål, oppgave om hovedsynspunkt og argumentasjon

Her finner du fire besvarelser i norsk sidemål.

Eksempel 7.1 *Norsk sidemål, karakter 5*

NOR1212 V2010 Oppgave 6

7.1.1 Rammetekst

Eleven har svart på alle delane av oppgåva.

Teksten er eit eksempel på relevant og presis vurdering av argumentasjonen i vedlegget, men det er ingen gjennomført bruk av fagspråk. Den siste delen av svaret viser evne til refleksjon.

Svaret har ein klar tematisk samanheng. Strukturen er i hovudsak klar og føremålstenleg, sjølv om teksten manglar tydeleg innleiingsavsnitt.. Eleven vurderer argumentasjonen på ein god måte og har eit heilskapleg perspektiv på temaet. Overskrifta er godt formulert.

Det er ein del feil i ortografi og formverk og nokre døme på feil ordbruk. Ordforrådet er elles godt og variert.

Alt i alt viser eleven svært god fagleg kompetanse, sjølv om svaret har språklege veikskapar. På bakgrunn av at dette er ei sidemålsoppgåve har svaret fått karakteren 5 .

7.1.2 Elevens besvarelse

OPPGÅVE 6

Å HOPPE UTFOR MED BEGGE BEINA PLANTA PÅ JORDA.

Lesarinnlegget "*Risikoanalyse*", frå magasinet Fri Flyt, ytrar tydeleg at ekstremспорт har fått mykje kritikk og har møtt fordommar frå forskjellige kantar. Sjølv skriver forfattaren av innlegget, Erlend Sande, at det er ein underliggande del av menneske sin natur å sjanse på noko i livet. Her kjem han med dømer som sikkerheit i trafikken, og andre små og heilt vanlege situasjonar i ein vanleg kvardag. Altså vil det finst forskjellige gradar av risikable situasjonar, der folk på forskjellige måtar set seg sjølv i ein risk, for å oppleve ein form for spenning. Dei sit igjen med ei kjensle av

fullkommenskap over eit fullført oppdrag. Men så lenge der er farar knyte til dei forskjellige hendingane, vil det også vere kritikk og åtvaringar mot dei. Skribenten trekkjer også fram at ekstremsportsutøvarar kjenner godt til dei farane som truar bak neste sving, der dei klamrar seg til ein åskam, hiv seg utfor ei klippe eller plaskar nedover ei stri elv i kano. Desse erfaringane bringar for det fyrste kunnskap vidare, noko som auke sikkerheita. Utøvarane veit i tillegg godt kva dei går til, og legg ikkje skulda på andre enn seg sjølv viss dei kjem ut for eit uhell. Til sist legg skribenten vekt på at vi samtidig ikkje må gløyme vår eiga sikkerheit, og at ein må ta rådgjerder.

Erlend Sande set her ekstremспорт i eit nytt perspektiv, der han poengterer kor viktig dei forskjellige sportsgreinene er for utøvarane. Det å setje seg sjølv i ein risikabel posisjon, vil nødvendigvis skape eit adrenalinkick av store dimensjonar. Sande fortel om Jarle Trå, nordmannen som overvant kampen mot Mount Everest, og har her for - og motargument for valet Jarle Trå tok; Trå manglar no tær, og utset seg for ufatteleg mange farar, men vant samtidig ei rik erfaring og eit unikt eventyr. Men eg tykkjer han argumenterer litt tafatt for seg når han vil trekkje fram dømer frå folk sin generelle kvardag, med situasjonar som kan samanliknas med å ta små og store sjansar. Han nemner motorsyklar, som har ein betydeleg høgare fare for sjåføren enn i ein bil i eit samanstyrt. Der nemner han også bruk av sykkel og båt. Han har i og for seg et godt poeng i at vi søker farar både ubevisst og bevisst, og i mange slags dagligdagse ting, men ved å setje desse tinga opp mot å stige opp på eit 8000 meter høgt livsfarleg fjell, utan oksygen, mistar han litt av utgangspunktet. Artikkelen held seg saklig, og tek med forskjellige meiningar og fleire sider ved ein sak, og kjem derfor fram som truverdige, og gjer at lesaren kan ta budskapet i teksten til seg og sjå det med nye auge. Heldigvis legg Sande vekt på i slutten av artikkelen, at ein ikkje skal handle uforsiktig og utaktsamt; ein fin og svært viktig avrunding på denne saka.

Sjølv om artikkelen vart avslutta på ein slik måte, ser eg skeptisk på korleis ekstremспорт omtalast så uskuldig på, då eg sjølv ikkje ser dei same nytteverdege oppnåinga i farlege eventyr som mange andre kanskje gjer. Eg kan skjønne at ekstremспорт og dei argumenta som har blitt greidd ut om i teksten, for mange er ein del av verkelegheita, og at spenning er ein del av liva deira. Men i likskap med mange av avisredaktørane som uttalar seg om Jarle Trå sin ferd over verdas farlegaste fjell, seier eg meg samd i at opplegget var svært egoistisk og uansvarleg. Ikkje berre var mannen fult klar over alle dei farar det bringar med seg å klatre til

toppen av et fjell som Mount Everest. At dei som døyr på si ferd opp mot toppen blir sitjande fast og kanskje aldri kjem ned frå den iskalde fjellveggen, er nok ein kjent sak. At veldig mange av dei som prøver seg på denne ferda ikkje klarer den, veit han nok også. Likevel prøvde han. Ekstremsportsutøvarar som han, veit nett det same, i situasjonar dei har gitt seg ut på. Alle risikerar sitt eget liv, til ære for eit eventyr *dei* aldri vil gløyme. Men bak alle desse menn og kvinner, sit ein livredd familie, vener, kjærestar og menneske som bryr seg om dei, utan å vite kva framtida bringar. Om ein driv med ekstremsport set ein seg sjølv fyrst, utan å vise medkjensleg med dei som er livredde for deira liv og helse. At nokon må komme å hente dei om dei hamnar i trøbbel, er i fyrste omgang ikkje hovudsaka. Mange risikosportar har frivillige og lærde redningsmenn til berging. Der må eg likevel poengtere at ikkje *alle* greiner har frivillige, og at sjukehushelikopter, redningsmannskap og leiteaksjonar mange gonger må involverast i ein slik sak. Då har det altså komme til eit punkt kor ikkje berre utøvaren er i fare, men han eller ho har prestert å trekkje med seg fleire inn i same suppa.

Vi menneske innehar dessutan eit alt for høgt utvikla intellekt og intelligens til at eg ser nytta i å kaste seg ut i alle dei farar som måtte by seg fram. I Artikkelen snakkast det om at den som inkje våger, inkje vinner. Det eg tykkjer manglar er likevel dei utfordringane vi støyter på kvar dag; ikkje dei fysiske, men dei medmenneskelige, dei politiske, dei økonomiske, dei familiære og så vidare. Om du berre føler ein rus av å hoppe ut av eit fullt fungerande fly frå ei høgde på mange tusen fot, har du ikkje opplevd den spenninga som oppstår mellom to menneske i eit kjærleiksaugneblikk, intensiteten i ein krangel, eventyret i å stifte familie eller gleda i å hjelpe ein ven i nød. Kanskje dømmar eg på same måte som mange andre. Vi som står utan erfaringar frå dei kjensla ein sit igjen med etter eit slikt eventyr. Men for meg er kvart enkelt menneske for mykje verd til at eg kan sjå nytta i å risikere alt ein har å leve for, for nokre sekundar med blod som pumpar fult av adrenalin. Det kan i mange tilfelle gå riktig galt. Igjen sit ein familie utan sitt barn, ei kvinne utan ein mann og eit barn utan ein far eller ei mor.

Rett nok går det sjølvsgat bra i mange av tilfella, men eg liker ikkje tanken på at nokon tek denne risikoen. Du kan sitje heile studietida di og håpe naivt på at du ror deg unna dei verste bølgiene. Men stryker du, har du tapt. Du må starte på nytt, og mistar alt du kunne ha oppnådd på reisa. Personleg har eg meir respekt for dei som klarer å oppnå meir krevjande ting i livet, som å få ei høg utdanning, heller enn å

klatre på et høgt fjell. Eller dei som tør å falle hovudstups inn i kjærleiken for eit anna menneske, heller enn fritt fall ut frå nærmaste stupsteile klippe. Eller dei som syklar seg velberga ut av vanskelege konflikhtar, heller enn ned brattsida av Katla. Å leve er i seg sjølv ein ekstrem sport, ein treng ikkje leve dumdrstig for å oppnå eit eventyr.

KJELDER:

- Vedlegg, Risikoanalyse av Erlend Sande
- Nynorsk Ordliste, Alf Hellevik
- Liste over bøying av svake verb, utskrift frå faglærer.

Ingen fleire kjelder vart brukt i denne oppgåva.

7.1.3 Kjennetegn på måloppnåelse

	Karakter 1 Svært lav kompetanse	Karakter 2 Svaret viser at eleven kan	Karakter 3–4 Svaret viser at eleven kan	Karakter 5–6 Svaret viser at eleven kan	Egne kommentarer
Oppbygging		<p>skrive med en viss tematisk sammenheng</p> <p>skrive med synlig struktur i den valgte sjangeren</p> <p>bruke enkelte språklige virkemidler i den valgte sjangeren</p>	<p>skrive med tematisk sammenheng</p> <p>skrive med en stort sett hensiktsmessig struktur i den valgte sjangeren</p> <p>bruke noen språklige virkemidler i den valgte sjangeren</p>	<p>skrive med klar tematisk sammenheng</p> <p>skrive med klar og hensiktsmessig struktur i den valgte sjangeren</p> <p>bruke et bredt register av språklige virkemidler i den valgte sjangeren</p>	
Språk, formelle ferdigheter		<p>mestre hovedformene i formverket til en viss grad og skrive sammenhengende</p> <p>til en viss grad mestre ortografi og tegnsetting</p> <p>bruke et enkelt ordforråd og i noen grad kunne variere setningskonstruksjoner</p> <p>skille mellom sitat fra kilder og egenprodusert tekst</p>	<p>mestre hovedformene i formverket, ha stort sett god tekstbinding</p> <p>stort sett mestre ortografi og tegnsetting</p> <p>bruke et variert ordforråd og varierte setningskonstruksjoner</p> <p>markere sitat og vise til kilder på en ryddig måte</p>	<p>mestre formverket godt, ha god tekstbinding</p> <p>mestre ortografi og tegnsetting</p> <p>bruke et stort og variert ordforråd og varierte setningskonstruksjoner</p> <p>markere sitat og vise til kilder på en ryddig og nøyaktig måte</p>	
Forståelse og bruk av vedlagte tekster		<p>peke på noen språklige virkemidler i tekster</p> <p>peke på noen sider ved innhold og form i tekster</p>	<p>gjøre rede for språklige virkemidler og i noen grad vise hvordan de fungerer i teksten</p> <p>tolke, vurdere eller sammenligne tekster på en enkel, men relevant måte</p>	<p>gjøre rede for språklige virkemidler på en presis og oversiktlig måte, og vise hvordan de fungerer i teksten</p> <p>tolke, vurdere eller sammenligne tekster på en nyansert måte</p>	

		<p>analysere tekster på en enkel måte med lite bruk av fagspråk</p> <p>i noen grad grunnegi egne meninger om tekstene</p>	<p>analysere tekster ved å bruke noe fagspråk</p> <p>ta stilling til spørsmål og verdier i tekster og delvis grunnegi egen vurdering</p>	<p>analysere tekster ved hjelp av et presist fagspråk</p> <p>ta stilling til spørsmål og verdier i tekster på bakgrunn av en analyse, grunnegi egen vurdering</p>	
Forståelse av språk- og kulturforhold, faglige emner		<p>forklare, vurdere eller drøfte noen språk- og kulturforhold på en enkel måte, med utgangspunkt i vedlagte tekster</p> <p>gjøre rede for noen historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en enkel måte</p> <p>i liten grad bruke kilder på en relevant måte</p>	<p>forklare, vurdere eller drøfte noen språk- og kulturforhold med utgangspunkt i vedlagte tekster</p> <p>gjøre rede for historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en oversiktlig og stort sett relevant måte</p> <p>i noen grad bruke kilder på en relevant måte</p>	<p>forklare, vurdere eller drøfte språk- og kulturforhold på en reflektert måte, med utgangspunkt i vedlagte tekster</p> <p>gjøre rede for historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en oversiktlig og relevant måte</p> <p>bruke kilder på en relevant og kritisk måte</p>	
Hovedinntrykk		<p>Svare delvis relevant på oppgaven</p> <p>skrive en tekst som kommuniserer og til en viss grad fungerer som en helhet</p>	<p>svare stort sett relevant på oppgaven</p> <p>skrive en tekst som fungerer godt som en helhet</p>	<p>svare utfyllende og relevant på oppgaven</p> <p>skrive en tekst som fungerer svært godt som en helhet</p>	

Karakterforslag: 5

Eksempel 7.2 *Norsk sidemål, karakter 4*

NOR1212 V10 oppgåve 6

7.2.1 Rammetekst

Eleven har svart på alle dei tre delane av oppgåva.

Eleven viser god forståing for temaet, og vurderer i nokon grad argumentasjonen i tekstvedlegget. Teksten har ei god innleiing. Hovudsynet blir tydeleg formulert, men kjem litt langt ut i teksten. Argumentasjonen blir i større grad karakterisert enn vurdert, men likevel gjer eleven meir enn berre å referere argumenta.

Teksten har føremålstenleg struktur og god tekstbinding. Retoriske spørsmål er brukt på ein god måte, men omfanget av dei verkar som erstatning for klar argumentasjon. Oppgåvesvaret viser at eleven kan reflektere over kulturforhold, men dette er noko fragmentert.

Språket er stort sett godt, og ordtilfanget er for det meste variert og presist. Eleven meistrar i hovudsak formverket, men gjer enkelte grunnleggjande feil.

Eleven viser god kompetanse i sidemålet sitt. Svaret har fått karakteren 4.

7.2.2 Elevens besvarelse

Oppgåve 6

Sjølvsrealisering

Alle menneske lever for å oppnå noko, kva vi ønskjer å oppnå er likevel udefinerbart og veldig individuelt. Mange klarer seg med kvardagens spenning, mens andre søker etter meir. Vi kjenner alle til Maslows behovspyramide som byggjer på korleis menneska sine behov blir tilfredstilla trinn for trinn. På toppen av denne pyramiden finn vi behovet for sjølvsrealisering, og det er det alt handlar om. Å følgje eigne draumar.

Det å følgje eigne draumar kan vere enkelt, men mange gong veldig kompliserte. Vi menneske har lett for å bli sjalu og ofte blir desse "drøymejegerane" karakterisert som egoistiske. Dette treng ikkje dreie seg om ein drøm om å oppnå eit reisemål, ei spesiell utdanning eller mann og barn. Ofte ligg det djupare. Behovet for sjølvsrealisering avheng rett og slett av den enkeltes innstilling til livet. Det er her ekstremsport kjem inn i biletet.

I artikkelen frå magasinet "Fri flyt" les vi om Jarle Trås svært omdiskuterte drøm; å nå toppen av Mount Everest utan hjelp av oksygen. Dette starta som ei privat utfordring, men enda opp med å involvere mange fleire enn berre denne eine eventyrlystene klatraren. Jarle Trå mista kontrollen og det heile blei etter kvart veldig dramatisk. I fleire dagar hørde vi igjennom mediet om klatraren sin kamp for å overleve i dei ekstreme forholda han oppheldt seg i. Til slutt kom meldinga om at Trå var funnen i god behald, og det var no meiningar og spekulasjonar begynte å herje i mediet. Var Jarle Trå eit egoistisk og naivt menneske som ikkje kunne sjå risikoen i det han gidde seg ut på? Eller var det heile eit PRstunt? Det siste la dei fleste frå seg ganske så raskt, men alle hadde ei meining om dette, både mediet og folk generelt. I artikkelen les vi Erlend Sandes meining rundt det heile. Ei god skildring av synspunktet hans er vel; "den som inkje vågar, inkje vinn".

Sande har sjølv mykje erfaring med ekstremспорт, og ønskjer ikkje å verke kynisk på noko måte. Meininga hans byggjer på at det er menneskeleg å ta sjansar, vi berre tek dei på ulike nivå. På dette området er eg heilt einig, vi alle tek sjansar, ofte fleire enn vi er klare over også. Argumentasjonen Sande legg fram meiner eg også er svært realistiske, og eksempla er absolutt samanliknbar. Kva er det som gjer at vi trur det er mindre risikofylt å køyre bil enn å vere elvepadlar? Sanninga er at vi menneske er redd for det ukjente. Om det å klatre Mount Everest utan oksygen hadde vore like vanleg som å køyre bil så hadde nok ikkje Trå vore så egoistisk. Kva med dei som fyllekøyrar, dei kan kallast egoistiske. Er det nokon som fortener fleire vekers oppsikt i mediet, så er det dei. Ikkje ein uskuldig fjellklatrar som det gjekk galt for ein av hundre gangar.

Sande bruker mange kvardagslege gjeremål til samanlikning med ekstremporten. For eksempel meiner han at dei som køyrer motorsykkel i stades for bil utsett seg for stor fare. Og dei som kappkøyrer ned stupbratte grusbakkar i sykkelritt, meiner han også har ein fot innan for ekstremporten. Som redaktør i magasinet er Erlend Sande også klar over at mange av lesarane hans drivar med både elvepadling, laussnøkjøring og risikofylt klatring, derfor ønskjer han ikkje å bagatellisere det heile. I artikkelen les vi også Sandes tankar om at einkvar toppidrettsutøvar kjenner sin eigen fysikk, styrkjer og

svakheiter. Han meiner at utøvarane dermed bør kunne setje egne grensar, og finne ut når desse grensene ikkje bør sprengjast. Men han er også klar over at det er akkurat dette ekstremsportsutøvarane gjer, sprengjer grensar. Og det var dette Jarle Trå gjorde. Eg synest Sande er flink og argumentere, og til tross for at meininga hans kjem fram reflekterer han frå begge sider. Det at han bruker hendingar frå realiteten og stiller retoriske spørsmål gjer også at eg som lesar begynner å tenkje.

Tilbake til dette med sjølvrealisering, for det er det vi menneske strever etter å oppnå. Men kva er det egentleg ekstremsportsutøvarane ønskjer å oppnå? For meg er det fleire svar som verkar naturleg. Meistringskjensle er det fyrste som slår meg, kjensla av å ha oppnått noko ein lenge har drøymt om. Det andre som slår meg er eit ønske om meir til livet, "adrenalinkick" som dei kallar det. Ein annan ting kan vere hylling. Det seier seg sjølv at om Trå hadde vore ein av få som nådde toppen av Mount Everest utan oksygen så hadde nok dette også kome fram i mediet. Som det keisame og vanlege mennesket eg er så verkar det vanskeleg å forstå kvifor folk utset seg for meir fare enn nødvendig.

Eg har eit inntrykk av at jo lengre verda og teknologien utviklar seg, jo meir større blir behovet for utfordring hos oss menneske. Dei siste tiåra har vi blitt presentert for ei heilt ny og virtuell verd. Barn er ikkje ute og leikar lengre, dei sit inne og ser på TV eller speler dataspel. Dess meir vi dyrkar dette lite spenningsfulle tilværet, jo meir veks sakna etter natur og utfordring i nokre av oss. Og dei fleste ekstremsportar handlar om natur.

For kort tid tilbake var det eit ektepar som omkom i ei rasulykke ikkje langt frå heimstaden min. Mange forbind ekstremспорт med dumskap og naive menneske, men dette visar seg i mange tilfelle å vere feil. Også i denne samanhengen viste offera seg å vere to velutdanna legar og menneske med høy sosial intelligens. Er det slik at gode jobbar og eit "vanleg" liv kjeder mange av oss? Og kva hadde skjedd om desse menneska ikkje fekk utløp for behovet for utfordring gjennom idretten dei driv med? Eg trur ikkje det er tilfeldig at det er personar med høg utdanning og ein hektisk kvardag som driv med ekstremспорт. Dei fysiske utfordringane og det å sjå døden i kvitauge fører til at kontroll, evnar og konsentrasjon blir sett på ein etterlengta prøve.

Dei siste årene har dei individuelle idrettane blitt svært populære, og utviklinga går stadig mot det meir ekstreme. Verda har alltid hatt eit behov for menneske som har ønskt og tort å strekkje grenser. Om ingen hadde gjort den hadde ja ikkje verda utvikla seg på same måte. Før blei desse menneska aksepterte, men no når vi kjenner at vi har oppnått det menneskeheita treng, blir ekstremспорт berre sett på som noko unødvendig. Og då kan ein jo spørje seg sjølv; kva vil skje når verda utviklar seg? Vil vi alltid ha eit behov for utfordringar? Og vil desse utfordringane i så fall berre bli meir og meir ekstreme? Sanninga er nok at vi menneske er forskjellig, og det vil alltid vere dei som ønskjer å utfordre seg sjølv. Vi kan ikkje, og bør ikkje forsøke å stoppe dei.

Kjelder:

- Vedlegg, "Risikoanalyse" av Erlend Sande
- Signatur tekstsamling, Det Norske Samlaget 2002.
- Signatur studiebok, Det Norske Samlaget 2002.
- Nynorsk ordliste, Det Norske Samlaget Oslo 1993.
- Egne erfaringar

7.2.3 Kjennetegn på måloppnåelse

	Svært lav kompetanse	Karakter 2 Svaret viser at eleven kan	Karakter 3–4 Svaret viser at eleven kan	Karakter 5–6 Svaret viser at eleven kan	Egne kommentarer
Oppbygging		<p>skrive med en viss tematisk sammenheng</p> <p>skrive med synlig struktur i den valgte sjangeren</p> <p>bruke enkelte språklige virkemidler i den valgte sjangeren</p>	<p>skrive med tematisk sammenheng</p> <p>skrive med en stort sett hensiktsmessig struktur i den valgte sjangeren</p> <p>bruke noen språklige virkemidler i den valgte sjangeren</p>	<p>skrive med klar tematisk sammenheng</p> <p>skrive med klar og hensiktsmessig struktur i den valgte sjangeren</p> <p>bruke et bredt register av språklige virkemidler i den valgte sjangeren</p>	
Språk, formelle ferdigheter		<p>mestre hovedformene i formverket til en viss grad og skrive sammenhengende</p> <p>til en viss grad mestre ortografi og tegnsetting</p> <p>bruke et enkelt ordforråd og i noen grad kunne variere setningskonstruksjoner</p> <p>skille mellom sitat fra kilder og egenprodusert tekst</p>	<p>mestre hovedformene i formverket, ha stort sett god tekstbinding</p> <p>stort sett mestre ortografi og tegnsetting</p> <p>bruke et variert ordforråd og varierte setningskonstruksjoner</p> <p>markere sitat og vise til kilder på en ryddig måte</p>	<p>mestre formverket godt, ha god tekstbinding</p> <p>mestre ortografi og tegnsetting</p> <p>bruke et stort og variert ordforråd og varierte setningskonstruksjoner</p> <p>markere sitat og vise til kilder på en ryddig og nøyaktig måte</p>	
Forståelse og bruk av vedlagte tekster		<p>peke på noen språklige virkemidler i tekster</p> <p>peke på noen sider ved innhold og form i tekster</p> <p>analysere tekster på en enkel måte</p>	<p>gjøre rede for språklige virkemidler og i noen grad vise hvordan de fungerer i teksten</p> <p>tolke, vurdere eller sammenligne tekster på en enkel, men relevant måte</p> <p>analysere tekster ved å bruke noe</p>	<p>gjøre rede for språklige virkemidler på en presis og oversiktlig måte, og vise hvordan de fungerer i teksten</p> <p>tolke, vurdere eller sammenligne tekster på en nyansert måte</p> <p>analysere tekster ved hjelp av et presist</p>	

		med lite bruk av fagspråk i noen grad grunngi egne meninger om tekstene	fagspråk ta stilling til spørsmål og verdier i tekster og delvis grunngi egen vurdering	fagspråk ta stilling til spørsmål og verdier i tekster på bakgrunn av en analyse, grunngi egen vurdering	
Forståelse av språk- og kulturforhold, faglige emner		forklare, vurdere eller drøfte noen språk- og kulturforhold på en enkel måte, med utgangspunkt i vedlagte tekster gjøre rede for noen historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en enkel måte i liten grad bruke kilder på en relevant måte	forklare, vurdere eller drøfte noen språk- og kulturforhold med utgangspunkt i vedlagte tekster gjøre rede for historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en oversiktlig og stort sett relevant måte i noen grad bruke kilder på en relevant måte	forklare, vurdere eller drøfte språk- og kulturforhold på en reflektert måte, med utgangspunkt i vedlagte tekster gjøre rede for historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en oversiktlig og relevant måte bruke kilder på en relevant og kritisk måte	
Hovedinntrykk		Svare delvis relevant på oppgaven skrive en tekst som kommuniserer og til en viss grad fungerer som en helhet	svare stort sett relevant på oppgaven skrive en tekst som fungerer godt som en helhet	svare utfyllende og relevant på oppgaven skrive en tekst som fungerer svært godt som en helhet	

Karakterforslag: 4

Eksempel 7.3 Norsk sidemål, karakter 3

NOR1212 V10 Oppgåve 6

7.3.1 Rammetekst

Eleven har svart på alle delane av oppgåva.

Teksten har nokså god struktur. Eleven karakteriserer og vurderer til ein viss grad argumentasjonen, utan å utdjupe emnet særleg mykje. Teksten er delvis eit relevant svar på oppgåva, men blir meir utflytande mot slutten. I den siste delen er det fleire assosiasjonar som ikkje er relevante.

Eleven tek stilling til verdiane som blir uttrykt i teksten og grunngir si eiga vurdering på ein enkel måte.

Språket er prega av mange feil i ortografi og formverk, dessutan er det døme på feil i val av ord og uttrykk.

Alt i alt viser svaret god fagleg kompetanse i den første delen, men den generelle refleksjonen rundt temaet er svakare. Svaret har fått karakteren 3.

7.3.2 Elevens besvarelse

Eksamen Norsk Sidemål 28. Mai 2010 - oppgåve 6

Risikoanalyse

Hovudsynspunktet i teksten «Risikoanalyse» av Erlend Sande går på at folk må få lov til å driva med ekstremспорт sjølv om det kan vere farlig. Han peikar spesielt på at det ikkje er unikt for ekstremsportutøvarar å utsetje seg for risiko, og meiner at mannen i gata utsett seg for vel så stor risiko som utøvarane gjer i dei mest ekstreme sportane. Men sjølv om at han nemnar at folk døyr når dei gjer noko som reknast for å vere ein lav-risiko aktivitet og ikkje bare i ekstremporten, så må ein ikkje slakka på sikkerheitskrava, for vi har ingen å miste. Han synes også det er tåpelig av personar som seiar at klatring er uansvarleg, og i saken om Jarle Trå - eit egoistisk eventyr, for Trå jakta på opplevinga og kanskje statusen, men det må vere lov når ingen reagerer på at folk kjører motorsykkel i staden for bil, noko som mangedoblar sjansen for å døy. Det kommer fram at Trå nå har amputert tærne etter frostskaider og at han er glad for å vere i levande live. Her kan det verka som at han synast

at Jarle fikk som fortjent, men at det ikkje var noko galt i det han gjorde. For dette med å ta ein sjanse for å få eit gode eller ei belønning er djupt menneskelig. Men sjølv om at han seiar at vi må godta fjellklatrar og annan ekstremesport i bratt terreng så leggjar han veldig vekt på at han som redaktør i bladet «Fri Flyt» vil fokusere på risikoreduksjon, noko han meiner at folk i sporten egentlig er flinke på - og at folk må vere forsiktige når dei driv med bratte friluftaktivitetar.

Argumentasjonen han brukar for disse synspunkta virkar først til å vere tatt litt ut av lause lufta for han visar ikkje til nokon spesielle hendingar, men så har han skrivi at han er ein kjenning av Jarle Trå og har sjølv vore med på ekstremesportveko for nokon år siden, dette setjar han i posisjon til å seia noko om slike ting for han har jo vere med på det sjølv, og spesielt når han seinare i teksten skriver: « Stort sett driv vi med aktiviteten vår etter evne. Vi veit at det kan vere farleg og handlar deretter.» Her får han fram på ein fin måte at dette er noko han sjølv driv med og derfor kan vi setja lit til det han meiner om saken, og til enda større grad når det er gitt at han er redaktør i Norges største magasin for slik aktivitet, dette binder han også til å vere saklig og ærleg. Han seiar at ekstremesportutøvarar har eitrealistisk bilete av risikoen, som han forsvarar med å seia at det finnes menneskjer som har både ferdigheiter og fysikk nok til å kunne klatre Mount Everest uten ekstra oksygen, men at dei vurderer risikoen som for stor. Og det høyrast no ut som eit realistisk bilete nok for meg.

Personleg så veit eg ikkje heilt kva eg meiner om risikosport, spesielt når eg slit litt med å definera kva risikosport er for noko. I allefall når Sande i denne teksten setjar bratt friluftsliv i synonym med ekstremesportutøvarar som driv med fjellklatring. Det er jo klart at eg har jo ein del synspunkter på korleis aktivitetar som inneberer risiko, men til korleis grad det er sport, det veit eg ikkje. Men ein gang så høyrte eg ein kollega av meg seia at det gikk sport i lasta inn varene på lageret frå lastebilen, og det er jo egentlig ikkje sport i det heile tatt. Eg skjønner jo kva han meiner med det, og det er jo at det konkurrerast, så da tar eg med fridom til å definere sport som alt som ein kan konkurrere i. Så da blir summen av risiko pluss sport noko som ein kan konkurrere i og at det innhald ein noko større risiko enn å sitta heima i sofaen og sjå tv. Sjølv om det er ein viss risiko for at eit fly skal styrta i huset ditt.

I kroppen vår så har vi eit stoff som heite adrenalin, dette blir produsert meire av når ein blir nervøs eller redd, nervøs og redd blir man gjerne av å driva med risikosport. Det resulterer i at ein får ein viss adrenalin-rus, dette gjør at du føljær bere med, ting går nesten i sakte kino og smerte, tankar og andre ting blir på ein måte stengt ute. Nokon omtalar seg sjølv som ein «Adrenalin-junkie» altså den personen er avhengig av adrenalinet og gjer kanskje derfor ei rekkja sjuke ting for å framkalle stoffet. Og dette blir jo da underhaldning til folket, det blir eit show ein kan se på og undrast over at det er mogleg. Å er det ein ting eg verkeleg likar så er det å sjå på skikkeleg ekstremesport. Og eg skal ærleg innrømme og eg er nok ikkje redd følinga av adrenalin i blodet. Eg drivar sjølv å kjøre bil bane, og gjerne isbane

om vinteren, og dette synast eg er vanvittig morosamt. Eg er også glad i stå på slalåm, eller som ungdommen kallar det nå om dagen, Twin-Tip, som er ein litt anna variant av vanleg slalåm, her skal men gjerne inn i skogen og kjøre så rask ein kan i mellom buskane og gjerne gjør luftig svev og så store hopp ein tør å kjøre på.

Så da må eg vel bare konkludera med at eg likar ekstremsport og folk må få lov til å driva med det dei har lyst til å bruka fritida si på, klart ein å anna gong så stryke ein med vinden, men eg har hørtom ein i Amerika som klarte å ramle ned frå sofa å knekkje nakken og døy, så vi må tåla litt svinn i ny og ned. Men som Sande nemner, vi må ikkje fira på sikkerheitskrava og gjere ei skikkelig risikovurdering før ein hiver seg igang.

7.3.3 Kjennetegn på måloppnåelse

	Karakter 1 Svært lav kompetanse	Karakter 2 Svaret viser at eleven kan	Karakter 3–4 Svaret viser at eleven kan	Karakter 5–6 Svaret viser at eleven kan	Egne kommentarer
Oppbygging		<p>skrive med en viss tematisk sammenheng</p> <p>skrive med synlig struktur i den valgte sjangeren</p> <p>bruke enkelte språklige virkemidler i den valgte sjangeren</p>	<p>skrive med tematisk sammenheng</p> <p>skrive med en stort sett hensiktsmessig struktur i den valgte sjangeren</p> <p>bruke noen språklige virkemidler i den valgte sjangeren</p>	<p>skrive med klar tematisk sammenheng</p> <p>skrive med klar og hensiktsmessig struktur i den valgte sjangeren</p> <p>bruke et bredt register av språklige virkemidler i den valgte sjangeren</p>	
Språk, formelle ferdigheter		<p>mestre hovedformene i formverket til en viss grad og skrive sammenhengende</p> <p>til en viss grad mestre ortografi og tegnsetting</p> <p>bruke et enkelt ordforråd og i noen grad kunne variere setningskonstruksjoner</p> <p>skille mellom sitat fra kilder og egenprodusert tekst</p>	<p>mestre hovedformene i formverket, ha stort sett god tekstbinding</p> <p>stort sett mestre ortografi og tegnsetting</p> <p>bruke et variert ordforråd og varierte setningskonstruksjoner</p> <p>markere sitat og vise til kilder på en ryddig måte</p>	<p>mestre formverket godt, ha god tekstbinding</p> <p>mestre ortografi og tegnsetting</p> <p>bruke et stort og variert ordforråd og varierte setningskonstruksjoner</p> <p>markere sitat og vise til kilder på en ryddig og nøyaktig måte</p>	
Forståelse og bruk av vedlagte tekster		<p>peke på noen språklige virkemidler i tekster</p> <p>peke på noen sider ved innhold og form i tekster</p> <p>analysere tekster på en</p>	<p>gjøre rede for språklige virkemidler og i noen grad vise hvordan de fungerer i teksten</p> <p>tolke, vurdere eller sammenligne tekster på en enkel, men relevant måte</p>		

		enkel måte med lite bruk av fagspråk i noen grad grunngi egne meninger om tekstene	analysere tekster ved å bruke noe fagspråk ta stilling til spørsmål og verdier i tekster og delvis grunngi egen vurdering		
Forståelse av språk- og kulturforhold, faglig innhold		forklare, vurdere eller drøfte noen språk- og kulturforhold på en enkel måte, med utgangspunkt i vedlagte tekster gjøre rede for noen historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en enkel måte i liten grad bruke kilder på en relevant måte	forklare, vurdere eller drøfte noen språk- og kulturforhold med utgangspunkt i vedlagte tekster gjøre rede for historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en oversiktlig og stort sett relevant måte i noen grad bruke kilder på en relevant måte	forklare, vurdere eller drøfte språk- og kulturforhold på en reflektert måte, med utgangspunkt i vedlagte tekster gjøre rede for historiske utviklingstrekk og andre faglige emner på en oversiktlig og relevant måte bruke kilder på en relevant og kritisk måte	
Hovedinntrykk		Svare delvis relevant på oppgaven skrive en tekst som kommuniserer og til en viss grad fungerer som en helhet	svare stort sett relevant på oppgaven skrive en tekst som fungerer godt som en helhet	svare utfyllende og relevant på oppgaven skrive en tekst som fungerer svært godt som en helhet	

Karakterforslag: 3

Eksempel 7.4 Norsk sidemål, karakter 1

NOR1212 V2010 Oppgåve 6

7.4.1 Rammetekst

Oppgåva er tredelt. Svaret manglar samanheng og relevans på ein måte som gjer at det ikkje kan godtakast som svar på oppgåva.

I den første delen er det inga formulering av hovudsynet i teksten. Den andre delen består av referat av nokre argument, utan vurdering. I den siste delen kommenterer eleven tilfeldige sider ved emnet, men argumenterer ikkje for eit klart formulert synspunkt ved hjelp av relevante moment og viser dessutan svak tekstforståing.

Språket er prega av svært mange formelle feil, i tillegg kjem syntaktiske samanbrot.

Alt i alt er dette eit oppgåvesvar som viser svært låg fagleg kompetanse på fleire plan. Svaret har fått karakteren 1.

7.4.2 Elevens besvarelse

Oppgåve 6.

Livets Risiko

Teksten Risikoanalyse av Erlend Sande handlar om mange risikoar som folk tar i kvardagen og dei som tar den risikoen til et helt nytt nivå som eksempel fjellklatrarar, fallskjermhoppaparar eller tyrefektarar.

Erlend Sande har mange gode poeng i teksten sin for eksempel: folk som drar ut med småbåten sin sjølv om det er meldt vind, eller dei som kappkjører ned stupbratte grusbakkar i eit sykkelritt eller dei som bere kjører motorsykkel bere det mangedoblar risikoen for at folk dør eller til og med den enkle lisse tingen at du kjører bil utan bilbelte det er utrolig farlig å gjera for går det galt har du ikkje store sjansen for og overleva.

Sande skriver også det at heilt vanlige fritidsaktivitetar kan drepe ein person som for eksempel bading i sjøen eller at de har vert ute med båten, Sande sa det at da det bladet som teksten hans gjekk i trykk hadde meir enn 60 personar drukna i Noreg bere i 2009 og eg trur

Fri Flyt er eit månedlig blad eg er ikkje heilt sikker men eg trur det, det betyr at 60 personar hadde drukna i Noreg før i May og det er ganske sykt egentlig.

Kvifor gjør folk sånt eg meiner det at, klart så er det noen som ikkje får nok action i livet sitt men det betyr ikkje det at de berre kan kaste det bort på Mount Everest, mesteparten av folk som prøvar og nå toppen kommer ikkje ned igjen og som i mitt eiga eksempel med tyrefektarar så det var no faktisk for ikkje så lenga sia at det var ein matador som fikk oksehornet gjennom halsen og ut munnen, stakkars kar.

Risikosportar så klart sportar som er farlige som kan ta bort en persons arm, fot eller til og med livet men er ikkje alle sportar så da egentlig? Det eg meiner er det at alle sportar er jo faktisk farlige viss du bare tenkar litt spesielt, fotball eller ishockey for eksempel det er jo faktisk noen som har dødd i ein fotballkamp det var sikkert ikkje sjølve fotballkampen som gjorde det men noen har dødd.

Egentlig så kan alt bli sett på som ein risiko men det er stor og liten risiko da, som i teksten Risikoanalyse av Erlend Sande han tar med seg trafikken og det er egentlig eit veldig bra eksempel for det er mange som tar ein sjans om at det ikkje kommer nokre bil i svengen som dei bestemmar seg for å kutte, eller om at det ikkje er nokre politikontrollar ute når dei kjørar for fort eller utan førarkort eller i fylla det er jo ein risiko det også. Eller at du er ute med båten din sjølv om det er meldt storm det er så godt som sjølv mord men kva bryr det deg du likar å leike med livet dit så da går alt bra husk ordtaket: Den som inkje vågar, inkje vinn.

For meg er nokre risikosportar berre idiotiske den dummaste eg har sett må vere kannonball med bowlingballer, seriøst kven er det som finnar på nokre så dumt?

Eg veit ikkje kor mange liv Mount Everest har tatt men det begynner vell og bli ein del no men likevel så bestemmar folk seg for og dra opp ditt, der er til og med eit eget tv program om folk som klatrar og dør på Mount Everest eg skjønner det berre ikkje.

Det er også eit Tv program som handlar om tre vennar som utfordrar kvarandre i farlige sportar/ greinar men det er ikkje så farlig for dei fordi at dei tar litt mindre farlige versjon enn det som egentlig er som for eksempel i stede for oksar så hadde dei kalvar og i stede for Everest hadde dei berre eit lite fjell meg trur det er best for det virke som dei slit sjølv om dei har dei enkle versjonane.

Eg skjønner det at nokre folk vill ha litt meir action i liva sine men eg veit ikkje heilt om det er vert det å risikere liva sine for det men ein ting er sikkert og det er det at folk vill aldri slutte med å ta store sjansar og kanskje så endar det med at dei tar livet tå seg sjølv eller kanskje ikkje. Poenget er ikkje det at folk må stoppe med alt dette men dei må i vertfall vete det at disse hobiene dokkes kan koste dokke livet.

Ver forsiktig i haust seier Erlend Sande

Kjelder: Risikoanalyse av Erlend Sande som er ein Leiarartikkel i tidsskriftet Fri Flyt nr.5/2009

Den blei til nynorsk ved Utdanningsdirektoraret

Brukte også eksamensteksten Kjære død frå Kollavikabrev, 1978

Viasat 4 og Tv3 sine tvprogrammer